
Vergaderjaar 2025–2026

---

36 800 J

**Vaststelling van de begrotingsstaat van het Deltafonds
voor het jaar 2026**

Nr. 2

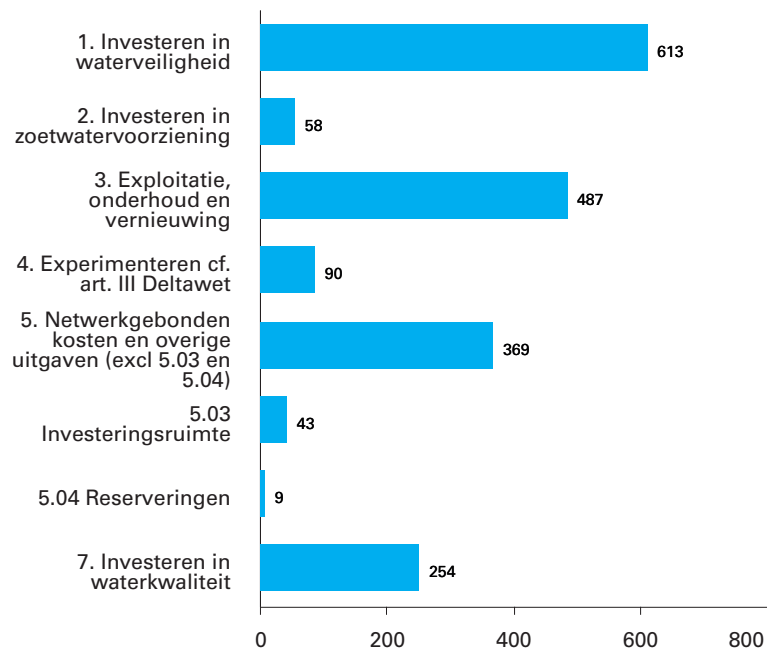
MEMORIE VAN TOELICHTING

INHOUDSOPGAVE

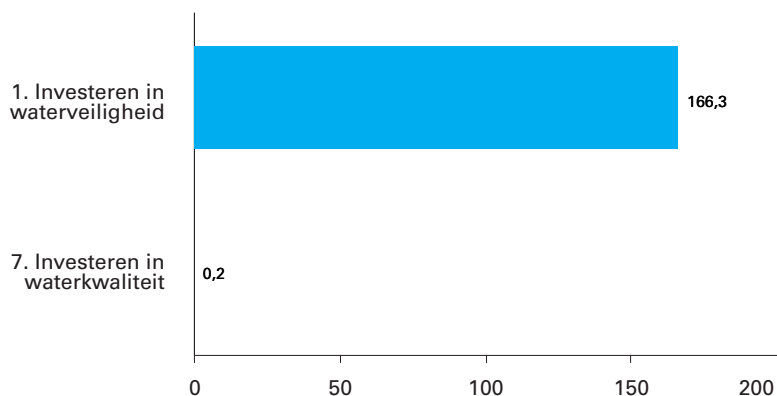
Geraamde uitgaven en ontvangsten	3
A. Artikelsgewijze toelichting bij het begrotingswetsvoorstel	5
B. Artikelsgewijze toelichting bij de begrotingsartikelen	6
1. Leeswijzer	6
2. Deltafondsagenda	9
3. Productartikelen	14
3.1 Artikel 1 Investeren in waterveiligheid	14
3.2 Artikel 2 Investeren in zoetwatervoorziening	26
3.3 Artikel 3 Exploitatie, onderhoud en vernieuwing	30
3.4 Artikel 4 Experimenteren cf. art. III Deltawet	39
3.5 Artikel 5 Netwerkgebonden kosten en overige uitgaven	40
3.6 Artikel 6 Bijdragen andere begrotingen Rijk	44
3.7 Artikel 7 Investeren in waterkwaliteit	45
4. Bijlagen	51
Bijlage 1: Verdiepingshoofdstuk	52
Bijlage 2: Overzicht Hoogwaterbeschermingsprogramma	79
Bijlage 3: Instandhouding	82
Bijlage 4: Lijst van afkortingen	97

GERAAMDE UITGAVEN EN ONTVANGSTEN

Figuur 1 Geraamde uitgaven verdeeld over beleidsartikelen en niet-beleidsartikelen (bedragen x € 1 mln.). Totaal € 1.924,1 miljoen.

Figuur 2 Geraamde ontvangsten verdeeld over beleidsartikelen en niet-beleidsartikelen (bedragen x € 1 mln.). Totaal € 166,6 miljoen.

Figuur 3 Gemiddelde jaarlijkse uitgaven per productartikel in de periode 2025–2039 (bedragen x € 1 mln.). Totaal gemiddeld € 1.938,6 miljoen.

A. ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING BIJ HET BEGROTINGSWETSVOORSTEL

Wetsartikel 1

De begrotingsstaten die onderdeel zijn van de Rijksbegroting, worden op grond van artikel 2.3, eerste lid, van de Comptabiliteitswet 2016 elk afzonderlijk bij de wet vastgesteld.

Het wetsvoorstel strekt ertoe om de onderhavige begrotingsstaat voor het aangegeven jaar vast te stellen.

Alle voor dit jaar vastgestelde begrotingswetten tezamen vormen de Rijksbegroting voor dat jaar. Een toelichting bij de Rijksbegroting als geheel is opgenomen in de Miljoenennota.

Met de vaststelling van dit wetsartikel worden de uitgaven, verplichtingen en de ontvangsten vastgesteld. De in de begrotingsstaat opgenomen begrotingsartikelen worden in onderdeel B van deze memorie van toelichting toegelicht (de zogenoemde begrotingstoelichting).

De Minister van Infrastructuur en Waterstaat

R. Tieman

B. ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING BIJ DE BEGROTINGSARTIKELLEN

1. Leeswijzer

Structuur

De opzet en de structuur van de begroting voor het Deltafonds zijn gebaseerd op de Regeling rijksbegrotingsvoorschriften van het Ministerie van Financiën. De begrotingstoelichting kent een opbouw waarbij afhankelijk van de informatievraag- en behoefte verder kan worden ingezoomd.

- Allereerst is de begroting(wet)staat voor het Deltafonds voor het jaar 2026 opgenomen. Deze dient ter autorisatie van de budgetten die op artikelniveau in de verplichtingen-, uitgaven- en ontvangstenramingen worden voorgesteld.
- In de Deltafondsaagenda is vervolgens inzichtelijk gemaakt welke projecten in 2026 worden opgeleverd en bij welke projecten de uitvoering in 2026 begint.
- Het laatste onderdeel van de agenda, «Begroting op hoofdlijnen», verstrekt inzicht in de belangrijkste budgettaire voorstellen die leiden tot wijziging van de begroting. Hiermee kan snel een indruk worden verkregen van de inhoud van dit wetsvoorstel.
- In de artikelsgewijze toelichting bij dit wetsvoorstel zijn de Meerjaren-programma Infrastructuur, Ruimte en Transport (MIRT) tabellen met de realisatieprojecten alsmede de verkenningen en planuitwerkingprogramma's opgenomen waarin de begrotingsmutaties op projectniveau zichtbaar zijn gemaakt. Deze MIRT tabellen zijn in ieder geval voorzien van toelichtingen indien sprake is: - van een wijziging (anders dan door de verwerking van prijsbijstelling) in het taakstellend projectbudget groter dan 10% of meer dan € 10 miljoen; - van een wijziging groter dan 1 jaar in de oplevering van het project. De stand «vorig» betreft de stand in de eerste suppletoire begroting 2025. Meer gedetailleerde informatie over de projecten die zich thans in de fase van verkenning, planuitwerking en realisatie bevinden, kunt u vinden in de individuele projectbladen van het MIRT Overzicht 2026. Voor de projecten in de MIRT tabellen is waar mogelijk een digitale verwijzing opgenomen naar het projectblad van dat project in het MIRT Overzicht.
- In de verdiepingsbijlage is door middel van een meerjarige mutatie-tabel (voor gehele looptijd van het fonds) op artikelonderdeelniveau de aansluiting gemaakt tussen de vorige stand van de begroting en de nu voorgestelde stand.
- De overige bijlagen geven voor enkele specifieke onderwerpen inhoudelijk meer toelichting of betreffen overzichtsconstructies.

Mede naar aanleiding van overleg met de Tweede Kamer zijn in aanvulling op de Regeling rijksbegrotingsvoorschriften de onderstaande punten in deze begroting verwerkt:

- Naar aanleiding van de motie van de leden Van Helvert en Van Veldhoven (Kamerstukken II 2015–2016, [34 475 XII, nr. 12](#)) worden bij alle begrotingsartikelen op het Mobiliteitsfonds en Deltafonds groter dan € 1 miljard de begrotingsmutaties boven de € 5 miljoen toegelicht. Dit heeft als praktische uitwerking dat bij de artikelen tussen de € 200 miljoen en € 1 miljard de ondergrens voor technische mutaties ook neerwaarts is bijgesteld. Voor beleidsmatige mutaties was er bij de artikelen van deze omvang reeds sprake van een ondergrens van € 5 miljoen. De norm voor het toelichten van de begrotingsmutaties op het niveau van artikelonderdeel is hiermee als volgt:

Tabel 1 Norm bij te verklaren verschillen

Omvang begrotingsartikel (stand ontwerp-begroting) in € miljoen	Beleidsmatige mutaties (ondergrens in € miljoen)	Technische mutaties (ondergrens in € miljoen)
< 50	1	2
=> 50 en < 200	2	4
=> 200 < 1000	5	5
=> 1000	5	5

- Significante kasschuiven en begrotingsmutaties op de beschikbare budgetten worden in de verdiepingsbijlage op artikelonderdeelniveau tot en met 2039 toegelicht. Dit rekening houdend met de norm zoals hierboven is aangegeven.
- Voor Exploitatie, Onderhoud en Vernieuwing (Instandhouding) is een aparte bijlage 3 opgenomen.

Kasschuiven

In het Wetgevingsoverleg begrotingsonderzoek van 12 oktober 2016 is uitgebreid met de Kamer gesproken over kasschuiven op de fondsbegrotingen. In het kader van de informatievoorziening wordt hieronder aangegeven waarom deze kasschuiven worden doorgevoerd op de fonds-begrotingen en op welke plek de doorgevoerde kasschuiven in de begroting 2026 worden toegelicht.

Op de begrotingen van het Mobiliteitsfonds en het Deltafonds vinden jaarlijks kasschuiven plaats. Middels kasschuiven wordt ervoor gezorgd dat de beschikbare kas per jaar en per modaliteit blijft aansluiten op de geactualiseerde programmering. Kasschuiven zijn altijd budgetneutraal, hetgeen betekent dat de hoeveelheid middelen die meerjarig beschikbaar is niet wijzigt als gevolg van de kasschuif. In de verdiepingsbijlage van de begrotingen zijn de kasschuiven in de begroting 2026 over de gehele looptijd van de begroting inzichtelijk gemaakt en toegelicht. Indien sprake is van politiek relevante kasschuiven dan worden deze tevens opgenomen en toegelicht in de begroting op hoofdlijnen. De begroting op hoofdlijnen treft u aan in het hoofdstuk Deltafondsagenda.

Financiële risico's en onzekerheden

In verschillende onderdelen van de begroting van het Deltafonds wordt stil gestaan bij financiële risico's en onzekerheden.

- In onderdeel 2 wordt het risico op een voordelig saldo en daarop genomen beheersmaatregelen in de vorm van overprogrammering toegelicht.
- In onderdeel 2 wordt de flexnorm in beeld gebracht. Dit geeft aan in welke mate de begroting van het Deltafonds planflexibel is om tekorten en financiële risico's op te vangen.
- In onderdeel 3.1 bij artikelonderdeel 5.03 wordt toegelicht hoe de investeringsruimte op het Deltafonds ervoor staat en welke ruimte resteert om mogelijke risico's op te vangen.
- In de onderdelen 3.2 t/m 3.7 wordt de stand van zaken op de instandhoudingsprogramma's en aanlegprojecten en -programma's toegelicht. Hier wordt ook stil gestaan bij mogelijke financiële risico's en onzekerheden.
- In bijlage 3 wordt bij instandhouding van alle lenW-netwerken stil gestaan en toegelicht wat mogelijke financiële risico's en onzekerheden zijn.

Overzichten geschatte budgetflexibiliteit

Gezien het specifieke karakter en samenhang van de begrote uitgaven op het Deltafonds wordt de budgetflexibiliteit op de volgende manier berekend. Als juridisch verplicht wordt beschouwd, realisatie projecten en programma's, DBFM, apparaatsuitgaven en exploitatie, onderhoud en vernieuwing. De projecten/programma's die in de planuitwerking-cq verkenningfase zijn worden gezien als bestuurlijk gebonden. Reserveringen als beleidsmatig verbonden. De investeringsruimte wordt aangemerkt als vrij te besteden.

Groeiparagraaf**Verdiepingsbijlage**

Om de begrotingsstukken te vereenvoudigen is door het Ministerie van Financiën kritisch gekeken naar het aantal bijlagen in relatie tot de informatiebehoefte van de Kamer. Hiertoe is bij de Voorjaarsnota een voorstel gedaan om een aantal bijlagen ofwel te laten vervallen, danwel alleen bij het beleidsverantwoordelijke departement op te nemen. In lijn hiermee wordt de verdiepingsbijlage in het Deltafonds bij de ontwerpbegroting 2026 voor het laatst gepresenteerd.

Artikel 6 bijdragen andere begrotingen Rijk

Het gebruik van artikel 6 Bijdragen andere begrotingen Rijk van het Deltafonds wordt opgeheven. Het Deltafonds werd tot dusverre gevoed via de beleidsbegroting van Infrastructuur en Waterstaat (HXII). Vanaf 2026 wordt het Deltafonds direct gefinancierd vanuit de schatkist en worden overhevelingen van andere departementen rechtstreeks aan de betreffende artikelen op het Deltafonds toegevoegd. Hierdoor wordt de administratieve last verminderd en wordt de verdeling van middelen tussen de beleidsbegroting HXII en het Deltafonds beter inzichtelijk gemaakt. Met het vervallen van artikel 6 komt ook de bijlage «Voeding van het Deltafonds en begrotingsstaat per artikelonderdeel te vervallen»

2. Deltafondsagenda

Werken aan waterveiligheid, zoetwatervoorziening en waterkwaliteit vraagt continu inspanningen en investeringen. Deze worden verantwoord in het Deltafonds. Het aantal mensen en de waarde van het te beschermen goed veranderen onder invloed van economische en demografische ontwikkelingen. Ook water en bodem veranderen in de loop van de tijd; de zeespiegel stijgt en de bodem daalt. Door de klimaatverandering wordt het warmer en zullen rivierafvoeren en regenval grotere extremen vertonen.

Het Deltaprogramma is het nationale programma waarin Rijk, provincies, gemeenten en waterschappen samenwerken om Nederland veilig en aantrekkelijk te houden en goed te blijven voorzien van zoetwater. Zo kan onze economie blijven profiteren van de gunstige ligging in de delta.

Het Deltaprogramma heeft als doel ons land nu en in de toekomst te beschermen tegen hoogwater en de zoetwatervoorziening op orde te houden.

Mijlpalen en resultaten 2026

Hieronder wordt ingegaan op de mijlpalen in het lopende programma. Hiermee wordt inzichtelijk gemaakt welke projecten in 2026 worden opgeleverd en bij welke projecten de uitvoering in 2026 start.

Exploitatie, onderhoud en vernieuwing

In 2026 gaat IenW onder meer de volgende activiteiten in het kader van exploitatie, onderhoud en vernieuwing uitvoeren.

Tabel 2 Exploitatie, onderhoud en vernieuwing

Tabel Projecten Vernieuwing

Water	Project
Maas	De 7 stuwen in de Maas worden vernieuwd of gerenoveerd
Noordzeekanaal	Het gemaal IJmuiden wordt vernieuwd of gerenoveerd
IJsselmeer	Er wordt onderzocht welke onderdelen van 8 objecten (sluiscomplexen, bruggen, een naviduct) worden vernieuwd en/of gerenoveerd
Maaswaalkanaal	Het gemaal Heumen wordt vernieuwd en/of gerenoveerd.
Maas	De bediening op afstand van de Maasobjecten wordt vernieuwd en/of gerenoveerd.
Brabantse Kanalen	Vernieuwde duikers en sifons.

Voor een nadere toelichting op de stand van zaken van exploitatie, onderhoud en vernieuwing wordt verwezen naar bijlage 3 Instandhouding van deze begroting.

Aanleg

In 2026 wordt voortvarend gewerkt aan het verbeteren van de waterveiligheid, onder andere door het uitvoeren van het tweede Hoogwaterbeschermingsprogramma, het Hoogwaterbeschermingsprogramma en de Maaswerken. Hieronder volgen de mijlpalen die IenW in 2026 bij deze programma's wil behalen:

Tabel 3 Aanleg		
Programma	Mijlpaal	Project
HWBP	Start realisatie	Jaarsveld-Klaphek (JAK) Den Oever - Den Helder DODH Wieringermeer C kering KLM Koehool – Zwarte Haan KLM Ternaard - Peazens - Moddergat Well (19K)
	Oplevering	Steyl-Maashoek (19D) Nieuw-Bergen (19N) HWBP Grofzand barriere Continuering monitoring degeneratie asfalt Klimaatneutraal Circulair Waterbouwasfalt Pilot Kerkhovenpolder- Duitsland (Brede groene dijk) Schaalproeven Piping Duurzamere en vergunbare HWBP dijkversterkingen Stabiliteit bij golfoverslag Praktijkonderzoek opbarsten bij dijken Sterkte onverzadigde zone Aanpasbaarheid en Uitbreidbaarheid Veiligheidsrendement

Voor een nadere toelichting over de stand van zaken voor de lopende programma's wordt verwezen naar de toelichting op de productartikelen, de voortgangsrapportages aan de Tweede Kamer, het Deltaprogramma 2026 en het MIRT Overzicht 2026. Het Deltaprogramma is te vinden op de website www.deltaprogramma.nl.

Begroting op hoofdlijnen

Verlenging looptijd investeringsfondsen tot en met 2039

Bij de begroting 2026 wordt de looptijd van het Deltafonds met een jaar verlengd tot en met 2039. Het niveau van extrapolatie is gelijk aan het jaar 2038 stand begroting 2025 na verwerking van structurele begrotingsmutaties. Daarnaast zijn de structurele bijdragen van derden doorgetrokken. Met de verlenging tot en met 2039 komt in totaal – inclusief structurele ontvangsten – een ruimte van circa € 1,9 miljard beschikbaar op het Deltafonds. Deze ruimte wordt bij voorrang ingezet voor het dekken van de doorlopende verplichtingen, zoals de uitgaven die zijn benodigd voor de instandhouding van het huidige areaal. Hiervoor is in 2039 circa € 1,5 miljard benodigd. De ruimte die in 2039 resteert na aftrek van de doorlopende verplichtingen bedraagt circa € 0,4 miljard en wordt toegevoegd aan de investeringsruimte.

Tabel 4 Belangrijkste beleidsmatige uitgaven mutaties t.o.v. vorig jaar (bedragen x € 1.000)

	art.	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031-2038	2039
Stand ontwerpbegroting 2025		1.722.968	2.132.365	2.107.995	1.850.580	1.736.363	1.829.020	15.273.204	
Mutaties 1e suppletoire begroting 2025		21.757	- 257.750	87.742	46.352	- 14.368	- 51.138	117.140	
Stand 1e suppletoire begroting 2025		1.744.725	1.874.615	2.195.737	1.896.932	1.721.995	1.777.882	15.390.344	
Belangrijkste mutaties		47.256	49.449	22.410	36.014	36.463	23.558	302.066	
<i>Kaderrelevante mutaties Deltafonds</i>									
1. Extrapolatie 2039	Div								1.926.724
- Bijdragen aan DF									1.736.684
- Ontvangsten derden									190.040
2. Loon- en prijsbijstelling 2025	Div	36.712	43.836	43.184	38.876	36.999	38.336	314.036	39.814
3. Overboekingen andere begrotingen	Div	- 4.336	- 747	- 18	- 2	0	0	0	0
4. Overboeking Hoofdstuk XII	Div	- 2.159	- 1.638	- 1.688	- 1.489	- 1.143	- 411	- 3.288	- 411
5. Desalderingen		17.039	7.998	- 19.068	- 1.371	607	- 14.367	- 8.682	- 6.355
Stand ontwerpbegroting 2025		1.791.981	1.924.064	2.218.147	1.932.946	1.758.458	1.801.440	15.692.410	1.959.772

Toelichting

1. Extrapolatie 2039: Bij de begroting 2026 wordt de looptijd van het Deltafonds met een jaar verlengd tot en met 2039. Het niveau van extrapolatie is gelijk aan het jaar 2038 stand begroting 2025 na verwerking van structurele begrotingsmutaties. Daarnaast zijn de structurele bijdragen van derden doorgetrokken.
2. Loon- en prijsbijstelling 2025: Jaarlijks wordt besloten of de overheidsuitgaven van de Rijksbegroting gecorrigeerd worden voor loon- en prijsontwikkelingen. Dit betreft de toegekende loonbijstelling en prijsbijstelling tranche 2025 die vanuit Hoofdstuk XII wordt overgeheveld naar het Deltafonds.
3. Overboekingen andere begrotingen: de omvangrijkste betreft een overboeking van € -2,8 miljoen in 2025 naar KGG met betrekking tot de uitvoering van beheertaken Net op Zee voor Routekaart 2040.
4. Overboeking Hoofdstuk XII: de omvangrijkste betreft een overboeking naar hoofdstuk XII met betrekking subsidies voor Groene klimaatplan, Plant je mee en tuingroep woningcorporaties.
5. Desalderingen: Deze mutatie betreft een aanpassing van de ontvangsten. De aanpassing betreft met name een actualisatie van de bijdragen derden die gerelateerd zijn aan het hoogwaterbeschermingsprogramma.

Het Deltafonds is een productbegroting. Op het Deltafonds worden dus voor een groot deel investeringsuitgaven gedaan voor het uiteindelijk realiseren van projecten. De programmering van projecten wordt doorlopend geactualiseerd op basis van de laatst beschikbare informatie. De kasramingen van de projecten in de begroting worden op de reguliere begrotingsmomenten aangepast. De afgelopen jaren heeft bijvoorbeeld de stikstofproblematiek bij meerdere projecten geleid tot (kas)vertraging. De kasramingen in de begroting zijn hier vervolgens op aangepast.

Het instrument overprogrammering wordt als instrument ingezet om te voorkomen dat programmavertragingen direct tot een voordelig saldo leiden en zorgt ervoor dat de beschikbare budgetten voor het investeringsprogramma zo veel mogelijk tot besteding komen in de jaren waarin deze beschikbaar zijn gesteld. Hiermee wordt geanticipeerd op een voorspelbare

mate van vertraging, die zich op portfolio-niveau altijd voordoet. Overprogrammering houdt in dat de programmering in de eerste jaren hoger is dan het beschikbaar budget. Over de planperiode zijn beiden in evenwicht.

Overprogrammering kan alleen worden ingezet voor beheersing van reguliere ramingsonzekerheden. Onzekerheden van exogene aard, bijv. juridische ontwikkelingen of krapte op de arbeidsmarkt, kunnen hiermee niet (volledig) opgevangen worden. De hoogte van de overprogrammering wisselt van jaar op jaar binnen een bepaalde marge en hangt af van bijvoorbeeld het risicobeeld van de onderliggende programmering. Over de maximale hoogte hebben het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat en het Ministerie van Financiën afspraken gemaakt.

Over de begrotingsperiode tot en met 2030 is per saldo sprake van een overprogrammering van € 1.275 miljoen op het Deltafonds.

Tabel 5 Overprogrammering Deltafonds (bedragen x € 1 miljoen)

Deltafonds	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2025-2030	2031-2039
Artikel 1.02.02								
Aanleg	- 184	- 274	- 340	- 304	- 141	- 41	- 1.284	1.284
waterveiligheid								
Artikel 3.02.03								
Vernieuwing	- 4	- 6	- 12	4	6	12	0	0
Totaal	- 188	- 280	- 352	- 300	- 135	- 29	- 1.284	1.284

Toelichting

De Ontwerpbegroting 2026 laat het volgende zien:

- Bij de eerste suppletoire begroting 2025 is de programmering op het Deltafonds meerjarig geactualiseerd op basis van de beschikbare informatie over de ontwikkeling van de projectramingen.
- Als gevolg daarvan is er, in het kader van realistisch ramen en rekening houdend met het advies van de 17e Studiegroep Begrotingsruimte, een kaderaanpassing doorgevoerd in de eerste suppletoire begroting 2025 op het DF.
- Volgens de begrotingsregels van het kabinet-Schoof dienen de ramingen van de uitgaven realistisch te zijn en moeten de uitgaven in een realistische kasritme geplaatst worden, rekening houdend met de capaciteit op de arbeidsmarkt, de uitvoering en productie. Op het DF zijn daarom extra middelen weggeschoven door de overprogrammering in t/m 2028 te verhogen.
- Bovengenoemde actualiseringen leiden tot een overprogrammering van € 188 miljoen in 2025 en € 280 miljoen in 2026.
- De hogere overprogrammering is een pilot met het Ministerie van Financiën. Er is afgesproken dat lenW niet remt op de productie, want de ambitieuze agenda van het kabinet staat. De overprogrammering wordt gemonitord of deze effectief is om kasvertragingen op te vangen.

Flexnorm

In de begroting 2018 is de flexnorm geïntroduceerd, waarmee het inzicht in de meerjarige hardheid van de bestuurlijke afspraken is aangescherpt. De flexnorm is een percentage dat aangeeft welk aandeel van de aanlegbudgetten (inclusief investeringsruimte) naar mening van het kabinet flexibel is om bij nieuwe planvorming te betrekken. Het betreft de ruimte binnen de begroting waar nog geen definitieve oplossing is bepaald en gekozen kan worden voor een alternatieve aanwending of oplossing. Overigens

geldt ook dat waar wél bestuurlijke afspraken zijn gemaakt, maar er nog geen juridische verplichtingen zijn aangegaan, de budgetten nog altijd onverminderd door de Tweede Kamer te amenderen zijn.

In onderstaande tabel is weergegeven welke budgetten in de begroting 2026 conform hierboven geschetste flexnorm flexibel zijn om bij nieuwe planvorming te betrekken.

Tabel 6 Flexnorm		Budgetten t/m 2039 (x € 1 miljoen)
Artikelonderdeel	Omschrijving	
5.03	Investeringsruimte	831
5.04	Reserveringen	2.878
Totaal		3.709
Als percentage van de budgetten (inclusief investerings- ruimte)		14%

3. Productartikelen

3.1 Artikel 1 Investeren in waterveiligheid

A. Omschrijving van de samenhang in het beleid

Het Rijk investeert in waterveiligheid om te voldoen aan de wettelijke normen van de primaire waterkeringen in beheer bij de waterschappen en het Rijk en om een bijdrage te leveren aan het beheer van de Rijkswateren. Het artikel Investeren in waterveiligheid is gerelateerd aan beleidsartikel 11 Integraal Waterbeleid op de Begroting Hoofdstuk XII.

B. Budgettaire gevolgen van uitvoering

Tabel 7 Budgettaire gevolgen van de uitvoering artikel 1 Investeren in waterveiligheid (bedragen x € 1.000)							
	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Verplichtingen	1.052.500	2.027.266	926.718	1.328.372	755.746	634.656	591.551
Uitgaven	604.197	644.546	613.490	683.144	631.632	479.987	616.044
1.01 Grote projecten waterveiligheid	60.595	110.207	15.849	14.820	177.815	7.091	7.822
1.01.01 Programma HWBP-2 Waterschapsprojecten	54.394	106.736	8.300	0	162.651		
1.01.02 Programma HWBP-2 Rijksprojecten	981	1.784	287	237	12.500		
1.01.03 Ruimte voor de rivier	286	780	3.984	1.906	2.540	345	
1.01.04 Maaswerken	4.934	907	3.278	12.677	124	6.746	7.822
1.02 Ontwikkeling waterveiligheid	526.084	504.457	559.535	633.404	425.320	449.731	590.599
1.02.01 Planning waterveiligheid	13.329	82.404	123.961	68.256	45.441	19.493	4.637
- Waarvan bijdrage aan agentschap RWS	1.448	2.088	1.419	509	509	509	509
1.02.02 Aanleg waterveiligheid	512.755	422.053	435.574	565.148	379.879	430.238	585.962
1.03 Studiekosten	17.518	29.882	38.106	34.920	28.497	23.165	17.623
1.03.01 Studie en onderzoekskosten	17.518	29.882	38.106	34.920	28.497	23.165	17.623
- Waarvan bijdrage aan agentschap RWS	9.888	10.037					
	0	0	0	0	0		
Ontvangsten	187.914	183.082	166.339	145.047	183.885	189.849	193.317
1.09 Ontvangsten investeren in waterveiligheid	187.914	183.082	166.339	145.047	183.885	189.849	193.317
1.09.01 Ontvangsten waterschappen HWBP-2	0						
1.09.02 Overige ontvangsten HWBP-2	0						
1.09.03 Ontvangsten waterschappen HWBP	186.733	181.598	165.833	145.047	182.249	189.849	193.317
1.09.04 Overige ontvangsten HWBP	639	0	10				
1.09.05 Overige aanleg ontvangsten	542	1.484	496		1.636		

Geschatte budgetflexibiliteit

Met uitzondering van planning en studies, zijn de budgetten in 2026 juridisch verplicht op de peildatum 1 januari 2026. De budgetten voor planning en studies zijn bestuurlijk gebonden.

Tabel 8 Geschatte budgetflexibiliteit	
	2026
Juridisch verplicht	74%
Bestuurlijk gebonden	26%
Beleidsmatig gereserveerd	
Nog niet ingevuld/vrij te besteden	

C. Toelichting

1.01 Grote projecten waterveiligheid

Motivering

Deze projecten, waaraan de Tweede Kamer de status van Groot Project heeft toegekend, dragen bij aan de waterveiligheid in Nederland. Voor meer achtergrondinformatie over de programmering in 2026 (en verder) wordt verwezen naar het MIRT Overzicht 2026, de betreffende voortgangsrapportages en het Deltaprogramma 2026.

Producten

Tweede Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP-2)

Onder dit programma vallen de verbetermaatregelen die zijn voortgekomen uit de periodieke toetsing volgens de Waterwet. Uit de resultaten van de eerste (2001) en tweede (2006) toetsing op veiligheid van de primaire waterkeringen bleek dat een deel van deze keringen niet voldeed aan de wettelijke norm (Kamerstukken II 2007–2008, [27 625 nr. 103](#) en Kamerstukken II 2000–2001, [18 106, nr. 103](#)).

Vanuit het HWBP-2 worden subsidies verstrekt aan de waterschappen voor de uitvoering van de vereiste verbetermaatregelen en worden de maatregelen aan de rijkskeringen betaald. Het HWBP-2 is onderdeel van het Deltaprogramma met behoud van eigen besturing, organisatie en financiering. Met het afsluiten van het Bestuursakkoord Water (2011) dragen de waterschappen bij aan de financiering van het HWBP-2 en het HWBP. In bijlage 2 is een nadere toelichting op de financieringsafspraken ten aanzien van de Hoogwaterbeschermingsprogramma's (HWBP-2 en HWBP) opgenomen.

Van de 87 geprogrammeerde projecten is er nog één project in uitvoering (project Markermeerdijk Hoorn-Edam-Amsterdam). Oplevering van dit project staat gepland in 2027.

Conform de Regeling Grote Projecten ontvangt de Tweede Kamer ieder half jaar een Voortgangsrapportage: vóór 1 april 2026 Voortgangsrapportage 27 en vóór 1 oktober 2026 Voortgangsrapportage 28.

Meetbare gegevens

Het HWBP-2 bestaat uit 87 versterkingsprojecten, inclusief de Zwakke Schakels. Per 31 december 2023 voldoen 86 projecten aan de vigerende veiligheidsnorm. Er is nog één project in uitvoering. Dit is het project Markermeerdijk Hoorn-Edam-Amsterdam.

Tabel 9 Projectoverzicht Tweede Hoogwaterbeschermingsprogramma; realisatie (bedragen x € 1 miljoen)

	Projectbudget			Kasbudget							Oplevering	
	huidig	vorig	t/m 2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	later	huidig	vorig
Projecten Nationaal											2027	2027
HWBP-2 Rijksprojecten	170	170	168	2								
HWBP-2 Waterschapsprojecten	2.659	2.650	2.381	107	8	0	163					
Overige projectkosten (programmabureau)	50	49	37	0	0	0	13					
Afrondingen					1		– 1					
Programma	2.879	2.869	2.586	109	9	0	175	0	0	0		
Budget (DF 1.01.01/02)				109	9	0	175	0	0	0		

Ruimte voor de Rivier

Op 22 januari 2019 heeft de Tweede Kamer de Groot Project Status van Ruimte voor de Rivier beëindigd. Het laatste project dat bijdraagt aan de doelstelling van de Planologische Kernbeslissing (PKB) Ruimte voor de Rivier is het project Reevesluis, als onderdeel van het project IJsseldelta, fase 2. Dit project is binnen de overeengekomen scope en conform afspraken uitgevoerd. Alle objecten en gebieden zijn overgedragen aan de beheerders. Decharge is verleend.

Tabel 10 Projectoverzicht Ruimte voor de rivier; realisatie (bedragen x € 1 miljoen)

	huidig	vorig	t/m 2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030 later	huidig	vorig
Project RvdR										2019	2019
Projecten Nationaal											
Ruimte voor de Rivier	2.247	2.246	2.237	1	4	2	3	0			
Programma Realisatie	2.247	2.246	2.237	1	4	2	3	0	0	0	
Budget (DF 1.01.03)				1	4	2	3	0	0	0	

Maaswerken

Maaswerken (Zandmaas en Grensmaas) is voortgekomen uit het Deltaplan Grote Rivieren dat na de twee hoogwaters in de Rijn en de Maas in december 1993 en januari 1995 tot stand kwam. Belangrijkste doelstelling is het verbeteren van de bescherming van inwoners van Limburg en Noord-Brabant tegen hoogwater van de Maas.

Op 22 januari 2019 heeft de Tweede Kamer de Groot Project Status van Zandmaas en Grensmaas beëindigd. De rapportage over de voortgang en afronding van het programma vindt plaats als onderdeel van het MIRT-overzicht (overstromingskans kleiner dan 1/250e per jaar).

Tabel 11 Indicatoren Maaswerken

Indicator	Grensmaas	Zandmaas
Hoogwaterbeschermingsprogramma	100% in 2017 (gerealiseerd)	100 % in 2016
Natuurontwikkeling	(94,9%) 1.147 ha	(100%) 427 ha
Grind	ten minste 35 miljoen ton	

Grensmaas en Zandmaas, natuurontwikkeling

De deelprogramma's Grensmaas en Zandmaas (fase I) dragen primair bij aan de hoogwaterveiligheidsdoelstelling. Daarnaast wordt met deze projecten natuur gerealiseerd die ten goede komt aan het Natuurnetwerk Nederland (NNN).

De natuuropgave binnen de Zandmaas is gerealiseerd. De gerealiseerde deellocaties van de Zandmaas zijn overgedragen aan de eindbeheerders (zijnde Waterschap Limburg, gemeenten, natuurbeheerorganisaties en beheer RWS) de afgelopen jaren. Decharge is in voorbereiding. Voor het realiseren van 1:250 beschermingsniveau kades (Roermond, Venlo, Gennep, kades en sluitstukkades) vindt in 2026 separaat decharge-verzoek plaats.

De totale oppervlakte natuurontwikkeling in de Grensmaas is 1.208 ha. Het Ministerie van LNV neemt hiervan thans 728 ha voor haar rekening (Kamerstukken II, 2014–2015, [18 106, nr. 230](#)). De natuuropgave binnen de Grensmaas is nagenoeg gerealiseerd. Grensmaas heeft tot eind 2027 de inspanningsverplichting om zoveel mogelijk onvergraven natuur aan te kopen.

De doelstelling van 35 miljoen ton grind is inmiddels behaald.

Grensmaas: Zoals gemeld aan de Tweede Kamer (Kamerstukken II, 2018-2019, [18 106, nr. 247](#)) is toestemming verleend om drie jaar langer grind te winnen. Hiermee wordt de mijlpaal verlengd met drie jaar tot 2027.

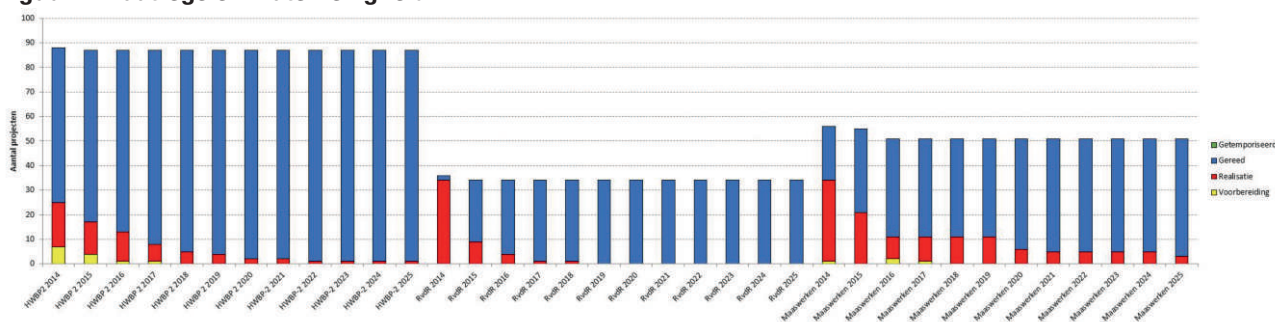
Tabel 12 Projectoverzicht Maaswerken; realisatie (bedragen x € 1 miljoen)

	Projectbudget			Kasbudget							Oplevering	
	huidig	vorig	t/m 2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030 later		huidig	vorig
Project Maaswerken												
Projecten Zuid-Nederland												
Grensmaas	121	121	98	1	2	13			7		2017/2027	2017/2027
Zandmaas	391	390	382		1			7	1		2021	2021
Afrondingen												
Programma Realisatie	512	511	480	1	3	13	0	7	8	0		
Budget (DF 1.01.04)				1	3	13	0	7	8	0		

Maatregelen ter verbetering van de waterveiligheid

De kengetallen hieronder geven informatie over de stand van zaken van maatregelen ter verbetering van de waterveiligheid onder het Tweede Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP-2) en de programma's Ruimte voor de Rivier (RvdR) en Maaswerken. Het geeft een meerjarig inzicht in de voortgang van de maatregelen van de betreffende programma's. De beleidsinspanningen van de Minister van IenW die onder Hoofdstuk XII (artikel 11) vallen richten zich op de regie op deze programma's.

Figuur 4 Maatregelen waterveiligheid

1.02 Overige aanlegprojecten

Motivering

Naast de grote projecten op het gebied van waterveiligheid zijn hieronder de overige aanlegprojecten beschreven.

1.02.01 Verkenningen- en planuitwerkingsprogramma

Het verkenningen- en planuitwerkingsprogramma dient om een probleem of een initiatief met maatschappelijke meerwaarde op het gebied van waterbeheer te verkennen en daarna, indien nodig, uit alternatieven de beste oplossing voor het probleem te zoeken en voor te bereiden voor de uitvoering. Op dit artikelonderdeel worden diverse projecten en programma's verantwoord die zich in de MIRT-verkenningen- en planuitwerkingsfase bevinden.

Tabel 13 Projectoverzicht Planning waterveiligheid (bedragen x € 1 miljoen)

Projectomschrijving	Budget		Planning	
	Huidig	vorig	PB of TB	Oplevering
Projecten Nationaal				
Reservering Areaalgroei	28	26		
Ruimte voor de Rivier 2.0	162	177		2029 1)
Projecten Noordwest-Nederland				
EPK planning waterkwaliteit	10	9		
Projecten Zuid-Nederland				
Rivierverruiming Rijn en Maas	280	225		2)
Projecten Oost-Nederland				
IJsseldelta 2e fase afronding	119	101		2024 3)
Totaal programma planuitwerking en verkenning	599	538		
Budget DF 1.02.01	599	538		

Belangrijkste (budgettaire) aanpassingen

1. De verlaging van het projectbudget Ruimte voor de rivier 2.0 betreft een overheveling naar het programma Rivierverruiming Rijn en Maas financiering van het project Groene Rivier Well (€ -8,3 miljoen) en € -8,5 miljoen naar het project Rivierverruiming Rijn en Maas in verband met de langere planstudiefase.
2. De verhoging van het projectbudget voor Rivierverruiming Rijn en Maas wordt grotendeels veroorzaakt door het project gebiedsontwikkeling Groene Rivier Well (€ 43 miljoen), waar het Rijk en regio zijn gekomen tot een gezamenlijke financiële dekking voor de realisatie. Deze verhoging is gedekt uit de indexering van Beekdalen, de beleidsreservering en Ruimte voor de Rivier 2.0. Aanvullend wordt € 8,5 miljoen toegevoegd vanuit het projectbudget Ruimte voor de Rivier in verband met de langere planstudiefase. De planstudiefase Rivierverruiming Rijn en Maas heeft tien maanden langer geduurd dan bij aanvang van die fase werd verwacht. Primaire oorzaak hiervoor was de juridische complexiteit bij het verankeren van de toepasbaarheid van gebiedseigen grond in het Projectplan Waterwet. Waterschap Aa en Maas, provincie Noord-Brabant en IenW hebben de extra kosten gezamenlijk bekostigd. Tot slot is het projectbudget met € 2,5 miljoen toegenomen als gevolg van de ontvangen prijsbijstelling 2025.
3. De verhoging van het projectbudget betreft een overboeking van € 17,5 miljoen vanuit de riscoreservering. Binnen het programma IJsseldelta fase 2 is met de provincie Flevoland overeengekomen dat de binnen het programma gerealiseerde nieuwe brug in de N307 (de Roggebotbrug) na oplevering overgaat van het Rijk naar de provincie Flevoland wat betreft beheer, onderhoud en exploitatie. Het Rijk koopt dat eeuwigdurend af voor een eenmalige afkoopsom van € 17,5 miljoen.

Producten

IJsseldelta 2e fase

Eind 2020 zijn de resterende twee projectbeslissingen vastgesteld van de regionale percelen N307/Roggebotsluis en Recreatieterreinen. Het project nieuwe oeververbinding N307 is in maart 2023 geopend. Met de geplande verwijdering van de IJsseldijk in 2024 wordt de doelstelling t.a.v de waterstandsaling gerealiseerd. In 2025 worden de eindafrekeningen opgesteld en verrekend met een mogelijke uitloop in 2026.

Ruimte voor de Rivier 2.0 (voorheen 'Integraal Riviermanagement (IRM)')

Rivieren zijn van groot belang voor Nederland, voor goederenvervoer per binnenvaart, zoetwaterbeschikbaarheid, waterberging en -afvoer, regionale economische ontwikkeling, natuur en recreatie. Daarbij is bescherming van het riviereengebied tegen overstromingen een uitgangspunt. Door klimaatverandering zullen hoog- en laagwater vaker voorkomen en door een steeds meer uitslijtende rivierbodem wordt de rivier minder bevaarbaar en de wenselijke zoetwaterverdeling over Nederland belemmerd. Ook treedt verdroging op in de uiterwaarden en binnendijkse gebieden met consequenties voor o.a. de landbouw. Met het programma Ruimte voor de Rivier 2.0 (voorheen 'Integraal Riviermanagement (IRM)') neemt het kabinet besluiten over de aanpak en uitvoering hiervan en worden maatregelen voor de korte en lange termijn uitgewerkt, zodat ruimte wordt gemaakt voor de rivier en haar functies.

Het Programma IRM is voorjaar 2025 vastgesteld en vormt de basis voor het programma Ruimte voor de Rivier 2.0. Met dit programma zet het kabinet in op een riviereengebied dat klaar is voor de toekomst. Voor 2026 worden besluiten voorbereid over het herstel van rivierbodems en ruimte voor hoge rivierafvoeren.

Binnen het budget voor het programma Ruimte voor de Rivier 2.0 zijn middelen opgenomen voor projecten die de afgelopen jaren onder de voorloper Integraal Riviermanagement zijn opgestart. Dit zijn de projecten Lob van Gennep, Vierwaarden en Zuidelijk Maasdal.

Rivierverruiming Rijn en Maas

Deze middelen zijn gereserveerd voor de Rijksopgaven van de rivierverruimingsprojecten langs de Maas. Specifiek gaat het om de Rijksbijdrage aan de planuitwerking en realisatie van de rivierverruimingsprojecten Meanderende Maas, Well, Oeffelt, Arcen, Thorn-Wessem en Baarlo-Hout-Blerick. Binnen deze projecten worden dijkverlegging gecombineerd met dijkversterking vanuit het hoogwaterbeschermingsprogramma.

1.02.02 Realisatieprogramma

Dit programma levert een bijdrage aan het voldoen aan de wettelijke normen van de primaire waterkeringen in beheer bij het Rijk en bij de waterschappen én levert een bijdrage aan het beheer van de Rijkswateren.

Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP)

Het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) is een alliantie tussen de waterschappen en lenW. Het programma heeft als doel in 2050 alle primaire waterkeringen in Nederland op orde te hebben. Minimaal 1x per 12 jaar worden de keringen beoordeeld door de beheerder: waterschappen en Rijkswaterstaat. De laatste beoordelingsronde liep tot 2023. Tot 2050 lopen er nog 2 beoordelingsrondes. Als er sprake is van een versterkingsopgave kan dit opgenomen worden in het HWBP en is er mogelijk financiering beschikbaar. Dit wordt beoordeeld en begeleid door de programmadirectie HWBP. Als er sprake is van beheer en onderhoud wordt dit door de beheerder zelf opgepakt (zorgplicht). Circa 90% van de primaire waterkeringen is in beheer bij de waterschappen. Het overige deel is vrijwel volledig in beheer bij het Rijk. Door de samenwerking binnen de alliantie wordt de beschikbare kennis en deskundigheid van de verschillende waterbeheerders benut.

Het HWBP kent een voortrollend karakter, waarbij jaarlijks een actualisatie van het programma plaatsvindt en er 12 jaar vooruit wordt gekeken. Met deze werkwijze ontstaat een adaptief programma dat flexibel in kan spelen op nieuwe ontwikkelingen.

De prioritering van de jaarlijks uit te brengen programmering is gebaseerd op urgentie. De programmering 2026–2031 wordt gelijktijdig met deze begroting aan de Kamer aangeboden als onderdeel van het Deltaprogramma 2026 (paragraaf 3.3). In het Deltaprogramma 2026 is tevens een uitgebreide beschrijving van de voortgang van het HWBP opgenomen.

Het HWBP is onderdeel van het Deltaprogramma met behoud van eigen besturing, organisatie en financiering.

Afsluitdijk (renovatie bestaande spuimiddelen)

Op 12 juli 2022 is middels een vaststellingsovereenkomst besloten om de renovatie van de bestaande spuimiddelen bij Den Oever en Kornwerderzand uit de scope van het DBFM-contract Afsluitdijk te halen. De aanpak van de bestaande spuimiddelen moet opnieuw worden bepaald, op dit moment wordt levensduur verlengend onderhoud voorbereid.

Afsluitdijk

De oplevering van de renovatie van monument «De Vlieter» is vertraagd en voorzien voor 2027.

Tabel 14 Projectoverzicht Aanlegprogramma (bedragen x € 1 miljoen)

	Projectbudget			Kasbudget							Oplevering	
	huidig	vorig	t/m 2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	later	huidig	vorig
Projecten Nationaal												
Programma HWBP												
HWBP Rijksprojecten	780	757	71	22	55	37	105	51	107	332		1)
HWBP Overige projectkosten (programmabureau)	229	217	75	14	12	11	10	10	10	87		1)
HWBP Waterschapsprojecten	8.610	8.036	2.371	533	613	810	513	455	424	2.891		1)
Beoordelings- en Ontwerpinstrumentarium 2035	45	46	29	7	8	1					2027	
Zandhonger Oosterschelde	11	11	10	1								
Landelijk Verbeterprogr. Regionale Rijksk.	14	14	4	1	2	7						
Kennisprogramma zeespiegelstijging	10	10	8	1	1							
Meanderende Maas	9	9	0	4	3	2					2031	
Projecten Noord-Nederland												
Afsluitdijk	18	18	12	5	1						2027	2024
Afsluitdijk Bestaande Spuisluis	207	200	3	7	6	26	45	45	43	32		
Projecten Oost-Nederland												
Kribverlaging Pannerdensch Kanaal	29	29	28	1							2023	2023
IJsseldelta 2e fase (Reevesluis)	93	93	93								2021	2021
Monitoring Langsdammen Waal	5	5	3	1	1						2028	
Projecten Zuidwest-Nederland												
Overige onderzoeken en kleine projecten	88	88	88									
Dijkversterking en herstel steenbekleding	827	827	826	0	0						2023	2023
Projecten Zuid-Nederland												
Beekdalen	310	330	17	8	9	11	11	11	44	199	2030	2)
Afrondingen				1	– 1				– 1	– 1		
Programma Realisatie	11.285	10.690	3.638	606	710	905	684	571	627	3.541		
Budget (DF 1.02.02)				422	436	565	380	430	586	4.825		
Overprogrammering (-)				– 184	– 274	– 340	– 304	– 141	– 41	1.284		

Belangrijkste (budgettaire) aanpassingen

1. De toename van het projectbudget op de HWBP rijks-, waterschaps- en overige projecten is veroorzaakt door de prijsbijstelling 2025 en het verlengen van de begrotingsperiode tot 2036.
2. Het projectbudget Beekdalen wordt verlaagd met € -22 miljoen. Dit betreft een budgetoverheveling voor het project gebiedsontwikkeling Groene Rivier Well zijn Rijk en regio gekomen tot een gezamenlijke financiële dekking voor de realisatie. Daarvan zal het Rijk maximaal extra € 38 miljoen bijdragen (inclusief beheer en onderhoud). De regionale partijen verminderen door slim samen te werken de kosten met minimaal € 15 miljoen. Met de bijdragen van het Hoogwaterbeschermingsprogramma en de regionale partijen wordt voorzien in het restant van de benodigde dekking. De € 38 miljoen wordt gedekt uit 1) € 29,7 miljoen uit de ontvangen indexering vanuit het Deltafondsbudget voor de beekdalen in Limburg en 2) € 8,3 miljoen uit de beleidsreservering Integraal Riviermanagement/Programma Ruimte voor de Rivier 2.0 (RvdR 2.0). Naast de overboeking van € -29,7 miljoen is € 10,3 miljoen prijsindexatie 2025 aan het projectbudget toegevoegd.

1.03 Studiekosten

Motivering

Dit betreft de studie- en onderzoekskosten voor het Deltaprogramma (MIRT-onderzoeken) en de overige studiekosten op het gebied van waterveiligheid.

Producten Studie- en onderzoekskosten Deltaprogramma

Hieronder vallen studie- en onderzoekskosten voor het Deltaprogramma (MIRT-onderzoeken). Het Deltaprogramma (DP) is een programma van maatregelen, voorzieningen, onderzoeken en ambities gericht op de korte, middellange en lange termijn waterveiligheid en zoetwatervoorziening van Nederland. Voor een nadere toelichting over deze onderzoeken wordt verwezen naar het Deltaprogramma 2026. Op dit onderdeel worden vooral de onderzoeken voor waterveiligheid verantwoord.

Uitvoering gebiedsagenda

Het Rijk werkt samen met de regionale partners in het kader van het Platform IJsselmeergebied 2050 aan de activiteiten die zijn vastgelegd in de Samenwerkingsovereenkomst IJsselmeergebied 2024-2028 (zie Staatscourant 2024, 10666). Onderdeel daarvan is het uitvoeren van onderzoek om te komen tot herijking van de Deltabeslissing en voorkeursstrategie IJsselmeergebied.

Thema water/ landbouw/ voedsel

In het kader van het missie-gedreven topsectoren- en innovatiebeleid (MTIB) heeft lenW binnen het thema landbouw/water/voedsel missies opgesteld op het terrein van waterveiligheid, klimaatadaptatie, waterkwaliteit en beheer van de grote wateren. lenW stelt middelen beschikbaar om voor deze missies kennis en innovatie te realiseren in publiek-privaat gefinancierde samenwerkingsverbanden. Dit doet lenW samen met LVVN en de topsectoren.

Strategisch onderzoek

In samenwerking met NWO (Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek) en overheden wordt strategisch onderzoek ontwikkeld voor actuele maatschappelijke ontwikkelingen, zoals droogte en klimaatadaptatie in de stad.

Water4All

Het doel van het Europese kennisprogramma Water4All (2022-2029) -Water Security for the Planet- is om oplossingen te vinden voor de waterproblematiek rond te veel, te weinig en te vuil water. De activiteiten zijn gericht op onderzoeken en demonstratieprojecten rond kennis en innovatie. De uitvoering van de projecten van de tweede fase in 2025-2026 zijn vooral gericht op «Water and the circular economy» en «Water and health». Het onderzoeksprogramma heeft een looptijd van 8 jaar. De bijdrageverlening zal plaatsvinden via het ministerie van OCW

Klimaatadaptatie

Een belangrijke manier om Nederland voor te bereiden op de gevolgen van klimaatverandering is om te werken aan een klimaatbestendige inrichting. Dit wordt gestimuleerd vanuit het Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie via een stappenplan waarin alle overheden gezamenlijk de kwetsbare onderdelen van de ruimtelijke inrichting onderzoeken en aanpakken. Conform deze aanpak is in 2025 een 2de cyclus gestart waarvoor procesondersteuning wordt geboden met name om in dialogen de balans te zoeken tussen het gebruik van het water- en bodemsysteem, technische of ruimtelijke maatregelen en bewustwording van klimaatrisico's. Verder wordt kennis beschikbaar gesteld via klimaatadaptatienederland.nl, de klimaateffectatlas.nl en via het netwerk Samen Klimaatbestendig. In de Klimaateffectatlas zijn ook voor zover mogelijk de meeste recente KNMI-klimaatscenario's doorvertaald. Het werk voor het Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie wordt uitgevoerd in samenhang met de uitvoering van de Nationale Klimaatadaptatiestrategie. Met het PBL wordt gewerkt aan een monitoringsystematiek om de voortgang van de uitvoering van het nationale klimaatadaptatiebeleid te kunnen volgen.

Beleidsstafel Wateroverlast en Hoogwater

In het eindadvies van de Beleidsstafel wateroverlast en hoogwater, dat is opgesteld naar aanleiding van de extreme neerslag in Limburg in 2021, is geconstateerd dat wateroverlast en schade door extreme omstandigheden niet altijd te voorkomen is en ook in andere delen van Nederland tot grote impact kan leiden. Voorkomen kan niet, voorbereiden wel. De beleidsstafel stelt het principe van meerlaagsveiligheid centraal; met focus op én waterbewustzijn, én watersysteem, én inrichting gebied, én crisisbeheersing én herstel na crisis. Vanuit de aanbevelingen van de beleidsstafel wordt ingezet op het inzichtelijk maken van de impact van een bovenregionale hoosbui in 13 regio's in Nederland door het uitvoeren van bovenregionale stresstesten grootschalige neerslag. Waarbij het rijk de provincies ondersteunt bij het uitvoeren hiervan. Tevens wordt onderzoek verricht naar inzetten van Nature Based Solutions voor het verminderen van de impact van wateroverlast en het opstellen van een afwegingskader sponswerking. Om het waterbewust handelen van inwoners en ondernemers te vergroten, werken we aan het opstellen van een Landelijke aanpak waterweerbaarheid bij wateroverlast.

Regionale keringen

De regionale keringen in beheer van het Rijk zijn door Rijkswaterstaat getoetst. In 2021 is de Tweede Kamer over de uitkomsten geïnformeerd. (Kamerstuk [27 625, nr. 540](#)). Na de toetsing van deze regionale keringen op 2 juni 2021 is de aanvullende toetsing in 2022 afgerond (Kamerstuk [27 625, nr. 659](#)). In juni 2023 is het uitvoeringsprogramma regionale keringen geactualiseerd met een voorlopige programmering tot 2032. Koploperproject is het project Betuwepand (Amsterdam-Rijnkanaal tussen Waal en Lek) dat gefaseerd in realisatie is gebracht. Verdere verbeteracties worden

voortrollend meerjarig geprogrammeerd en uitgevoerd in het kader van het Programma Rijskseringen. RWS bereidt de nodige versterkingsmaatregelen voor om op 1 januari 2032 aan de normen te volden. De voortgang wordt in het jaarlijkse MIRT overzicht gerapporteerd.

Beoordelings- en Ontwerpinstrumentarium (BOI)

In het programma Beoordelings- en Ontwerpinstrumentarium (BOI) wordt gewerkt aan kennisontsluiting en de (door)ontwikkeling van het instrumentarium voor beoordelen en ontwerpen. Het programma bouwt voort op het WBI2017 en het BOI2023, het Ontwerp Instrumentarium (OI) 2014 en de bestaande Technische Leidraden en voegt hier nieuw ontwikkelde kennis en functionaliteit aan toe, zodat het instrumentarium aansluit op de actuele kennis en de ervaringen die in de eerste beoordelingsronde (2017-2023) zijn opgedaan. Instrumenten die in het programma worden ontwikkeld kunnen direct worden gebruikt voor het ontwerpen van waterkeringen. In 2022 is de eerste beoordelingsronde afgerond en is het instrumentarium doorontwikkeld naar een nieuwe ministeriële regeling en bijbehorende basisinstrumentarium. Met het BOI kunnen de beheerders vanaf 2023 de volgende beoordelingsronde uitvoeren. Vanaf 2023 zal het instrumentarium periodiek worden doorontwikkeld op basis van belangrijke nieuwe inzichten en vervolgens worden aangeboden aan de waterkeringbeheerders.

Kennisontwikkeling Waterveiligheid

Het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW) is verantwoordelijk voor het ontwikkelen van beleid om het risico van overstromingen in Nederland te beheersen. Dit beleid is in grote mate gebaseerd op (wetenschappelijke) kennis en informatie. Vanuit deze verantwoordelijkheid investeert het Directoraat-Generaal Water en Bodem (DGWB) in het verkrijgen van kennis over het waterveiligheidsdomein. Deze kennis wordt onder andere gebruikt voor de Technische Leidraden waarvan de minister een wettelijk taak heeft (artikel 2.19 lid d van de omgevingswet) deze ter beschikking te stellen ten behoeve van het ontwerp en beheer van onze primaire waterkeringen. De basis voor de kennisontwikkeling en onderzoek is de nationale kennisagenda waterveiligheid. Deze agenda beschrijft ook de kennis die nodig is om het beleid uit te voeren. Kennis wordt doorlopend ontwikkeld. Niet alleen door het Rijk, maar ook in samenwerking met waterschappen, het Hoogwaterbeschermingsprogramma, kennisinstellingen en het bedrijfsleven. De onderwerpen op de kennisagenda worden in verschillende onderzoekprogramma's uitgewerkt in concrete kennisvragen en geprioriteerd op basis van expliciete criteria, beschikbare budget en planning. De kennisprogrammering binnen de verschillende thema's wordt jaarlijks geactualiseerd en de voortgang van de onderzoeken wordt bijgehouden. In 2025-2026 wordt de Kennisagenda Waterveiligheid 2020-2027 van IenW geactualiseerd.

Kennisprogramma Zeespiegelstijging

Het Kennisprogramma Zeespiegelstijging focust zich op de onzekerheden en de mogelijke effecten voor korte en lange termijn van een (versnelde) zeespiegelstijging. Dit kennisprogramma is gestart in september 2019 en levert voor de zomer 2026 in een eindrapportage de finale bevindingen op. Het kennisprogramma heeft in 2023 resultaten opgeleverd ten aanzien van de houdbaarheid van de huidige aanpak van de waterveiligheid en de zoetwatervoorziening, en in 2024 gerapporteerd over mogelijke lange termijn denkrichtingen. De eindrapportage biedt samenhang over de uitgevoerde onderzoeken en besteedt aandacht aan mogelijke 'adaptatiepaden' voor zeespiegelstijging. Deze paden geven de timing en volgorde

van keuzes in de toekomst weer en laten de samenhang zien van verschillende opties die nu in beeld zijn. Ook wordt gekeken welke onderzoeken in een vervolg nodig zijn om tijdig voor keuzes gesteld te staan.

Bij het KNMI wordt in het verlengde van eerder onderzoek gewerkt aan de modellering van versnelde smelt van Antarctica, gericht op het beter kunnen voorspellen van deze smelt en de daaruit volgende zeespiegelstijging in de toekomst. Ook wordt onderzocht wat de gevolgen zouden zijn van vertragen of stilvallen van de warme golfstroom Atlantic meridional overturning circulation (AMOC) voor de zeespiegel aan de Nederlandse kust.

Toegepast onderzoek naar overstromings- en droogterisicobeheer in grensoverstijgende kleine rivieren in voorbereiding op extreem weer

In reactie op de overstromingsramp van juli 2021 wordt via het programma [JCAR-ATRACE](#) samengewerkt met regionale overheden en kennisinstellingen in België, Duitsland, Luxemburg en Nederland. Dit programma richt zich op toegepast onderzoek naar extreem weer in kleine, grensoverschrijdende stroomgebieden met als doel de weerbaarheid tegen overstromingen en droogte te versterken. De focus ligt daarbij onder andere op het verdiepen van gezamenlijke risicobeoordelingen en concrete maatregelen. Ook wordt gewerkt aan betere voorspellingen en waarschuwingen via gezamenlijke systemen. In zogenoemde 'fast tracks' worden onder regie van Deltares jaarlijks onderzoeken en pilots uitgevoerd; daarnaast worden in 'deep dives' kennisvragen meerjarig onderzocht door aangesloten universiteiten uit de Benelux+ (inclusief Duitsland). JCAR-ATRACE organiseert praktijktrainingen en kennisevents. Resultaten helpen regio's om beter voorbereid te zijn op extreme regen of langdurige droogte. Zo kunnen inzichten uit het onderzoek direct worden vertaald naar maatregelen in het veld en regionale beleidsplannen. Binnen het programma wordt geïnvesteerd in jong talent en samenwerking tussen wetenschappers en uitvoerders. Met JCAR-ATRACE worden regionale partijen ondersteunt bij het opbouwen van kennis en het versnellen van grensoverstijgende samenwerking, met als doel het voorkomen van schade en het verbeteren van veiligheid in kwetsbare gebieden.

Beschermingsaanpak vitale infrastructuur water

De veiligheid en economie van Nederland zijn sterk afhankelijk van het goed functioneren van belangrijke infrastructuur en systemen. Het is cruciaal dat alle vitale systemen goed beschermd zijn tegen storingen, uitval of (zowel bewuste als onbewuste) manipulatie. Ook in noodsituaties moeten ze blijven werken. Bedrijven en organisaties spelen hierin de hoofdrol, met ondersteuning van de overheid.

Door de veranderende geopolitieke ontwikkelingen en de toename van (digitale) dreigingen, heeft lenW permanente aandacht voor het verhogen van de weerbaarheid van de samenleving. Voor het eerst in lange tijd is het reëel dat Nederland via de collectieve verdedigingsclausule in het NAVO-verdrag (artikel 5) direct betrokken raakt bij een grootschalig gewapend conflict. Daarbij is het logisch dat ook de bescherming van vitale infrastructuur een belangrijk onderwerp is.

Het waarborgen van drinkwatervoorziening en waterbeheer zijn en blijven cruciaal voor de veiligheid en continuïteit van onze samenleving. Daarom werkt lenW in verschillende programma's samen met organisaties om de vitale waterprocessen te verbeteren op het gebied van dreigingsanalyse, risicobeheersing, cybersecurity, fysieke beveiliging, economische

veiligheid, integriteit van personeel, crisismanagement en bedrijfscontinuïteit. Dit alles om ervoor te zorgen dat de processen en organisaties die betrokken zijn bij waterbeheer en drinkwatervoorziening beter voorbereid zijn op risico's en verstoringen.

In 2026 wordt gewerkt aan de afronding van implementatie van de Critical Entities Resilience directive (CER) en de Network and Information systems Security 2 richtlijn (NIS2) die Europese landen verplichten om hun vitale infrastructuur en digitale systemen beter te beschermen tegen verstoringen, cyberaanvallen en andere dreigingen. De richtlijnen zijn in Nederland vertaald naar de Wet Weerbaarheid Kritieke Entiteiten (Wwke) en Cyberbeveiligingswet (Cbw). De aanvullende verplichtingen voortvloeiend uit de wetten, bieden organisaties een kader om de (digitale) weerbaarheid te verhogen.

Cybersecurity

Waterveiligheid en digitale veiligheid zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Nederland moet kunnen vertrouwen op een betrouwbaar en zo veilig mogelijk waterbeheer en drink watervoorziening. Hiervoor is het van belang dat het niveau van beveiliging past bij het actuele dreigingsniveau en de gerelateerde cyberrisico's.

Het programma 'Versterken cyberweerbaarheid in de watersector' draagt bij aan de Nederlandse Cybersecurity Strategie (NLCS). Onder regie van lenW heeft het programma in 2023 bestuurlijke afspraken gemaakt met drinkwaterbedrijven, gemeenten, provincies en waterschappen. Afgesproken is om de projectmatige aanpak voort te zetten die de watersector helpt om voorbereid te zijn op aanvullende verplichtingen die voortkomen uit de Cyberbeveiligingswet de Wet Weerbaarheid Kritieke Entiteiten. Denk hierbij aan verplichtingen voor risicomanaagement, monitoring en detectie, respons en herstel, waarmee de digitale weerbaarheid verder wordt versterkt. Hierbij zal in bijzonder aandacht zijn voor Operationele Techniek (besturingssystemen die onder meer bruggen en sluizen aansturen).

1.09 Ontvangsten

Ontvangsten waterschapsprojecten

Conform het Bestuursakkoord Water dragen de waterschappen sinds 2015 structureel € 181 miljoen (inclusief projectgebonden aandeel, prijspeil 2010) bij aan het HWBP. Deze bijdrage wordt geïndexeerd op basis van de IBOI, zoals gehanteerd door het ministerie van Financiën. Vanaf 2026 en verder komt dit bedrag jaarlijks uit op ongeveer € 239 miljoen (inclusief projectgebonden aandeel).

De middelen van de waterschappen worden ingezet voor de resterende waterschapsprojecten van het HWBP-2 en voor de waterschapsprojecten van het HWBP. De per 1 januari 2014 in werking getreden Wijziging van de Waterwet (Kamerstukken II 2012–2013, [33 465, nr. 3](#)) regelt dat het Rijk en de waterschappen jaarlijks elk de helft van de bijdrage aan het HWBP betalen.

In bijlage 2 is een overzicht opgenomen waarin nader is ingegaan op de financiering van het HWBP-2 en het HWBP.

3.2 Artikel 2 Investeren in zoetwatervoorziening

A. Omschrijving van de samenhang in het beleid

Op het gebied van zoetwatervoorziening is het beleid gericht op een duurzame zoetwatervoorziening die economisch doelmatig is. De uitvoering is gericht op waar mogelijk voorkomen van tekorten in normale jaren en gesteld te staan om beter mee om te gaan met zoetwatertekorten in extreem droge jaren. Dit is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van overheden en gebruikers. Het Ministerie van IenW werkt samen met deze partijen in het Deltaprogramma Zoetwater. De maatregelen die in uitvoering worden genomen staan in het Deltaplan Zoetwater.

In periodes van ernstig watertekort (in droge zomers) wordt water verdeeld op basis van een verdringingsreeks.

Op dit artikel worden de producten op het gebied van zoetwatervoorziening verantwoord. De waterkwaliteit maatregelen in het hoofdwatersysteem die niet verbonden zijn aan waterveiligheid en zoetwatervoorziening worden op artikel 7 van het deltafonds verantwoord.

Dit artikel is gerelateerd aan beleidsartikel 11 Integraal waterbeleid op de begroting van Hoofdstuk XII.

Ambities voor zoetwater

Nederland krijgt vaker te maken met droogte en periodes van laagwater in de rivieren. Om de bijdrage van zoetwater aan onze leefomgeving te behouden en onze economie weerbaarder te maken tegen verminderde zoetwaterbeschikbaarheid, is het zaak dat er geanticipeerd wordt op toekomstige trends en ontwikkelingen. In de nationale omgevingsvisie (NOVI) en in het Nationaal Waterprogramma 2022-2027 is daarom een voorkeursvolgorde opgenomen voor (regionaal) waterbeheer om de beschikbaarheid van water zeker te stellen en wateroverlast te voorkomen:

- Uitgangspunt is dat bij de ruimtelijke inrichting en landgebruik meer rekening moet worden gehouden met waterbeschikbaarheid en wateroverlast;
- alle watergebruikers, waaronder landbouw, industrie en consumenten, zullen zuiniger moeten omgaan met water;
- de waterbeheerders (waaronder waterschappen, provincies, gemeenten, Rijkswaterstaat, agrariërs en natuurterreinbeheerders) zullen water beter moeten vasthouden, bergen en opslaan;
- De waterbeheerders zullen water slimmer moeten verdelen;
- Bij een natuurlijk fenomeen is nooit alle schade te voorkomen, dus als de inzet toch nog onvoldoende is, dan moeten we als samenleving de (rest)schade accepteren en ons daarop voorbereiden.

Het Deltaprogramma Zoetwater heeft als overkoepelend doel dat Nederland in 2050 weerbaar is tegen watertekorten. Deze ambitie is uitgewerkt in vijf nationale subdoelen:

- Het in stand houden en bevorderen van een gezond en evenwichtig watersysteem.
- Het beschermen van de cruciale gebruiksfuncties drinkwater (volksgezondheid), energie, kwetsbare natuur, waterkeringen en het tegengaan van klink en zetting.
- Het effectief en zuinig gebruiken van het beschikbare water.

- Het bevorderen van de concurrentiepositie van Nederland wat betreft aan water gerelateerde economie.
- Het ontwikkelen van waterkennis, -kunde en -innovatie ten behoeve van de zoetwaterdoelen.

De strategie om deze subdoelen te bereiken volgt de voorkeursvolgorde van de NOVI.

Van ambities naar uitvoering

Om de zoetwaterdoelen te realiseren worden maatregelen getroffen voor het robuuster maken van het watersysteem (nationaal en regionaal) en om de gevolgen van langdurige droogte en lage rivierafvoeren ten gevolgen van klimaatverandering zoveel mogelijk te beperken.

In het nieuwe Deltaplan Zoetwater 2022-2027 hebben het Rijk en de zoetwaterregio's een maatregelenpakket van € 800 miljoen uitgewerkt. Hiervan is circa € 250 miljoen afkomstig uit het Deltafonds en circa € 550 miljoen vanuit de zoetwaterregio's.

Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar het Deltaprogramma 2026, het Deltaplan Zoetwater 2022-2027 en het Nationaal Water Programma 2022–2027.

B. Budgettaire gevolgen van uitvoering

Tabel 15 Budgettaire gevolgen van de uitvoering artikel 2 Investeren in zoetwatervoorziening (bedragen x € 1.000)							
	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Verplichtingen	59.616	50.979	38.429	33.231	18.502	2.732	14
Uitgaven	70.429	54.491	58.406	57.566	46.081	2.731	14
2.02 Ontwikkeling zoetwatervoorziening	67.909	41.333	56.083	55.156	44.976	2.731	14
2.02.01 Planning zoetwatervoorziening	0	0	0	0	0		
2.02.02 Aanleg zoetwatervoorziening	67.909	41.333	56.083	55.156	44.976	2.731	14
2.03 Studiekosten	2.520	13.158	2.323	2.410	1.105		
2.03.01 Studie en onderzoekskosten Deltaprogramma	2.520	13.158	2.323	2.410	1.105		
Ontvangsten	112	0					
2.09 Ontvangsten investeren in waterkwantiteit en zoetwatervoorzieningen	112	0					

Geschatte budgetflexibiliteit

Met uitzondering van planning en studies, zijn de budgetten in 2026 juridisch verplicht op de peildatum 1 januari 2026. De budgetten voor planning en studies zijn bestuurlijk gebonden.

Tabel 16 Geschatte budgetflexibiliteit	
	2026
Juridisch verplicht	96%
Bestuurlijk gebonden	4%
Beleidsmatig gereserveerd	
Nog niet ingevuld/vrij te besteden	

C. Toelichting

2.01 Aanleg waterkwantiteit

Er worden op dit artikelonderdeel nu geen projecten verantwoord.

2.02 Overige waterinvesteringen Zoetwatervoorziening

Motivering

Het betreft projecten die de zoetwatervoorziening bevorderen en de kwaliteit waarborgen. Dit zijn maatregelen en voorzieningen van nationaal belang ter voorkoming, en waar nodig beperking van, waterschaarste en ter bescherming of verbetering van de chemische of ecologische kwaliteit van watersystemen, voor zover deze onderdeel uitmaken van opgaven op het gebied van zoetwatervoorziening.

Producten

Realisatieprogramma Zoetwatervoorziening

Deltaplan Zoetwater 2015-2021 (fase 1)

De meeste maatregelen uit de eerste fase van het Deltaplan Zoetwater (2015-2021), met een omvang van € 400 miljoen, waarvan € 150 miljoen uit het Deltafonds, zijn eind 2021 afgerond. Enkele grote complexe maatregelen voor het Hoofdwatersysteem en het regionaal watersysteem hadden nog een doorloop tot 2023.

Het project Noordervaart van Rijkswaterstaat heeft te maken gehad met vertraging en meerkosten, vanwege onverwacht veel cultureel erfgoed in de ondergrond en ontwikkelingen in de markt en een ongeldig verklaarde aanbesteding. Het streven is dat het project in 2028 wordt gerealiseerd.

Deltaplan Zoetwater fase 2 (2022-2027)

De zoetwaterregio's en het Rijk hebben intensief samengewerkt om tot een goed onderbouwd maatregelenpakket te komen voor het Deltaplan Zoetwater fase 2 (2022-2027). Het Deltaplan 2022-2027 omvat meer dan 150 maatregelen die zijn uitgewerkt in de zoetwaterregio's en voor het hoofdwatersysteem, passend bij de nationale en regionale opgaven. Het maatregelenpakket voor de 2e fase heeft een omvang van circa € 800 miljoen, waarvan circa € 250 miljoen vanuit het Deltafonds en circa € 550 miljoen vanuit de zoetwaterregio's komt. De investeringen worden gedaan door het Rijk (Deltafonds), waterschappen, provincies, gemeenten, drinkwaterbedrijven en de watergebruikers. Maatregelen in het hoofdwatersysteem worden volledig bekostigd uit het Deltafonds. Regionale maatregelen worden voor 75% door de regio bekostigd; maximaal 25% van de kosten wordt uit het Deltafonds vergoed. Bovenregionale maatregelen en innovatieve maatregelen kunnen in aanmerking komen voor een maximale bijdrage van 50% uit het Deltafonds.

De zoetwaterregio's werken onder meer aan maatregelen om water beter vast te houden en op te slaan in de ondergrond, minder water te gebruiken, en aan optimalisaties wateraanvoer en -verdeling. De realisatie van de Doorvoer Krimpenerwaard t.b.v. zoetwatervoorziening van West Nederland is in 2025 in volle gang. De Klimaatbestendige Zoetwateraanvoer (KWA+) is in mei 2025 feestelijk geopend.

Waterbeschikbaarheid voor het hoofdwatersysteem krijgt invulling via de Strategie Klimaatbestendige Zoetwatervoorziening Hoofdwatersysteem. Operationeel watermanagement wordt in samenwerking met regionale en waterbeheerders versterkt middels het programma Slim Watermanagement. Daarnaast wordt er door Rijkswaterstaat invulling gegeven aan het maatregelenpakketten DPZW, bestaande uit onderzoeken en realisatieprojecten. In 2024 is voor het uitvoeren van de verziltingsmaatregelen bij zowel de spui- als bij de schutsluizen Den Oever een taakstellend budget van € 26,6 miljoen toegekend voor zowel de planuitwerking en de realisatie.

Tijdelijke Impulsregeling Ruimtelijke Adaptatie

Aanvragen voor de tijdelijke impulsregeling ruimtelijke adaptatie konden worden ingediend tussen 1 januari 2021 en 31 december 2023. Het gereserveerde bedrag hiervoor bedraagt € 200 miljoen. Het beschikbare rijksbudget is inmiddels volledig bestemd. De klimaatadaptatie maatregelen moeten zijn uitgevoerd vóór 1 januari 2028. Een [evaluatie](#) van de tijdelijke impulsregeling is 20 mei 2025 aangeboden aan beide kamers.

Tabel 17 Projectoverzicht Aanlegprogramma (bedragen x € 1 miljoen)

	Projectbudget			Kasbudget							Oplevering	
	huidig	vorig	t/m 2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	later	huidig	vorig
Projecten Zoetwatervoorziening												
Projecten Nationaal												
Deltaplan Zoetwater Fase 1	79	85	63	4	5	6	1				2027	2026
Deltaplan Zoetwater Fase 2	243	258	68	33	48	47	42	0	0	5	2027	2027
Impulsregeling ruimtelijke adaptie	167	167	167									
Waterbewust leven	7	7	0	2	2	1	1	1			2030	
Projecten Zuidwest-Nederland												
Ecologische maatregelen Markermeer	11	10	9	1	1						2023	2022/2023
Besluit Beheer Haringvlietstuinen	85	85	78	2	1	1	1	2			2018/2030	2018/2030
Afrondingen				- 1	- 1							
Programma Realisatie	592	612	385	41	56	55	45	3	0	5		
Budget (DF 2.02.02)				41	56	55	45	3	0	5		

Deltaplan Zoetwater fase 2

Voor het uitvoeren van een gecombineerde plan van aanpak voor Vis- en verziltingsmaatregelen bij den Oever wordt € 26,4 miljoen overgeboekt naar artikel 7 Programmatische Aanpak Grote Wateren. Daarnaast is er prijscompensatie aan dit programma toegevoegd.

Verkenningen- en Planuitwerkingsprogramma

Het verkenningen- en planuitwerkingsprogramma dient om een probleem of een initiatief met een maatschappelijke meerwaarde te verkennen en om daarna, indien nodig, uit alternatieven de beste oplossing voor het probleem te zoeken en voor te bereiden voor de uitvoering. Dit artikelonderdeel geeft inzicht in de stand van zaken van diverse projecten en programma's op het gebied van zoetwatervoorziening die zich in de fasen van voorbereiding tot realisatie bevinden.

Er worden op dit artikelonderdeel nu geen projecten verantwoord.

2.03 Studiekosten

Motivering

Dit betreft de studie- en onderzoekskosten voor het Deltaprogramma (MIRT-onderzoeken) en de overige studiekosten op het gebied van zoetwatervoorziening.

Producten

Op dit onderdeel van de begroting staan de studie- en onderzoekskosten ten behoeve van het Deltaprogramma onderzoeken die betrekking hebben op zoetwatervoorziening.

Ten behoeve van Deltaprogramma Zoet Water (DPZW) wordt onder andere onderzoek gedaan naar de verbinding van de waterketen met watersystemen, diverse regionale watersysteemverkenningen, de

kennisagenda zoetwater waar onder onderzoek naar het potentieel voor het water vasthouden in beekdalen en veengebieden en oplossingen in verziltende gebieden.

In het bijzonder wordt er in 2025 naar oplossingsrichtingen gezocht voor de knelpunten zoetwaterbeschikbaarheid geïdentificeerd in 2024. Dit ten behoeve van de herijking van de zoetstrategie en de Deltabeslissingen 2026 en het maatregelenpakket voor het Deltaprogramma Zoetwater Fase 3 (2028-2033).

3.3 Artikel 3 Exploitatie, onderhoud en vernieuwing

A. Omschrijving van de samenhang in het beleid

Op dit artikel worden de producten op het gebied van instandhouding verantwoord. Dit betreft exploitatie (watermanagement), onderhoud en vernieuwing. Doel hierbij is het duurzaam op orde houden van het watersysteem tegen maatschappelijk aanvaardbare kosten, zodat Nederland droge voeten heeft.

Dit artikel is gerelateerd aan beleidsartikel 11 Integraal Waterbeleid op de Begroting Hoofdstuk XII.

B. Budgettaire gevolgen van uitvoering

Tabel 18 Budgettaire gevolgen van de uitvoering artikel 3 Exploitatie, onderhoud en vernieuwing (bedragen x € 1.000)							
	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Verplichtingen	368.610	427.527	474.332	464.591	509.343	511.017	445.034
Uitgaven	327.216	423.290	486.928	472.855	513.297	520.010	457.457
3.01 Exploitatie	8.186	8.558	14.649	17.663	17.400	17.193	17.538
3.01.01 Exploitatie Watermanagement	8.186	8.558	14.649	17.663	17.400	17.193	17.538
- Waarvan bijdrage aan agentschap RWS	8.186	8.558	14.649	17.663	17.400	17.193	17.538
3.02 Onderhoud en vernieuwing	319.030	414.732	472.279	455.192	495.897	502.817	439.919
3.02.01 Onderhoud Waterveiligheid	273.582	354.613	318.095	275.033	277.095	279.441	275.182
- Waarvan bijdrage aan agentschap RWS	273.582	354.613	318.095	275.033	277.095	279.441	275.182
3.02.02 Onderhoud Zoetwatervoorziening	32.284	34.549	115.193	106.926	106.258	103.993	104.530
- Waarvan bijdrage aan agentschap RWS	32.284	34.549	115.193	106.926	106.258	103.993	104.530
3.02.03 Vernieuwing	13.164	25.570	38.991	73.233	112.544	119.383	60.207
Ontvangsten							

Geschatte budgetflexibiliteit

De budgetten in 2026 voor exploitatie, onderhoud en vernieuwing zijn juridisch verplicht op de peildatum 1 januari 2026.

Tabel 19 Geschatte budgetflexibiliteit	
	2026
Juridisch verplicht	100%
Bestuurlijk gebonden	
Beleidsmatig gereserveerd	
Nog niet ingevuld/vrij te besteden	

C. Toelichting

3.01 Exploitatie

Met exploitatie streeft IenW naar:

- Het goed voorbereid zijn op crisissituaties door te zorgen voor een robuuste informatievoorziening;
- Het reguleren van de hoeveelheid water in het hoofdwatersysteem onder normale omstandigheden en bij zowel (extreem) hoogwater als laagwater;
- Een duurzaam watersysteem, met zowel een goede chemische als ecologische kwaliteit, dat voorziet in de beschikbaarheid van voldoende water van goede kwaliteit voor de gebruiker.

Met betrekking tot exploitatie worden de volgende activiteiten uitgevoerd:

- Monitoring waterkwantiteit (waterstanden, afvoer), waterkwaliteit en informatievoorziening;
- Crisisbeheersing en -preventie;
- Regulering gebruik door vergunningverlening en handhaving;
- Het nakomen van bestuurlijke afspraken waterverdeling en gebruik (onder andere in waterakkoorden);
- Regulering waterverdeling (operationele modellen actualiseren en toepassen, bediening (stormvloed)keringen, stuwen, gemalen en spuien).

De activiteiten die door RWS centraal worden uitgevoerd, worden gefinancierd uit de budgetten voor netwerkgebonden kosten. Deze staan op artikel 5.

De doelstellingen voor het waterkwantiteitsbeheer van de Rijkswateren zijn:

- Het op orde brengen en houden van de samenhang tussen het regionaal en het hoofdwatersysteem, zodat zowel wateroverlast als watertekort wordt bestreden;
- Het kunnen beschikken over voldoende water in de Rijkswateren, zodat kan worden voldaan aan de behoeften die voortvloeien uit de gebruiks functies.

Daarnaast is zorg gedragen voor een adequate informatievoorziening over de reguliere waterkwantiteit en waterkwaliteit. Dit houdt de vergaring en beschikbaarstelling in van interne en externe informatie over het water systeem. Het gaat daarbij om de dagelijkse informatie voor de verschillende gebruikers (waaronder scheepvaart, drinkwaterbedrijven, zwemwaterkwaliteit/provincies en recreatie) en om berichtgeving bij uitzonderlijke situaties over hoog- en laagwater, naderende stormvloeden, verontreinigingen en ijsvorming. Daarnaast is er ook de reguliere waterkwaliteit monitoring (chemie, biologie), en beoordeling en informatieverstrekking over de toestand van het watersysteem.

3.01.01 Exploitatie Watermanagement Meetbare gegevens

Tabel 20 Omvang Areaal

Omvang areaal	Eenheid	Realisatie 2024	Prognose 2025	Prognose 2026	Budget 2026 (x € 1.000)
Watermanagement	km2 water	90.132	90.132	90.132	14.649

Toelichting

In 2026 is geen wijziging van het wateroppervlak voorzien.

Tabel 21 Indicatoren Watermanagement

Indicator	Realisatie 2024	Streefwaarde 2025	Streefwaarde 2026
Betrouwbaarheid informatievoorziening	96%	95%	95%
Waterhuishouding op orde	100%	100%	100%

Toelichting

Toelichting indicator Betrouwbaarheid Informatievoorziening

Deze indicator geeft aan in hoeverre gebruikers van het hoofdwatersysteem tijdig en juist geïnformeerd zijn over ijsgang, hoogwater, stormvloed en verontreinigingen. De informatievoorziening voldeed in 2024 aan de norm.

Toelichting indicator Waterhuishouding op orde

Deze indicator geeft aan in hoeverre de waterhuishouding op orde is. De indicator is gebaseerd op de volgende subindicatoren:

- Peilhandhaving Kanalen en Meren; geeft aan in hoeverre de peilen, zoals afgesproken in Waterakkoorden en Peilbesluiten, binnen de afgesproken marges zijn gebleven.
- Hoogwaterbeheersing Kanalen en Meren; geeft aan in hoeverre de infrastructuur van peilgereguleerde watersystemen (grote rivieren niet meegerekend) beschikbaar was voor hoogwaterafvoer in de tijdvensters met groot waterbezwaar.
- Wateraanvoer bij droogte; geeft aan in hoeverre de infrastructuur voor de wateraanvoer (o.a. stuwen, spuien, sifons en gemalen) beschikbaar was in de tijdvensters met droogte.
- Verziltingsbestrijding; geeft aan in hoeverre zoutindringing kon worden beperkt en of chlorideconcentraties onder de afgesproken maxima zijn gebleven. Afspraken over wateraanvoer en -verdeling en over chloridegehalten zijn vastgelegd in Waterakkoorden.

In 2024 zijn de streefwaarden van alle subindicatoren gehaald.

3.02 Onderhoud en vernieuwing

Motivering

Onderhoud en vernieuwing omvat waterveiligheid (bescherming tegen overstromen door hoogwater) en de zoetwatervoorziening. Het is gericht op het zodanig in conditie houden van het hoofdwatersysteem dat de primaire functie voor zowel waterveiligheid als voor de zoetwatervoorziening wordt vervuld.

Producten

De activiteiten die door RWS centraal worden uitgevoerd, worden gefinancierd uit de budgetten voor netwerkgebonden kosten. Deze staan op artikel 5.

In bijlage 3 «Instandhouding» van deze begroting wordt uitgebreid ingegaan op de werking van de instandhouding van de netwerken die onder verantwoordelijkheid van lenW vallen.

Maatregelen

In de Voorjaarsbesluitvorming van 2025 is besloten om het budgettair niveau van 2032 door te trekken tot en met 2039, zodat RWS de ruimte en continuïteit krijgt om de instandhoudingsopgave langjarig samen met de

markt en regionale overheden te organiseren. Zo kan RWS werk slimmer en efficiënter vormgeven waarmee de productie kan worden verhoogd. Een voorbeeld hiervan is een portfolio-aanpak waarbij RWS langjarige raamovereenkomsten met de markt aangaat. Met deze aanpak probeert RWS gehoor te geven aan de aanbevelingen uit het rapport «*Instandhouding voorop!*» (Kamerstukken II 2023-2024, [29 385, nr. 139](#)), dat in juni 2024 aan de Kamer is aangeboden.

Meetbare gegevens

Voor de netwerken in beheer van RWS moeten de afspraken over het basiskwaliteitsniveau (BKN) worden vertaald naar nieuwe indicatoren en streefwaarden. Voor het vegetatiebeheer in de uiterwaarden wordt in 2026 de prestatieafpraak 'voldoen aan de Vegetatielegger uiterwaardengebied' toegevoegd¹. De overige prestatieafspraken worden nog verder in lijn gebracht met het BKN. Tot die tijd zijn de huidige prestatieafspraken vanuit de Beheer en Onderhoud (BenO) overeenkomst 2022-2023 van toepassing.

Onderhoud

Tabel 22 Indicator Onderhoud Waterveiligheid

Indicator	Realisatie 2024	Streefwaarde 2025	Streefwaarde 2026
Handhaving kustlijn	93%	90%	90%
Beschikbaarheid stormvloedkeringen	100%	100%	100%
Voldoen aan de Vegetatielegger uiterwaardengebied	n.v.t. ¹	95%	95%

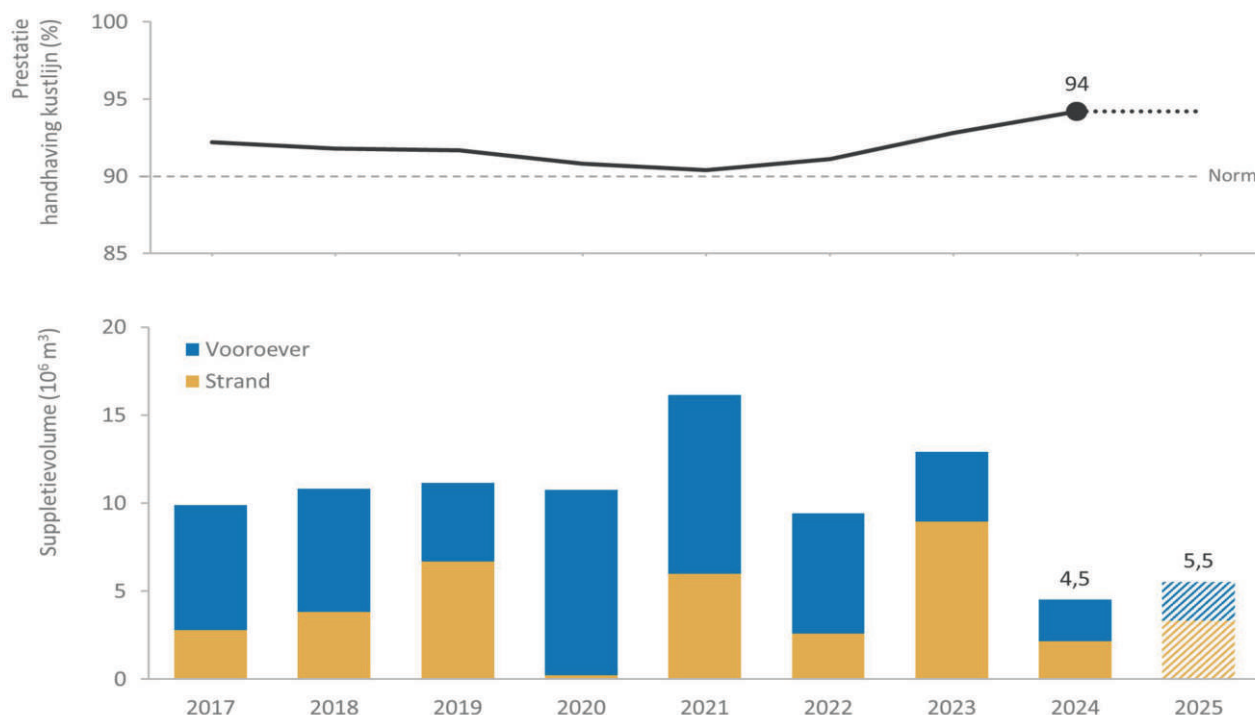
¹ indicator maakt vanaf 2025 deel uit van de meerjarenafpraak instandhouding.

Toelichting bij indicator handhaving kustlijn

Deze indicator geeft aan in hoeverre de kustlijn is gehandhaafd, met de basiskustlijn als referentie. Het streven is dat minimaal 90% de kustlijn zeewaarts ligt van de basiskustlijn. Kleine verschuivingen zijn normaal en toegestaan en worden door middel van het programma voor kustsuppletie gecorrigeerd. Het suppletieprogramma wordt eenmalig voor 4 jaar vastgesteld en vervolgens jaarlijks geactualiseerd. 2024 is het startjaar van het suppletieprogramma 2024-2027.

¹ De prestatie-indicator is gedefinieerd als het percentage van het areaal in het rivierengebied waar de actuele vegetatie de norm in de Vegetatielegger niet overschrijdt.

Figuur 5 Zandsuppletievolumes

Toelichting bij indicator beschikbaarheid stormvloedkeringen

Deze indicator geeft aan in hoeverre de 6 stormvloedkeringen voldoen aan de normen zoals die zijn vastgelegd in de Waterwet. Van de zes stormvloedkeringen voldoet de Maeslantkering niet aan de faalkanseis vanwege technische gebreken. De meest urgente zijn inmiddels verholpen, waardoor de functioneringssluiting in september 2024 succesvol verliep. De resterende gebreken worden naar verwachting in het voorjaar van 2025 verholpen.

In de onderstaande tabel is per kering het prestatieniveau weergegeven.

Tabel 23 Prestatieniveau stormvloedkeringen op peildatum 1 oktober 2024

Stormvloedkeringen	Type norm	Realisatie 2024	Ondergrens (Omgevingswet)
Maeslantkering	kans op niet-sluiten bij sluiting	1:87	1:100
Hartelkering	kans op niet-sluiten bij sluiting	1:13	1:10
Hollandsche IJsselkering	kans op niet-sluiten bij sluiting	1:1433	1:200
Ramspolkering *	kans op niet-sluiten bij sluiting	1:257	1:100
Oosterscheldekering **	faalkans per jaar	1:10.000	1:10.000
Haringvlietstuinen **	faalkans per jaar	1:1.000	1:1.000

* De Ramspolkering moet ook buiten het stormseizoen beschikbaar zijn. Daarom is de eis uit de Waterwet (1:100) verdeeld over het stormseizoen (1:173) en het overige seizoen (1:27).

** Hier wordt gewerkt met prestatiepeilen. Een prestatiepeil is het berekende waterpeil dat bij een vooraf afgesproken overschrijdingsfrequentie hoort. Als de prestatiepeilen lager zijn dan de vooraf afgesproken beoordelingspeilen, voldoet de stormvloedkering.

Toelichting bij indicator voldoen aan de Vegetatielegger uiterwaardengebied

De nieuwe indicator is gedefinieerd als het percentage van het areaal in het rivierengebied waar de actuele vegetatie de norm in de Vegetatielegger niet overschrijdt. De streefwaarde is vastgesteld op 95%.

Tabel 24 Areaal Zoetwatervoorziening

Omvang Areaal	Eenheid	Realisatie 2024	Prognose 2025	Prognose 2026	Budget 2026 (x € 1 .000)
Binnenwateren en daarin gelegen kunstwerken (spui- en uitwateringskolken, stuwen en gemalen)*	km2	2.992	2.992	2.992	
Aantal kunstwerken	stuks	118	118	128	
Totaal					21.585

* Het areaal binnenwateren omvat alle door RWS beheerde wateren (onder meer rivieren, kanalen en IJsselmeer), exclusief de Noordzee, water in Caribisch Nederland, de Waddenzee en de Westerschelde.

Toelichting areaal zoetwatervoorziening

In 2026 is geen wijziging van het wateroppervlak voorzien. In 2026 wordt een toename van 2 gemalen en 8 spuisluizen in de Afsluitdijk voorzien. Deze was eerder in de begroting van 2025 voorzien, maar is één jaar naar achteren geschoven.

3.02.01 Onderhoud waterveiligheid

Binnen waterveiligheid wordt onderscheid gemaakt tussen:

1. Kustlijnhandhaving (conform de herziene basiskustlijn 2017).
2. Exploitatie en onderhoud Rijkswaterkeringen en stormvloedkeringen (conform de Waterwet).
3. Exploitatie en onderhoud uiterwaarden.

RWS heeft de wettelijke zorg voor de primaire waterkeringen en de stormvloedkeringen, die in beheer zijn bij het Rijk, en voor de handhaving van de basiskustlijn. De handhaving van de basiskustlijn gaat afslag van strand en duinen tegen (veiligheid) en houdt Nederland (het strand) op zijn plaats. Het zijn voornamelijk de waterschappen die de primaire waterkeringen (dijken en duinen) beheren, ook die langs de Nederlandse kustlijn. Het areaal betreft alleen het areaal dat in beheer is bij RWS.

ad 1. Kustlijnhandhaving

Het handhaven van de kustlijn wordt gerealiseerd door het suppleren van zand op het strand of in de vooroever (onder water). Het Nederlandse kuststelsel kent een continu tekort aan zand, mede als gevolg van de zeespiegelstijging. Vanaf 2001 wordt ook extra zand in het kustfundament gesuppleerd om de zandverliezen deels te compenseren. Daarnaast zijn lokale maatregelen zoals onderhoud van dammen en strandhoofden van belang om structurele kusterosie te bestrijden.

ad 2. Exploitatie en Onderhoud Rijkswaterkeringen en stormvloedkeringen Rijkswaterkeringen

RWS beheert en onderhoudt 202 kilometer primaire waterkeringen. Er wordt vast onderhoud uitgevoerd, bijvoorbeeld het maaien van dijken. Daarnaast wordt variabel onderhoud gepleegd. Dat betekent dat de waterkeringen periodiek worden geïnspecteerd en dat zo nodig tekortkomingen worden verholpen.

Primaire waterkeringen zijn waterkeringen die onder de Waterwet vallen omdat ze bescherming bieden tegen het buitenwater. Het gaat met name om enkele zeedijken op de Waddeneilanden, de Afsluitdijk, de Houtribdijk, de dijk van Marken en dammen in Zeeland en Zuid-Holland. In 2011 is de derde landelijke toetsing van primaire waterkeringen afgerond. De Eerste Landelijke Beoordeling (LBO-1), op basis van de in 2017 aangepaste waterveiligheidsnormen, is uitgevoerd in 2023. De Staten-Generaal is per brief op 8 november 2023 geïnformeerd over de staat van de primaire keringen (Kamerstuk [31710, nr. 82](#)). In 2024 is een nadere analyse uitgevoerd om het aantal te versterken kilometers dijk te concretiseren. Hierbij is de opgave naar beneden bijgesteld (Kamerstukken II 2024-2025, [32698, nr. 90](#)). Keringen die bij de vorige of lopende inspectie zijn afgekeurd, worden meegenomen in het kader van het HWBP.

Naast deze primaire waterkeringen beheert en onderhoudt RWS ook 508 kilometer niet-primaire waterkeringen (dijken en duinen), meestal aangeduid als regionale keringen. Deze hoeven geen bescherming te bieden tegen het buitenwater. De normen voor deze regionale keringen in beheer bij het Rijk zijn in 2015 door de Minister vastgesteld na afstemming met de provincies. RWS heeft de toetsing van de regionale keringen afgerond en op 2 juni 2021 aan de Tweede Kamer aangeboden (Kamerstukken II 2020-2021, [27625, nr. 540](#)).

Stormvloedkeringen

Om ons land tegen de zee te beveiligen, is een aantal stormvloedkeringen aangelegd die bij hoogwater gesloten kunnen worden. Deze stormvloedkeringen zijn ook primaire waterkeringen die vallen onder de Waterwet. Het Rijk heeft sinds 2018 zes stormvloedkeringen in beheer: de Oosterscheldekering, de Maeslantkering, de Hartelkering, de Hollandsche IJsselkering, de stormvloedkering Ramspol en de Haringvlietsluizen.

ad 3. Exploitatie en Onderhoud uiterwaarden

Het Rijk beheert 5.185 hectare aan uiterwaarden. Exploitatie en onderhoud is erop gericht de wettelijk te beschermen vegetatie te behouden en verbeteren en hoogwater effectief te kunnen afvoeren.

3.02.02 Onderhoud zoetwatervoorziening

Onder dit programma vallen alle activiteiten die noodzakelijk zijn om het hoofdwatersysteem zodanig te onderhouden dat de beoogde functies voor waterverdeling volgens de vigerende regelgeving en waterakkoorden kunnen worden vervuld. De Waterwet vereist dat de rijksoverheid om de zes jaar een Nationaal Waterplan voor het nationale waterbeleid en een Beheer- en ontwikkelplan voor het beheer van de rijkswateren (BPRW) opstelt. Dit betreft onder meer het beheer en onderhoud voor: Waterverdeling en peilbeheer; Stuwende en spuiende kunstwerken; Natuurvriendelijke oevers, implementatie KRW, implementatie Waterwet en Natura 2000. Deze twee planvormen worden echter onder de nieuwe Omgevingswet samengevoegd tot één programma. Hier is op geanticipeerd door het beleidsplan

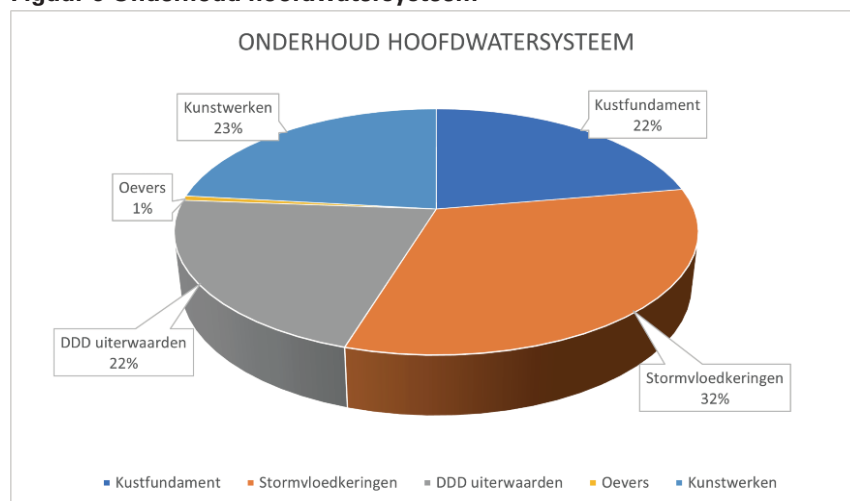
en het beheerplan in samenhang te beschrijven in één Nationaal Water Programma (NWP) 2022 – 2027. Hiermee wordt voldaan aan de huidige Waterwet en aan de vereisten van de Omgevingswet.

In het kader van het Deltaprogramma Zoetwater doorlopen overheden en watergebruikende sectoren (zoals industrie, drinkwater, natuur, scheepvaart, logistiek, recreatie en landbouw) het proces waterbeschikbaarheid. Het doorlopen van dit proces biedt inzicht in de beschikbaarheid van zoetwater (van voldoende kwaliteit) in normale en droge situaties in een gebied. In dialoog komen overheden en watergebruikende sectoren tot gedragen maatregelen die in normale én in droge situaties maatschappelijk en economisch verantwoord zijn. Waar relevant zullen resultaten hiervan hun doorwerking krijgen in volgende begrotingen.

Meetbare gegevens

Onderstaande figuur toont de verdeling van de beheer- en onderhoudskosten voor kunstwerken, dijken, dammen, duinen, stormvloedkeringen, kustfundament en oevers. Deze percentages zijn gebaseerd op een meerjarig gemiddelde.

Figuur 6 Onderhoud hoofdwatersysteem

Tabel 25 Areaal waterveiligheid

Omvang Areaal	Eenheid	Realisatie 2024	Prognose 2025	Prognose 2026	Budget 2026 (x € 1.000)
Kustlijn	km	294	294	294	94.344
Stormvloedkeringen	stuks	6	6	6	139.890
Dammen, dijken en duinen, uiterwaarden w.o.:					91.091
– Dijken, dammen en duinen, primaire waterkeringen	km	203	203	203	
– Niet-primaire waterkeringen/duinen	km	508	508	508	
– Uiterwaarden in beheer Rijk	ha	5.185	5.185	5.187	
Totaal					325.325

Toelichting areaal waterveiligheid

In 2026 worden geen wijzigingen voorzien in de lengte van de kustlijn, het aantal stormvloedkeringen en de lengte van de niet-primaire (regionale) waterkeringen.

In 2026 wordt een kleine afname in de lengte van de primaire waterkeringen voorzien, door de overdracht van Dijkvak Sluis Bosscherveld. Deze was in de begroting 2025 voorzien, maar is een jaar naar achteren geschoven. Deze wijziging blijft binnen de afronding.

In 2026 worden een kleine toename in de uiterwaarden voorzien, door de realisatie van de Dijkverlegging Paddenpol.

3.02.03 Vernieuwing

Motivering

Het zodanig in conditie houden van het hoofdwatersysteem dat de primaire functie voor zowel waterveiligheid als zoetwatervoorziening vervuld kan worden.

Producten

De waterveiligheid en beschikbaarheid moet in stand worden gehouden tegen de achtergrond van een beperkte technische levensduur van kunstwerken. Het einde van de levensduur kan ontstaan door de ouderdom van het kunstwerk of door intensiever gebruik dan bij het ontwerp is voorzien. Door de intensieve aanleg in de jaren vijftig en zestig van de vorige eeuw, valt te verwachten dat deze opgave geleidelijk zal toenemen.

Vernieuwingen en renovaties van kunstwerken worden ondergebracht binnen het programma Vernieuwing. De scope van het programma omvat alle kunstwerken waar zich binnen de duur van het programma een levensduurproblematiek voordoet met mogelijke ernstige gevolgen voor de veiligheid en beschikbaarheid. De projecten in het programma verlengen de levensduur van de kunstwerken of vernieuwen de kunstwerken zodat de veiligheid en de beschikbaarheid van de bestaande infrastructuur in stand wordt gehouden.

Tabel 26 Projectoverzicht Vernieuwing (bedragen x € 1 miljoen)

Projectomschrijving	Projectbudget			Kasbudget							Oplevering	
	huidig	vorig	t/m 2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	later	huidig	vorig
Programma Vernieuwing	2.517	2.272	234	30	45	85	109	113	48	1.853	Divers	Divers
Totaal programma Vernieuwing	2.517	2.272	234	30	45	85	109	113	48	1.853		
Budget Vernieuwing (DF 03.02.03)				26	39	73	113	119	60	1.853		
Overprogrammering (-)				- 4	- 6	- 12	4	6	12			

Meetbare gegevens

Het budget dat op dit artikelonderdeel in de huidige begrotingsperiode is opgenomen, is bestemd voor de volgende werkzaamheden:

Tabel 27 Projecten Vernieuwing

Tabel Projecten Vernieuwing

Water	Project
Maas	De 7 stuwen in de Maas worden vernieuwd of gerenoveerd
Noordzeekanaal	Het gemaal IJmuiden wordt vernieuwd of gerenoveerd
IJsselmeer	Er wordt onderzocht welke onderdelen van 8 objecten (sluiscomplexen, bruggen, een naviduct) worden vernieuwd en/of gerenoveerd
Maaswaalkanaal	Het gemaal Heumen wordt vernieuwd en/of gerenoveerd.
Maas	De bediening op afstand van de Maasobjecten wordt vernieuwd en/of gerenoveerd.
Brabantse Kanalen	Vernieuwde duikers en sifons.

Al deze projecten zijn nog in de planfase. De opleverdata van deze projecten zijn dus nog niet bekend. De oplevermijlpaal wordt pas bepaald bij het uitvoeringsbesluit.

3.4 Artikel 4 Experimenteren cf. art. III Deltawet

A. Omschrijving van de samenhang in het beleid

De Waterwet voorziet in een zogenoemde experimenteerbepaling die het mogelijk maakt om uit het Deltafonds uitgaven te doen voor maatregelen en voorzieningen op andere beleidsterreinen zoals natuur, milieu of economische ontwikkeling. Voorwaarde is wel dat deze maatregelen samenhangen met maatregelen ten behoeve van waterveiligheid of zoetwatervoorziening en dat er sprake is van additionele financiering in de vorm van het toevoegen van extra middelen aan het fonds afkomstig van andere begrotingen van het Rijk of derden.

B. Budgettaire gevolgen van uitvoering

Tabel 28 Budgettaire gevolgen van de uitvoering artikel 4 Experimenteren cf. art. III Deltawet (bedragen x € 1.000)

	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Verplichtingen	981	31.728	46.875	47.597	1.001	1.005	997
Uitgaven	134.577	118.366	90.242	86.572	61.311	61.525	61.060
4.02.01 GIV/PPS	134.577	118.366	90.242	86.572	61.311	61.525	61.060
Ontvangsten							

Geschatte budgetflexibiliteit

De budgetten in 2026 voor GIV/PPS zijn juridisch verplicht op de peildatum 1 januari 2026.

Tabel 29 Geschatte budgetflexibiliteit

	2026
Juridisch verplicht	100%
Bestuurlijk gebonden	
Bestuurlijk gebonden	
Beleidsmatig gereserveerd	
Nog niet ingevuld/vrij te besteden	

C. Toelichting

4.01 Experimenteerprojecten

Motivering

Het experimenteerartikel staat ten dienste van een integrale uitvoering van het Deltaprogramma en biedt de mogelijkheid tot integrale bekostiging.

4.02 Geïntegreerde contractvormen

Motivering

Bij infrastructuurprojecten waarbij sprake is van publiek-private samenwerking (PPS) bestaat de betaling uit een geïntegreerd bedrag voor aanleg, onderhoud én financiering gedurende een langdurige periode. De meest toegepaste vorm is DBFM (Design, Build, Finance and Maintain) waarbij de overheid pas na oplevering betaalt voor een dienst (beschikbaarheid) in plaats van bij mijlpalen voor een product tijdens de bouwfase. Deze contractvorm garandeert een efficiënte en effectieve beschikbaarheid van de noodzakelijke capaciteit om, rekening houdend met de aspecten veiligheid en leefomgeving, een betrouwbaar systeem te realiseren.

Producten

Het project Afsluitdijk is met een DBFM-contract op de markt gezet en verkeert in de realisatiefase. Het project betreft de versterking van het dijklichaam volgens het principe van de overslagbestendige dijk, met waarbij de overheid pas na oplevering betaalt voor een dienst (beschikbaarheid) in plaats van bij mijlpalen voor een product tijdens de bouwfase. Deze contractvorm garandeert een efficiënte en effectieve beschikbaarheid van de noodzakelijke capaciteit om, rekening houdend met de aspecten veiligheid en leefomgeving, een betrouwbaar systeem te realiseren.

Tabel 30 Projectoverzicht Geïntegreerde contractvormen/PPS (bedragen x € 1 miljoen)

	Projectbudget			Kasbudget							Oplevering		Eind
	huidig	vorig	t/m 2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	later	huidig	vorig	
Projecten Noordwest-Nederland													
Afsluitdijk	2.079	2.056	659	118	90	87	61	62	61	941	2025	2025	
Afrondingen													
Programma Realisatie	2.079	2.056	659	118	90	87	61	62	61	941			
Budget (DF 4.02.01)				118	90	87	61	62	61	941			

3.5 Artikel 5 Netwerkgebonden kosten en overige uitgaven

A. Omschrijving van de samenhang in het beleid

Op dit artikel worden de apparaatskosten van RWS en de Staf Deltacommissaris geraamd alsmede de investeringsruimte, de overige netwerkgebonden uitgaven van RWS en programma-uitgaven van de Deltacommissaris die niet direct aan de afzonderlijke projecten uit dit Deltafonds zijn toe te wijzen.

B. Budgettaire gevolgen van uitvoering

Tabel 31 Budgettaire gevolgen van de uitvoering artikel 5 Netwerkgebonden kosten en overige uitgaven (bedragen x € 1.000)

	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Verplichtingen	378.613	417.518	418.063	446.086	496.582	482.045	558.694
Uitgaven	378.426	414.291	421.434	446.095	496.591	482.054	558.703
5.01 Apparaat	307.995	328.095	338.290	328.433	321.986	320.214	315.504
5.01.01 Staf Deltacommissaris	1.652	1.571	1.923	2.371	2.456	2.405	2.405
5.01.02 Apparaatskosten RWS	306.343	326.524	336.367	326.062	319.530	317.809	313.099
- Waarvan bijdrage aan agentschap RWS	306.343	326.524	336.367	326.062	319.530	317.809	313.099
5.02 Overige uitgaven	70.431	75.496	31.025	29.520	29.401	29.400	29.400
5.02.01 Overige netwerkgebonden uitgaven	68.654	72.335	28.909	27.395	27.396	27.395	27.395
- Waarvan bijdrage aan agentschap RWS	68.654	72.335	28.909	27.395	27.396	27.395	27.395
5.02.02 Programma-uitgaven DC	1.777	3.161	2.116	2.125	2.005	2.005	2.005
5.03 Investeringsruimte	0	10.700	43.128	76.458	68.279	47.059	63.450
5.03.01 Programmaruimte	0	10.700	43.128	76.458	68.279	47.059	63.450
5.03.02 Beleidsruimte				0	0	0	0
5.04 Reserveringen	0	0	8.991	11.684	76.925	85.381	150.349
5.04.01 Reserveringen	0	0	8.991	11.684	76.925	85.381	150.349
Ontvangsten	207.516	27.797					
5.10 Saldo afgesloten rekeningen	207.516	27.797					

Geschatte budgetflexibiliteit

Met uitzondering van de investeringsruimte en reserveringen, zijn de budgetten in 2026 juridisch verplicht op de peildatum 1 januari 2026. De budgetten voor investeringsruimte en reserveringen zijn beleidsmatig gereserveerd.

Tabel 32 Geschatte budgetflexibiliteit

	2026
Juridisch verplicht	88%
Bestuurlijk gebonden	
Beleidsmatig gereserveerd	12%
Nog niet ingevuld/vrij te besteden	

C. Toelichting

5.01 Apparaat

Motivering

In uitzondering op de systematiek van «Verantwoord Begroten» worden op deze begroting ook de apparaatskosten van de Staf Deltacommissaris en RWS gepresenteerd.

Producten

Staf Deltacommissaris

Overeenkomstig de Deltawet heeft de Deltacommissaris een eigen staf ter ondersteuning van zijn taken en een budget voor de aan hem toebedeelde taken. Op dit artikel worden personele en materiële kosten gepresenteerd, die nodig zijn om de taken van de Staf Deltacommissaris te kunnen uitvoeren.

Apparaatskosten Rijkswaterstaat

Dit betreft de apparaatskosten (inclusief afschrijving en rente) voor de programma's Ruimte voor de Rivier, Maaswerken, HWBP-2, HWBP, Afsluitdijk, overige aanlegprojecten, verkenningen en planuitwerkingen, exploitatie (watermanagement), onderhoud en vernieuwing, de uitvoering van landelijke taken en inhuur.

5.02 Overige uitgaven

Producten

Overige netwerkgebonden uitgaven

Onder overige kosten zijn de externe kosten verantwoord die niet direct toewijsbaar zijn aan de producten van het Deltafonds. Hiertoe behoren externe kosten voor de landelijke taken basisinformatie, sectorspecifieke ICT, kennisontwikkeling en innovatie, watermanagement, exploitatie en onderhoud en overige.

Programmauitgaven Deltaprogramma actie Staf DC

Deze uitgaven worden gedaan voor het Deltaprogramma en de hoofdtaken van de Deltacommissaris. Dit betreffen vooral programma-uitgaven voor: kennis- en strategieontwikkeling (waaronder voorbereiding van de tweede zesjaarlijkse herijking en Kennisprogramma Zeespiegelstijging); monitoring en evaluatie in het kader van het bewaken van de voortgang en samenhang van de uitvoering van het Deltaprogramma; de totstandkoming en het bevorderen van de uitvoering van het jaarlijkse Deltaprogramma; en voor het betrekken en informeren van belanghebbenden en publiek (communicatie en Deltacongres).

5.03 Investeringsruimte

Op dit artikel wordt de voor het Deltafonds beschikbare investeringsruimte verantwoord. Het kabinet heeft besloten tot een jaarlijkse verlenging van de investeringsfondsen. In deze begroting betekent dit een verlenging tot en met 2039. Na aftrek van de doorlopende verplichtingen (exploitatie, onderhoud en vernieuwing, apparaats- en netwerkgebonden kosten RWS en het HWBP) betekent dit een toevoeging van € 343 miljoen aan investeringsruimte in 2039. Na de verlenging van het Deltafonds en budgettaire aanpassingen bedraagt de generieke investeringsruimte € 276 miljoen. Het grootste deel van de investeringsruimte is pas vanaf 2039 beschikbaar.

Deze investeringsruimte is beschikbaar voor prioritaire beleidsopgaven binnen de scope van het Deltafonds. De uitwerking van het Deltaprogramma is in volle gang. Gedurende de lopende trajecten, zoals de beoordeling op basis van de nieuwe waterveiligheidsnormen, Integraal Riviermanagement, het Deltaplan zoetwater en de Programmatische Aanpak Grote Wateren zullen de komende jaren deze investeringsmiddelen op adaptieve wijze nader worden geprogrammeerd. De investeringsruimte bevat ook reserveringen voor toekomstige verwachte risico's. In de investeringsruimte van € 867 miljoen zijn risicoreserveringen opgenomen van in totaal circa € 591 miljoen.

Tabel 33 Investeringsruimte (bedragen x € 1.000)

	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032
Vrije Investeringsruimte	4.700	0	0	0	0	0	0	0
Risicoreserveringen	6.000	43.128	76.458	68.279	47.059	63.450	87.383	33.511
Totaal	10.700	43.128	76.458	68.279	47.059	63.450	87.383	33.511

Tabel 34 Vervolg Investeringsruimte (bedragen x € 1.000)								
Vervolg Investeringsruimte	2033	2034	2035	2036	2037	2038	2039	2025-2039
Vrije Investeringsruimte	0	0	0	0	0	0	246.150	250.850
Risicoreserveringen	35.911	32.411	32.412	32.412	11.575	10.587	10.587	591.163
Totaal	35.911	32.411	32.412	32.412	11.575	10.587	256.737	842.013

5.04 Reserveringen

Op artikelonderdeel 5.04 worden uitgaven geraamd voor toekomstige opgaven, waarvoor nog geen startbeslissing is genomen. Op dit moment zijn tot en met 2039, onder voorbehoud van cofinanciering, met name de volgende posten gereserveerd:

- Regionale keringen in beheer bij het Rijk (€ 181 miljoen): Om de regionale keringen in beheer bij het Rijk te laten voldoen aan de in het Waterbesluit opgenomen normen is binnen de investeringsruimte een reservering getroffen.
- Integraal Rivier Management /Ruimte voor de Rivier 2.0 (€ 702 miljoen): In dit programma worden de Rijksopgaven voor de rivier, waaronder waterveiligheid, scheepvaart, waterkwaliteit en -kwantiteit, rivierbodemplugging en vegetatiebeheer in samenhang met elkaar gebracht om synergie in programmering en uitvoering te bereiken. In het programma Ruimte voor de Rivier worden maatregelen uitgewerkt voor de korte en waar mogelijk lange termijn gericht op herstel van rivierbodems en ruimte voor hoge rivierafvoeren. Tevens worden deze daar waar dit leidt tot synergie verbonden met urgente regionale opgaven. Lopende projecten dragen bij aan dit doel.
- Deltaplan Zoetwater (t/m 2039 € 474 miljoen): Dit betreft voortzetting van het beleid (vervolg op het 1e pakket zoetwater) om schade ten gevolge van droogte en verzilting te voorkomen. Het was in Nederland in 2022 voor de vierde keer in vijf jaar droog, met name op de hoge zandgronden. Bovendien was er in 2022 en in 2018 sprake van een feitelijk watertekort. De KNMI klimaatscenario's laten zien dat droogte intenser wordt en zich vaker gaat voordoen. Dit laat zien dat we meer moeten doen om problemen en schade door zoetwatertekorten en verzilting, zoals op de hoge zandgronden en o.a. in IJsselmeergebied, te voorkomen. Daarvoor wordt in het Deltafonds vanaf 2040 jaarlijks € 42 miljoen gereserveerd.
- Programmatische Aanpak Grote Wateren (PAGW) (t/m 2039 € 475 miljoen): PAGW betreft systeeminterventies (inrichting en transitie in gebruik en beheer) gericht op het verbeteren van de ecologische waterkwaliteit en het creëren van hoogwaardige natuur in de grote wateren die goed samengaat met een krachtige economie. PAGW levert daarmee ook de noodzakelijke uitgangssituatie voor de realisatie van de wettelijke opgaven voor ecologische waterkwaliteit (KRW) en natuur (N2000). Het programma heeft een doorlooptijd tot en met 2050. Voor de opgave in de periode 2034–2039 wordt jaarlijks € 79 miljoen, in 2040 € 85,8 miljoen en in de periode 2041-2050 jaarlijks € 66 miljoen aan de beleidsreservering toegevoegd voor de bekostiging van de urgente opgave.
- Wettelijk Beoordelingsinstrumentarium 2035 (€ 42 miljoen): Beheerders van primaire waterkeringen (Waterschappen en Rijk) zijn conform de Omgevingswet wettelijk verplicht minimaal iedere twaalf jaar verslag uit te brengen aan de Minister over de waterstaatkundige toestand (omgevingswaarden) van deze keringen. Bij ministeriële regeling worden nadere regels gesteld over de beoordeling hiervan. Deze regels zijn bekend onder het «Wettelijk beoordelingsinstrumentarium». De scope van dit programma omvat de (door)ontwikkeling en ontsluiting

- van instrumenten, technische leidraden, voorschriften, procedures, ondersteuning, beheer en onderhoud. De reservering dient voor het dekken van de benodigde jaarlijkse kosten voor dit programma in de periode 2025–2035.
- IJsselmeergebied € 4,5 miljoen: Samen met de regiopartners werkt lenW in de periode 2023-2026 aan de voorbereiding van de herijking van de voorkeursstrategie en Deltabeslissing IJsselmeergebied in 2026. De komende jaren zal gewerkt worden aan een integrale analyse van kansrijke alternatieven en nieuwe beleidsbesluiten. Vanaf 2030 wordt een beleidsreservering van € 4,5 miljoen aangelegd met een structurele doorwerking. Hiervan zal gebruik gemaakt worden als er meer zicht is op de doorwerking van de deltabeslissing in 2026 en de uitwerking en implementatie van het beleid in de jaren daarna.
  - HWBP € 1,0 miljard: Voor de dekking van de middellange termijn tekorten op het HWBP hebben de waterschappen € 1,25 miljard bijeen gebracht. Omdat het Hoofdlijnenakkoord hiervoor geen geld heeft toegekend, moet de rijksbijdrage in de bestaande financiële ruimte worden ingepast. In de begroting 2026 is hiervoor een beleidsreservering van € 1,0 miljard getroffen, onder voorwaarde van de herijking van het HWBP. Op basis van de prestaties van het HWBP de komende jaren wordt bezien hoe extra rijksmiddelen voor 2036 vrij gemaakt kunnen worden.

3.6 Artikel 6 Bijdragen andere begrotingen Rijk

A. Omschrijving van de samenhang in het beleid

Op dit artikel worden de ontvangen bijdragen verantwoord die ten laste van de begroting van lenW komen. De doelstellingen van het onderliggend beleid zijn terug te vinden in de Begroting hoofdstuk XII.

Het productartikel is gerelateerd aan artikel 26 Bijdragen aan de Investeringsfondsen op de Begroting hoofdstuk XII.

B. Budgettaire gevolgen van uitvoering

Tabel 35 Budgettaire gevolgen van de uitvoering artikel 6 Bijdragen andere begrotingen Rijk (bedragen x € 1.000)							
	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Ontvangsten	1.254.842	1.580.114					
6.09 Ten laste van begroting lenW	1.254.842	1.580.114					
6.09.01 Ten laste van begroting lenW	1.254.842	1.580.114					

Motivering

Het gebruik van artikel 6 van het Deltafonds opgeheven. Het Deltafonds werd tot dusverre gevoed via de begroting van Infrastructuur en Waterstaat. Vanaf 2026 wordt het Deltafonds direct gefinancierd vanuit de schatkist en worden overhevelingen van andere departementen rechtstreeks aan de betreffende artikelen op het Deltafonds toegevoegd. Hierdoor wordt de administratieve last verminderd en wordt de verdeling van middelen tussen de begroting van lenW en het Deltafonds beter inzichtelijk gemaakt.

3.7 Artikel 7 Investeren in waterkwaliteit

A. Omschrijving van de samenhang in het beleid

Maatregelen op het gebied van waterkwaliteit in het hoofdwatersysteem ten behoeve van de Europese Kaderrichtlijn Water worden verantwoord op artikelonderdeel 7.01.

Met de Stroomgebiedbeheerplannen wordt gewerkt aan het realiseren van de doelen van de Kaderrichtlijn Water (KRW), daarnaast zijn er nieuwe uitdagingen om ons water chemisch schoon en ecologisch gezond te krijgen en te houden voor duurzaam gebruik. De prioriteiten daarbij zijn nutriënten, gewasbeschermingsmiddelen, plastic zwerfafval, opkomende stoffen en medicijnresten in water. Sinds 2023 werken rijk en medeoverheden in het KRW impulsprogramma opgezet aan 7 actielijnen om alles wat mogelijk is te doen om KRW doelbereik te realiseren. Kernpunten zijn stevig sturen op uitvoeren van de afgesproken maatregelen en gezamenlijk aanpakken van de risico's daarbij, uitwerken van aanvullend benodigde maatregelen op basis van de tussenevaluatie KRW (eind 2024) en de evaluatie van de stroomgebiedbeheerplannen door de Europese Commissie (2025). Er is onder leiding van de minister een Bestuurlijk Overleg KRW ingesteld om dit aan te sturen.

Met uitvoering van de maatregelen komen de doelen van de KRW in beeld voor het hoofdwatersysteem. Voor het behalen van Natura 2000-doelen is meer nodig. Door klimaatverandering en toenemend maatschappelijk gebruik staan de natuur en ecologische waterkwaliteit en daarmee de biodiversiteit van de grote wateren onder druk. Er zijn daarom aanvullende systeeminterventies en een transitie naar duurzaam beheer nodig om een duurzame verbetering te realiseren. Het Rijk wil in 2050 toekomstbestendige grote wateren met hoogwaardige natuur die goed samengaat met een krachtige economie. Via de Programmatische Aanpak Grote Wateren (PAGW), waterzuivering van medicijnresten, waterkwaliteitsprojecten en implementatie van de Richtlijn Stedelijk Afvalwater wordt invulling gegeven aan deze ambitie. Dit is verantwoord op artikel 7.02. Studiekosten voor de waterkwaliteit worden verantwoord op artikel 7.03.

Het artikel investeren in waterkwaliteit is gerelateerd aan beleidsartikel 11 (Integraal Waterbeleid) op de Begroting Hoofdstuk XII.

B. Budgettaire gevolgen van uitvoering

Tabel 36 Budgettaire gevolgen van de uitvoering artikel 7 Investeren in waterkwaliteit (bedragen x € 1.000)

	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Verplichtingen	87.870	379.143	377.277	142.264	70.454	195.627	95.388
Uitgaven	107.974	136.997	253.564	471.915	184.034	212.151	108.162
7.01.01 Aanleg Kaderrichtlijn water	52.816	82.663	143.158	354.817	100.397	2.747	
7.02 Ontwikkeling Waterkwaliteit	35.532	31.052	85.854	102.208	71.393	197.662	106.291
7.02.01 Aanleg waterkwaliteit	32.768	25.338	76.895	94.333	68.932	88.586	105.844
- Waarvan bijdrage aan agentschap RWS	103	106	106	106	106	106	106
7.02.02 Planning waterkwaliteit	2.764	5.714	8.959	7.875	2.461	109.076	447
- Waarvan bijdrage aan agentschap RWS	2.764	5.545	8.517	6.954	1.943	463	447
7.03 Studiekosten	19.626	23.282	24.552	14.890	12.244	11.742	1.871
7.03.01 Studiekosten waterkwaliteit	19.626	23.282	24.552	14.890	12.244	11.742	1.871
- Waarvan bijdrage aan agentschap RWS	9.284	7.390	908	219	40	253	224
Ontvangsten	232	988	225				
7.09 Ontvangsten investeringen in waterkwaliteit	232	988	225				

Geschatte budgetflexibiliteit

Met uitzondering van planning en studies, zijn de budgetten in 2026 juridisch verplicht op de peildatum 1 januari 2026. De budgetten voor planning en studies zijn bestuurlijk gebonden.

Tabel 37 Geschatte budgetflexibiliteit

	2026
Juridisch verplicht	87%
Bestuurlijk gebonden	13%
Beleidsmatig gereserveerd	
Nog niet ingevuld/vrij te besteden	

C. Toelichting

7.01 Investerings waterkwaliteit

Motivering

Het op orde krijgen en houden van een duurzaam watersysteem tegen maatschappelijk aanvaardbare kosten, waardoor Nederland schoon (drink)water heeft.

Producten

Verbeterprogramma Kaderrichtlijn Water

Het Verbeterprogramma Kaderrichtlijn Water bestaat uit maatregelen in de Rijkswateren. Deze maatregelen moeten bijdragen aan het bereiken van een goede ecologische en chemische toestand van de watersystemen, zoals de Kaderrichtlijn Water vraagt. Tevens draagt dit bij aan de doelen voor de Drinkwaterrichtlijn, de Zwemwaterrichtlijn, Natura 2000 en de Kaderrichtlijn Mariene Strategie.

Meetbare gegevens

De uitvoering van het verbeterprogramma van Rijkswaterstaat is in een drietal tranches verdeeld. In totaal worden door RWS 550 maatregelen uitgevoerd in en langs de grote wateren. Deze maatregelen zijn divers van aard, bevatten zowel het uitvoeren van onderzoeken als de aanleg van fysieke maatregelen zoals nevengeulen, natuurvriendelijke oevers en vispassages in het rivierengebied. De maatregelen van het verbeterprogramma bevinden zich zowel in de planuitwerking als realisatiefase.

De Tweede Kamer wordt jaarlijks via De Staat van ons Water geïnformeerd over de uitvoering van alle maatregelen, ook diegene die worden uitgevoerd door de waterschappen en andere partijen, gericht op de ecologische en chemische kwaliteit van de oppervlaktewateren in de stroomgebieden van de Rijn, Maas, Schelde, Eems en over de uitvoering gericht op een goede chemische en kwantitatieve toestand van de grondwateren in de vier stroomgebieden (laatste publicatie: Kamerstukken II, 2023, 27 625 nr. 668. Omdat de Kaderrichtlijn Water werkt met planperiodes, is een volledige beschrijving van de toestand alleen om de 6 jaar mogelijk. In december 2024 is Tussenevaluatie van de Kaderrichtlijn Water (KRW) aangeboden aan de Kamer. Deze rapportage geeft inzicht in hoe de waterkwaliteit in Nederland er voor staat, de ontwikkelingen die hierin optreden en de resterende opgaven voor het behalen van de doelen. (kamerstuk 27 625 Nr. 696).

Tabel 38 Projectoverzicht realisatieprogramma (bedragen x € 1 miljoen)

	Projectbudget			Kasbudget							Oplevering	
	huidig	vorig	t/m 2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	later	huidig	vorig
Projecten waterkwaliteit												
Projecten Nationaal												
KRW 1e tranche	30	30	30									
KRW 2e en 3e tranche	932	909	248	83	143	355	100	3			2027	2027
Afrondingen												
Programma Realisatie	962	939	278	83	143	355	100	3	0	0		
Budget (DF 7.01.01)				83	143	355	100	3	0	0		

7.02 Overige investeringen waterkwaliteit

Motivering

Naast het Verbeterprogramma Waterkwaliteit Rijkswateren ten behoeve van de KRW zijn hieronder de overige aanlegprojecten inzake waterkwaliteit opgenomen.

Producten

Aanleg waterkwaliteit

Tabel 39 Projectoverzicht realisatieprogramma (bedragen x € 1 miljoen)

	Projectbudget			Kasbudget							Oplevering	
	huidig	vorig	t/m 2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	later	huidig	vorig
Waterkwaliteit												
Projecten Nationaal												
Bijdrageregeling medicijnresten	61	60	22	5	34						2028	
Grote wateren	601	565	14	10	38	90	65	89	106	189	2033	2032
Verruiming vaargeul Westerschelde	26	26	26									
Natuurcompensatie Perkpolder	7	7	6	1							2028	
DAW Projecten (subsidies aan o.a. Kadaster, LTO)	29	25	6	9	5	4	5					
Afrondingen							- 1					
Programma Realisatie	724	683	74	25	77	94	69	89	106	189		
Budget (DF 7.02.01)				25	77	94	69	89	106	189		

Belangrijkste (budgettaire) aanpassingen

1. De verhoging van het projectbudget Grote wateren betreft toevoeging van prijsindexatie 2025 € 18,2 miljoen. Bij de opdracht voor de realisatiefase Paddenpol is het budget per abuis toegevoegd aan artikel 7.02 planning waterkwaliteit. Een bedrag van € 4,3 miljoen wordt alsnog

ten gunste van het realisatieprogramma Grote wateren gebracht. Voor het uitvoeren van een gecombineerde plan van aanpak voor Vis- en verziltingsmaatregelen bij den Oever wordt € 26,4 miljoen overgeboekt vanuit artikel 2 Deltaplan Zoetwater fase 2.

Grote wateren

De in 2017 uitgevoerde verkenning naar de opgaven voor natuur en water kwaliteit in de grote wateren, laat zien dat er grote systeeminterventies (inrichting en beheer) nodig zijn om de ecologische waterkwaliteit te verbeteren waardoor de natuur verbetert. Voor een toekomstbestendig systeem zijn maatregelen nodig die ruimte bieden aan natuurlijke processen (waaronder terugbrengen van natuurlijk dynamiek), hydro-ecologische verbindingen verbeteren en voor het ecologisch functioneren verloren gegane leefgebieden terugbrengen.

Op grond daarvan hebben de Ministers van IenW en LNV de ambitie uitgesproken om tot 2050 diverse maatregelen te treffen die gericht zijn op het voorkomen van achteruitgang van ecologische kwaliteit van de grote wateren, het bevorderen van een stabiel en samenhangend ecologisch netwerk en het creëren van ruimte voor ruimtelijk-economische ontwikkeling.

Om deze ambitie verder te brengen is de Programmatische Aanpak Grote Wateren gestart die waar het kan aansluit op lopende gebiedsprocessen, waarbij samen met overheden, marktpartijen, natuurorganisaties en stakeholders maatregelen worden uitgevoerd. Na realisatie is er nog 10 jaar exploitatie en onderhoud, monitoring en evaluatie meegenomen in het taakstellend budget.

De komende jaren zullen IenW en LNV, in de vorm van de programmatische aanpak Grote Wateren, samen met de regio (Gebiedsagenda's voor de Grote Wateren) en ondersteund door Rijkswaterstaat, Staatsbosbeheer en de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland en regionale partners de maatregelen uit de eerste, tweede en derde tranche uitvoeren (Kamerstukken II 2019-2020, [27 625, nr. 488](#) en nr. 523; Kamerstukken 2022-2023 [27 625, nr. 565](#) en nr. 595).

De eerste, tweede en derde tranche projecten zitten in 2026 veelal in de verkenning, planning of voorbereiding voor de realisatie.

Verder wordt een aantal MIRT-beslissingen verwacht in 2026. Een voorkeursbeslissing voor Noord-Hollandse Markermeerkust en een MIRT-3 besluit voor de projecten Galgeplaat en de pilot Buitendijkse Slibsedimentatie.

Met het in werking treden van de Omgevingswet vallen een aantal projecten onder een stelsel van vergunningen. Deze zullen daarmee geen projectbesluit meer nemen, maar wel een MIRT-3 besluit.

Tabel 40 Programmatische Aanpak Grote Wateren

PAGW project	Fase MIRT	Mijlpaal 2026
Preverkenning		
Grensmaas, achteroevers IJsselmeer en Vogel en Vis	Preverkenning	Start preverkenning
Biesbosch Rijn Maasmonding	Preverkenning	Afronding preverkenning
Verkenning		
Onderwaternatuur, Ketelpolder, Boschplaat, vierwaarden	Verkenning	Start verkenning
Noord Hollandse IJsselmeerkust	Verkenning	Afronding verkenning
Friese IJsselmeerkust	Verkenning en deel realisatie	Verkenning 2e en 3de tranche. Realisatie i.s.m. KRW maatregel Makumer Noordwaard
Planuitwerking		
Wieringerhoek	Planuitwerking	Afronding studie Zoet-zout overgang Den Oever i.c.m. verdrogingsmaatregelen
Oostvaardersoever	Planuitwerking	Uitwerking tweede en derde tranche
Eemiszijlen binnendijs	Planuitwerking	
Galgenplaat	Planuitwerking	Projectbesluit en voorbereiding realisatie: N2000 beheermaatregel
Meanderende Maas	Planuitwerking	Projectbesluit
Eemiszijlen buitendijs	Planuitwerking	Go/no go moment i.v.m. grondgebruiksissue
Paddenpol	Planuitwerking	Start realisatie
Realisatie		
Vierhuizengat-Lauwersmeer	Realisatie	In uitvoering
	Beheer en monitoring	
Markerwadden	Beheer en monitoring	Monitoring KIMA 2.0 opgeleverd

Deltaplan Agrarisch Waterbeheer (DAW)

Vanaf juli 2023 is de Tijdelijke Subsidieregeling Uitvoering Maatregelen Deltaplan Agrarisch Waterbeheer van kracht. Hiermee is aanvullende financiering beschikbaar voor bovenwettelijke maatregelen op het gebied van agrarisch waterbeheer waar waterschappen en agrariërs samen aan werken. Aanvragen kunnen tot 1 januari 2026 worden ingediend, waarna beoordeling van de aanvraag en eventuele uitkering van de subsidie aan waterschappen plaats zal vinden.

Waterzuivering medicijnresten

Voor zuivering van medicijnresten wordt bijgedragen aan aanpassing van rioolwaterzuiveringsinstallaties met een vergaande zuivering voor micro-verontreinigingen. In de bijdrageregeling is een totaal van 61 miljoen beschikbaar. In 2025 zal naar verwachting de 2^e tranche van de subsidieregeling open worden gesteld. Daarnaast zal in 2025, de 1^e tranche van de subsidieregeling worden afgerond.

Waterkwaliteitsprojecten

Voor het terugdringen van de invloed van nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen op het oppervlaktewater wordt middels subsidie-bijdragen aan LTO en middels een bijdrage aan het kadaster uitvoering gegeven aan het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer.

Verkenningen- en Planuitwerkingsprogramma

Het verkenningen- en planuitwerkingsprogramma dient om een probleem of een initiatief met een maatschappelijke meerwaarde te verkennen en om daarna, indien nodig, uit alternatieven de beste oplossing voor het probleem te zoeken en voor te bereiden voor de uitvoering.

Dit artikelonderdeel geeft inzicht in de stand van zaken van diverse projecten en programma's op het gebied van zoetwatervoorziening die zich in de fasen van voorbereiding tot realisatie bevinden.

Tabel 41 Projectoverzicht Planning waterkwaliteit (bedragen x € 1 miljoen)

Projectomschrijving	Budget		Planning	
	Huidig	vorig	PB of TB	Oplevering
Projecten Nationaal				
EPK planning waterkwaliteit	13	16		
Projecten Zuid-Nederland				
Grevelingen	111	109		
Totaal programma planuitwerking en verkenning	124	125		
Begroting DF 7.02.02	124	125		

Toelichting:

Getij Grevelingen

De start van de planuitwerking van het project Getij Grevelingen is uitgesteld omdat de financiering niet rond is. Het uitstel vloeit voort uit een geconstateerde kostenstijging voor de aanleg van een nieuw doorlaatmiddel in de Brouwersdam. In 2025 wordt aanvullend onderzoek gedaan naar kosten en de effecten op de waterkwaliteit, natuur en economie van ander peilregime inclusief nieuw doorlaatmiddel in de Brouwersdam dan gehanteerd bij de varianten in de Taskforce fase.

7.03 Studiekosten waterkwaliteit

Motivering

Dit betreft de studie- en onderzoekskosten voor het Deltaprogramma (MIRT-onderzoeken) en de overige studiekosten op het gebied van waterkwaliteit.

Producten

Aanpak Waterkwaliteit

Speerpunten in de aanpak van waterkwaliteit zijn het terugdringen van de problematiek van nutriënten in het grond- en oppervlaktewater, de vermindering van de belasting van het water door emissies van gewasbeschermingsmiddelen en het verminderen van waterverontreiniging als gevolg van medicijnresten, nutriënten, microplastics en nieuwe (opkomende) stoffen. Daarbij zal de implementatie van de Richtlijn Stedelijk Afvalwater de komende tijd veel inzet vragen. De uitvoering in de praktijk zal naar verwachting tot een verbetering van de waterkwaliteit gaan leiden door minder belasting vanuit stedelijk afvalwater. Als onderdeel van deze aanpak wordt in de periode 2023-2025 door het RIVM onderzocht op welke manier de aanwezigheid van PFAS in mens en milieu teruggedrongen kan worden. De RIVM aanpak bestaat uit het inventariseren van de bronnen, het ontwikkelen van handelingsperspectieven en het monitoren van de effectiviteit van de genomen maatregelen.

4. Bijlagen

Bijlage 1: Verdiepingshoofdstuk

In het verdiepingshoofdstuk is per productartikel een meerjarige begrotingsmutatietabel opgenomen op artikelonderdeelniveau met daarbij de aansluiting tussen de vorige stand van de begroting en de nu voorgestelde stand. Dit voor de volledige looptijd van het fonds. Bij het toelichten van de begrotingsmutaties wordt de normering die is opgenomen in de leeswijzer gehanteerd. Dit houdt in dat de begrotingsmutaties, waarbij het verschil kleiner is dan de aangegeven norm niet worden toegelicht (tenzij beleidsmatig toch relevant). De begrotingsmutaties zijn in alfabetische volgorde in de tabellen opgenomen en worden ook in deze volgorde toegelicht.

Artikel 1 Investeren in waterveiligheid

Tabel 42 Artikel 1 Investeren in waterveiligheid (bedragen x € 1.000)

1 Investeren in waterveiligheid	Totaal mutatie	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036	2037	2038	2039
Ontwerpbegroting 2025																
artikelonderdeel 1.01 Grote projecten waterveiligheid		36.004	60.122	35.119	163.582	6.634	7.229		0							
Mutaties Voorjaarsnota 2025		70.679	-44.780	-20.773	8.548	230	343									
Stand eerste suppletore wet 2024 artikelonderdeel 1.01 Grote projecten waterveiligheid		106.683	15.342	14.346	172.130	6.864	7.572		0							
Prijsbijstelling 2025	10.667	3.524	507	474	5.685	227	250									
Mutaties Miljoenennota 2026		3.524	507	474	5.685	227	250		0	0	0	0	0	0	0	0
Stand Ontwerpbegroting 2026 artikelonderdeel 1.01 Grote projecten waterveiligheid		110.207	15.849	14.820	177.815	7.091	7.822		0	0	0	0	0	0	0	0
Ontwerpbegroting 2025 artikelonderdeel 1.02																
Ontwikkeling waterveiligheid		490.979	716.188	666.251	520.841	541.258	509.776	411.090	535.622	616.762	523.907	556.608	536.135	487.005	404.523	
Mutaties Voorjaarsnota 2025		-55.023	170.548	-81.885	114.834	-	112.076	31.876	-66.309	-97.905	101.129	-71.883	4.420	225.811	322.601	
Stand eerste suppletore wet 2024 artikelonderdeel 1.02		435.956	545.640	584.366	406.007	554.515	621.852	442.966	469.313	518.857	422.778	484.725	540.555	712.816	727.124	
Ontwikkeling waterveiligheid																
Budgetoverheveling Reserv IJsseldelta	17.500	17.500														
Budgetoverheveling BOI 2035	-1.767	-1.014	-753													
Budgetoverheveling RvdR2.0 Gelderse Poort	-1.229	-384	-845													
Budgetoverheveling voor Groene rivier Well	5.000	5.000														
Extrapolatie 2039	388.567															388.567
Kasschuif artikel Investeren in waterkwaliteit	0	31.867	7977	61.629	23.044	-99.809	-24.708			322		-322				
Kasschuif artikel Netwerkgebonden en overige uitgaven	0	-16.729	-19.814	-23.428	-12.905	-10.655	-1.708	-1.558	-7.658	-6.270	3.666	6.150	6.985	6.950	7.369	69.605
Kasschuif Investeren in zoetwatervoorziening	0	455	-370	13.681	93	-6.442	-7.417									
Kasschuiven artikel investeren in waterveiligheid	0	22.878	6.068	-19.143	-1.446	-4.219	-14.367	-1.690	-1.995	-636	-2.830	109	1.022	-2.097	-565	18.911
Prijsbijstelling 2025	222.294	12.861	16.632	16.299	10.527	16.341	16.947	16.598	15.583	15.577	14.900	14.219	14.185	14.003	13.811	13.811
Subsidieontvangst Lob van Gennep	851	851														
Subsidieontvangst Ws. Aa en Maas. IRM-pilot Hoogwaterveiligheid	28	28														
Terugvordering Recreatieterein Waterschap	188	188														

1 Investeren in waterveiligheid	Totaal mutatie	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036	2037	2038	2039
Mutaties Miljoenennota 2026		68.501	13.895	49.038	19.313	104.784	- 31.253	13.350	5.930	8.993	15.736	20.156	22.192	18.856	20.615	490.894
Stand Ontwerpbegroting 2026 artikelonderdeel 1.02																
Ontwikkeling waterveiligheid		504.457	559.535	633.404	425.320	449.731	590.599	456.316	475.243	527.850	438.514	504.881	562.747	731.672	747.739	490.894
Ontwerpbegroting 2025																
artikelonderdeel 1.03 Studiekosten		33.497	29.182	32.627	20.836	17.723	16.872	13.672	13.672	13.688	13.432	13.432	13.432	13.432	13.432	
Mutaties Voorjaarsnota 2025		3.252	7.500	2.726	8.154	944	498	498	498	- 702	- 702	- 702	- 702	- 702	- 702	
Stand eerste supplettoire wet 2024 artikelonderdeel 1.03 Studiekosten		36.749	36.682	35.353	28.990	18.667	17.370	14.170	14.170	12.986	12.730	12.730	12.730	12.730	12.730	12.730
Extrapolatie 2039		12.730														
Herschikking kasbudget watermodel		- 276	- 276													
HXII: Bijdrage digitalisering Deltares		1.000	1.000													
HXII: Overboeking programmageeld Wateroverlast		- 148	- 129	- 19												
HXII: Subsidies Klimaat Adaptatie naar DF		- 4.020	- 420	- 1.005	- 1.005	- 990	- 600									
JenV: NIS2 sectorale CSIRT taken 2025		- 488	- 488													
Kasschuiven		0	- 6.906	1.930	75	75	4.826									
LVVN: Overboeking ministeries Huurders op groen		- 15	- 15													
LVVN: Overboeking ministeries PPS/Topsectoren-projecten		- 189	- 77	- 42	- 43	- 27										
OCW: Platform IJsselmeergebied		100	25	25	25	25										
Prijbsijstelling 2025		4.244	534	535	515	424	272	253	206	206	189	185	185	185	185	185
Subsidie milieu centraal		- 65	- 65													
VRO: Overboeking ministerie VRO Cra		- 50	- 50													
Mutaties Miljoenennota 2026		- 6.867	1.424	- 433	- 493	4.498	253	206	206	189	185	185	185	185	185	12.915
Stand Ontwerpbegroting 2026 artikelonderdeel 1.03 Studiekosten		29.882	38.106	34.920	28.497	23.165	17.623	14.376	14.376	13.175	12.915	12.915	12.915	12.915	12.915	12.915
Totaal Uitgaven Stand Ontwerpbegroting 2025 Investeren in waterveiligheid		560.480	805.492	733.997	705.259	565.615	533.877	424.762	549.294	630.450	537.339	570.040	549.567	500.437	417.955	
Totaal Uitgaven Stand eerste supplettoire wet 2025 Investeren in waterveiligheid		579.388	597.664	634.065	607.127	580.046	646.794	457.136	483.483	531.843	435.508	497.455	553.285	725.546	739.854	
Totaal Uitgaven Stand Ontwerpbegroting 2026 Investeren in waterveiligheid		644.546	613.490	683.144	631.632	479.987	616.044	470.692	489.619	541.025	451.429	517.796	575.662	744.587	760.654	503.809

1 Investeren in waterveiligheid	Totaal mutatie	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036	2037	2038	2039
Ontwerpbegroting 2025																
artikelonderdeel 1.09 Ontvangsten investeren in waterveiligheid		167.535	150.786	157.715	178.013	192.523	187.905	209.466	211.335	194.004	220.954	192.267	197.148	190.040	190.040	
Mutaties Voorjaarsnota 2025		- 7.614	1.433	278	1.121	- 9.403	13.657									
Stand eerste supplettoire wet 2024																
artikelonderdeel 1.09 Ontvangsten investeren in waterveiligheid		159.921	152.219	157.993	179.134	183.120	201.562	209.466	211.335	194.004	220.954	192.267	197.148	190.040	190.040	
Extrapolatie 2039	164.774															164.774
Prijsbijstelling 2025	91.830	6.122	6.122	6.122	6.122	6.122	6.122	6.122	6.122	6.122	6.122	6.122	6.122	6.122	6.122	6.122
Kasschuif bijdragen waterschappen	0	15.972	7.998	- 19.068	- 1.371	607	- 14.367	- 1.690	- 1.995	- 636	- 2.830	109	1.022	- 2.097	- 565	18.911
Subsidieopvangst Lob van Gennepe	851	851														
Subsidieopvangst Ws. Aa en Maas. IRM-pilot Hoogwaterveiligheid	28	28														
Terugvordering Recreatieterrein Waterschap	188	188														
Mutaties Miljoenennota 2026		23.161	14.120	- 12.946	4.751	6.729	- 8.245	4.432	4.127	5.486	3.292	6.231	7.144	4.025	5.557	189.807
Stand Ontwerpbegroting 2026																
artikelonderdeel 1.09 Ontvangsten investeren in waterveiligheid		183.082	166.339	145.047	183.885	189.849	193.317	213.898	215.462	199.490	224.246	198.498	204.292	194.065	195.597	189.807
Totaal Ontvangsten Stand																
Ontwerpbegroting 2025 Investeren in waterveiligheid		167.535	150.786	157.715	178.013	192.523	187.905	209.466	211.335	194.004	220.954	192.267	197.148	190.040	190.040	
Totaal Ontvangsten Stand eerste supplettoire wet 2025 Investeren in waterveiligheid		159.921	152.219	157.993	179.134	183.120	201.562	209.466	211.335	194.004	220.954	192.267	197.148	190.040	190.040	
Totaal Ontvangsten Stand																
Ontwerpbegroting 2026 Investeren in waterveiligheid		183.082	166.339	145.047	183.885	189.849	193.317	213.898	215.462	199.490	224.246	198.498	204.292	194.065	195.597	189.807

Artikel 1 Investeren in waterveiligheid

Budgetoverheveling reservering IJsseldelta

De verhoging van het projectbudget IJsseldelta fase 2 vanuit risicoreservering betreft de afkoopsom van de Roggebotbrug. Binnen het programma IJsseldelta fase 2 is met de provincie Flevoland overeengekomen dat de binnen het programma gerealiseerde nieuwe brug in de N307 (de Roggebotbrug) na oplevering overgaat van het rijk naar de provincie Flevoland wat betreft beheer, onderhoud en exploitatie. Het rijk betaalt hiervoor een eeuwigdurende afkoopsom van € 17,5 miljoen.

Budgetoverheveling voor Groene rivier Well

Het betreft een budgetoverheveling naar Rivierverruiming Maas. De aanbesteding van het project Groene rivier Well gaat starten. Vanwege gestegen realisatiekosten is € 5 miljoen meer nodig. Dit bedrag wordt vanuit de investeringsruimte toegevoegd aan het uitvoeringsbudget.

Extrapolatie 2039

Bij de begroting 2026 wordt de looptijd van het Deltafonds met een jaar verlengd tot en met 2039. Het niveau van extrapolatie is gelijk aan het jaar 2038 stand begroting 2025 na verwerking van structurele begrotingsmutaties. Daarnaast zijn de structurele bijdragen van derden doorgetrokken.

Kasschuiven

Om binnen het Deltafonds tot een sluitende programmering te komen, zijn budgettair neutrale kasschuiven over de diverse jaren noodzakelijk. Door middel van een kasschuif via artikel 01.02 Ontwikkeling waterveiligheid onderdeel over/onderprogrammering worden de bedragen in de juiste jaren geplaatst.

Loon- en prijsbijstelling 2025

Dit betreft de toegekende loon- en prijsbijstelling tranch 2025 die vanuit de begroting Hoofdstuk XII wordt overgeheveld naar de investeringsruimte van het Deltafonds. Vanuit de investeringsruimte worden de artikelonderdelen verhoogd met de loon- en prijsbijstelling.

Artikel 2 Investeren in zoetwatervoorziening

Tabel 43 Artikel 2 Investeren in zoetwatervoorziening (bedragen x € 1.000)

	Totaal		2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036	2037	2038	2039
2 Investeren in zoetwatervoorziening	mutatie																
Ontwerpbegroting 2025																	
artikelonderdeel 2.02																	
Ontwikkeling zoetwatervoorziening			48.097	46.830	65.946	41.780	11.804	258	258	258	258	277	280	258	258	258	258
Mutaties Voorjaarsnota 2025			- 7.317	7.300	1.253	2.488	984					- 19	- 22				
Stand eerste suppletoire wet 2024																	
2024 artikelonderdeel 2.02																	
Ontwikkeling zoetwatervoorziening			40.780	54.130	67.199	44.268	12.788	258	258	258	258	258	258	258	258	258	258
Bijdrage SPUK-aanvraag BTW		- 14	- 14														
Extrapolatie 2039		258															258
Kasschuif Investeren in zoetwatervoorziening		0	- 455	455	- 13.859		6.442	7.417									
Budgetoverheveling Vis- en verziltingsmaatregelen		- 26.361	- 324	- 289	- 403	- 754	- 16.921	- 7.670									
Prijsbijstelling 2025		7.326	1.346	1.787	2.219	1.462	422	9	9	9	9	9	9	9	9	9	9
Mutaties Miljoenennota 2026			553	1.953	- 12.043	708	- 10.057	- 244	9	9	9	9	9	9	9	9	267
Stand Ontwerpbegroting 2026																	
2026 artikelonderdeel 2.02																	
Ontwikkeling zoetwatervoorziening			41.333	56.083	55.156	44.976	2.731	14	267	267	267	267	267	267	267	267	267
Ontwerpbegroting 2025																	
artikelonderdeel 2.03 Studiekosten																	
Mutaties Voorjaarsnota 2025			11.140	2.200	2.200	1.000											
Stand eerste suppletoire wet 2024																	
artikelonderdeel 2.03 Studiekosten																	
Budgetoverheveling																	
Deltaplan Zoetwater		973	614	176		183											
Herschikking Subsidie ZW WiCE		- 125	- 125														
Kasschuif Investeren in zoetwatervoorziening		0	- 85	178	- 93												
Prijsbijstelling 2025		254	175	32	32	15											
Mutaties Miljoenennota 2026			664	123	210	105	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Stand Ontwerpbegroting 2026																	
artikelonderdeel 2.03 Studiekosten																	
			13.158	2.323	2.410	1.105	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal Uitgaven Stand																	
Ontwerpbegroting 2025 Investeren in zoetwatervoorziening			59.237	49.030	68.146	42.780	11.804	258	258	258	258	277	280	258	258	258	258
Totaal Uitgaven Stand eerste suppletoire wet 2025 Investeren in zoetwatervoorziening																	
			53.274	56.330	69.399	45.268	12.788	258	258	258	258	258	258	258	258	258	258
Totaal Uitgaven Stand Ontwerpbegroting 2026 Investeren in zoetwatervoorziening																	
			54.491	58.406	57.566	46.081	2.731	14	267	267	267	267	267	267	267	267	267

Totaal		2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036	2037	2038	2039
2	Investeren in zoetwatervoorziening	mutatie														
Ontwerpbegroting 2025																
	artikelonderdeel 2.09 Ontvangsten															
	investeren in waterkwaliteit															
	en zoetwatervoorzieningen															
Mutaties Voorjaarsnota 2025																
	Stand eerste suppletoire wet 2024															
	artikelonderdeel 2.09 Ontvangsten															
	investeren in waterkwaliteit															
	en zoetwatervoorzieningen	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Mutaties Miljoenennota 2026																
	Stand Ontwerpbegroting 2026															
	artikelonderdeel 2.09 Ontvangsten															
	investeren in waterkwaliteit															
	en zoetwatervoorzieningen	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal Ontvangsten Stand																
	Ontwerpbegroting 2025 Investeren															
	in zoetwatervoorziening	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal Ontvangsten Stand eerste																
	suppletoire wet 2025 Investeren															
	in zoetwatervoorziening	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal Ontvangsten Stand																
	Ontwerpbegroting 2026 Investeren															
	in zoetwatervoorziening	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Artikel 2 Investeren in zoetwatervoorziening

Extrapolatie 2039

Bij de begroting 2026 wordt de looptijd van het Deltafonds met een jaar verlengd tot en met 2039. Het niveau van extrapolatie is gelijk aan het jaar 2038 stand begroting 2025 na verwerking van structurele begrotingsmutaties. Daarnaast zijn de structurele bijdragen van derden doorgetrokken.

Budgetoverheveling Vis- en verziltingsmaatregelen

Voor het uitvoeren van een gecombineerde plan van aanpak voor Vis- en verziltingsmaatregelen bij den Oever wordt € 26,4 miljoen overgeboekt vanuit artikel 2 Deltaplan Zoetwater Fase 2.

Kasschuiven artikel investeren in zoetwatervoorziening

Om binnen het Deltafonds tot een sluitende programmering te komen, zijn budgettair neutrale kasschuiven over de diverse jaren noodzakelijk. Door middel van een kasschuif via artikel 01.02 Ontwikkeling waterveiligheid onderdeel over/onderprogrammering worden de bedragen in de juiste jaren geplaatst. Op dit artikel betreft de kasschuif met name het project Verzilting spuisluizen Den Oever en project Eelde.

Loon- en prijsbijstelling 2025

Dit betreft de toegekende loon- en prijsbijstelling tranch 2025 die vanuit de begroting Hoofdstuk XII wordt overgeheveld naar de investeringsruimte van het Deltafonds. Vanuit de investeringsruimte worden de artikelonderdelen verhoogd met de loon- en prijsbijstelling.

Artikel 3 Exploitatie, onderhoud en vernieuwing

Tabel 44 Artikel 3 Exploitatie, onderhoud en vernieuwing (bedragen x € 1.000)																
3 Exploitatie, onderhoud en vernieuwing	Totaal mutatie	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036	2037	2038	2039
Ontwerpbegroting 2025																
artikelonderdeel 3.01 Exploitatie		8.261	14.181	17.098	16.844	16.643	16.977	20.742	21.220	8.523	8.523	8.523	8.523	8.523	8.523	8.523
Mutaties Voorjaarsnota 2025	23						- 1.334	- 1.334	11.080	9.730	9.751	9.751	9.053	9.053	9.164	
Stand eerste supplettoire wet 2024		8.284	14.181	17.098	16.844	16.643	16.977	19.408	19.886	19.603	18.253	18.274	17.576	17.576	17.687	17.687
artikelonderdeel 3.01 Exploitatie	17.687															
Extrapolatie 2039																
Prijsbijstelling 2025	8.456	274	468	565	556	550	561	641	657	647	603	604	581	581	581	584
Mutaties Miljoenennota 2026		274	468	565	556	550	561	641	657	647	603	604	581	581	581	584
Stand Ontwerpbegroting 2026		8.558	14.649	17.663	17.400	17.193	17.538	20.049	20.543	20.250	18.856	18.878	18.157	18.157	18.271	18.271
artikelonderdeel 3.01 Exploitatie																
Ontwerpbegroting 2025																
artikelonderdeel 3.02 Onderhoud en vernieuwing		388.962	337.306	316.188	381.089	430.609	423.058	415.285	410.590	264.591	296.857	296.858	313.784	313.784	250.493	
Mutaties Voorjaarsnota 2025		12.106	121.000	124.958	99.995	57.243	4.097	118.681	216.974	338.150	330.899	338.332	322.676	327.679	390.859	
Stand eerste supplettoire wet 2024		401.068	458.306	441.146	481.084	487.852	427.155	533.966	627.564	602.741	627.756	635.190	636.460	641.463	641.352	
artikelonderdeel 3.02 Onderhoud en vernieuwing																
Budgetoverheveling tbv pilot Buitendijkse Sibsedimentatie Eems-Dollard	850		85	85	85	85	85	85	85	85	85	85	85			
Extrapolatie 2039	593.652															593.652
Taakstelling inhuur Kent	- 444		- 444													
LV/N: Bijdrage																
Beheerautoriteit Wadden	275	275														
Prijsbijstelling 2025	272.062	13.389	15.352	14.981	15.748	15.900	13.699	17.638	20.729	19.909	20.734	20.981	21.023	21.188	21.183	19.608
Taakstelling Schoof. Verambtelijking	- 14.280		- 1.020	- 1.020	- 1.020	- 1.020	- 1.020	- 1.020	- 1.020	- 1.020	- 1.020	- 1.020	- 1.020	- 1.020	- 1.020	- 1.020
Mutaties Miljoenennota 2026		13.664	13.973	14.046	14.813	14.965	12.764	16.703	19.794	18.974	19.799	20.046	20.003	20.168	20.163	612.240
Stand Ontwerpbegroting 2026		414.732	472.279	455.192	495.897	502.817	439.919	550.669	647.358	621.715	647.555	655.236	656.463	661.631	661.515	612.240
artikelonderdeel 3.02 Onderhoud en vernieuwing																
Totaal Uitgaven Stand																
Ontwerpbegroting 2025 Exploitatie, onderhoud en vernieuwing		397.223	351.487	333.286	397.933	447.252	440.035	436.027	431.810	273.114	305.380	305.381	322.307	322.307	259.016	
Totaal Uitgaven Stand eerste supplettoire wet 2025 Exploitatie, onderhoud en vernieuwing		409.352	472.487	458.244	497.928	504.495	444.132	553.374	647.450	622.344	646.009	653.464	654.036	659.039	659.039	
Totaal Uitgaven Stand																
Ontwerpbegroting 2026 Exploitatie, onderhoud en vernieuwing		423.290	486.928	472.855	513.297	520.010	457.457	570.718	667.901	641.965	666.411	674.114	674.620	679.788	679.786	630.511

3 Exploitatie, onderhoud en vernieuwing	Totaal mutatie	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036	2037	2038	2039
4 Experimenteren cf. art. III Deltawet	Totaal mutatie	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036	2037	2038	2039
Ontwerpbegroting 2025		96.590	91.586	62.915	62.699	62.894	62.432	59.219	59.069	61.816	61.830	58.953	58.474	55.429	59.328	
artikelonderdeel 4.02 GIV/PPS		19.843	- 2.818	22.243	- 2.389	- 2.374	- 2.369	- 306	- 274	- 135	- 94	- 26	- 32	36	- 24.781	
Mutaties Voorjaarsnota 2025		116.433	88.768	85.158	60.310	60.520	60.063	58.913	58.795	61.681	61.736	58.927	58.442	55.465	34.547	
Stand eerste supplettoire wet 2024																
artikelonderdeel 4.02 GIV/PPS		52.250														
Extrapolatie 2039																52.250
Prijsbijstelling 2025		16.136	1.933	1.474	1.414	1.001	1.005	997	978	976	1.024	1.025	978	970	921	867
Mutaties Miljoenennota 2026		1.933	1.474	1.414	1.001	1.001	1.005	997	978	976	1.024	1.025	978	970	921	53.117
Stand Ontwerpbegroting 2026																
artikelonderdeel 4.02 GIV/PPS		118.366	90.242	86.572	61.311	61.525	61.060	59.891	59.771	62.705	62.761	59.905	59.412	56.386	35.120	53.117
Totaal Uitgaven Stand Ontwerpbegroting 2025		96.590	91.586	62.915	62.699	62.894	62.432	59.219	59.069	61.816	61.830	58.953	58.474	55.429	59.328	
Experimenteren cf. art. III Deltawet																
Totaal Uitgaven Stand eerste supplettoire wet 2025		116.433	88.768	85.158	60.310	60.520	60.063	58.913	58.795	61.681	61.736	58.927	58.442	55.465	34.547	
cf. art. III Deltawet																
Totaal Uitgaven Stand Ontwerpbegroting 2026		118.366	90.242	86.572	61.311	61.525	61.060	59.891	59.771	62.705	62.761	59.905	59.412	56.386	35.120	53.117
Experimenteren cf. art. III Deltawet																
5 Netwerkgebonden kosten en overige uitgaven	Totaal mutatie	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036	2037	2038	2039
Ontwerpbegroting 2025		312.729	321.914	314.853	309.703	309.952	305.453	303.740	293.490	293.490	293.490	293.490	293.490	294.244	293.334	
artikelonderdeel 5.01 Apparaat		3.120	681	- 400	- 1.499	- 3.246	- 3.301	- 4.175	3.475	- 4.175	- 4.175	- 4.175	- 4.329	- 4.329	- 4.329	
Mutaties Voorjaarsnota 2025		315.849	322.595	314.453	308.204	306.706	302.152	299.565	296.965	289.315	289.315	289.315	289.161	289.915	289.005	
Stand eerste supplettoire wet 2024																
artikelonderdeel 5.01 Apparaat																
Budgetoverheveling RvdR2.0		1.229	384	845												
Gelderse Poort		1.767	1.014	753												
Budgetoverheveling BOI 2035		289.046														
Extrapolatie 2039																289.046
HXII: Bijdrage detachering DCO		- 122	- 122													
Taakstelling inhuur Kent		- 229	- 229													
KGK: Net op zee beheertaken terugbetaling		- 2.800	- 2.800													
Loon- en prijsbijstelling 2025		183.659	12.923	13.203	12.857	12.602	12.541	12.356	12.246	12.141	11.827	11.827	11.822	11.854	11.816	11.817
LNVN: adviseringskosten EEZ zones		127	127													
MONS Correctie verdeling programmagelden		- 711	- 97	- 97	- 40	- 253	- 224									
Overheveling salariskosten DC		3.000	200	200	200	200	200	200	200	200	200	200	200	200	200	200

3 Exploitatie, onderhoud en vernieuwing	Totaal mutatie	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036	2037	2038	2039
		14.800	520	1.020	1.020	1.020	1.020	1.020	1.020	1.020	1.020	1.020	1.020	1.020	1.020	1.020
Taakstelling Schoof. Verambtelijking																
Mutaties Miljoenennota 2026		12.246	15.695	13.980	13.782	13.508	13.352	13.466	13.361	13.047	13.047	13.047	13.042	13.074	13.036	302.083
Stand Ontwerpbegroting 2026 artikelonderdeel 5.01 Apparaat		328.095	338.290	328.433	321.986	320.214	315.504	313.031	310.326	302.362	302.362	302.362	302.203	302.989	302.041	302.083
Ontwerpbegroting 2025 artikelonderdeel 5.02 Overige uitgaven		76.648	131.435	153.204	151.339	148.834	151.780	184.984	189.201	77.137	77.137	77.137	77.137	77.137	77.030	
Mutaties Voorjaarsnota 2025		- 1.835	100.909	124.159	122.412	119.908	122.854	164.481	168.698	- 56.681	- 56.681	- 56.681	- 56.681	- 56.681	- 56.681	
Stand eerste suppletioire wet 2024 artikelonderdeel 5.02 Overige uitgaven		74.813	30.526	29.045	28.927	28.926	28.926	20.503	20.503	20.456	20.456	20.456	20.456	20.456	20.349	
Extrapolatie 2039	20.349															20.349
EZ: Bijdrage Marin																
Natte Kunstwerken	- 25	- 25														
Prijsbijstelling 2025	6.628	1.228	499	475	474	474	474	335	335	334	334	334	334	334	332	332
Taakstelling Schoof. Verambtelijking	- 520	- 520														
Mutaties Miljoenennota 2026	683	499	475	475	474	474	474	335	335	334	334	334	334	334	332	20.681
Stand Ontwerpbegroting 2026 artikelonderdeel 5.02 Overige uitgaven		75.496	31.025	29.520	29.401	29.400	29.400	20.838	20.838	20.790	20.790	20.790	20.790	20.790	20.681	20.681
Ontwerpbegroting 2025 artikelonderdeel 5.03 Investeringsruimte		55.400	98.760	126.257	44.913	41.500	116.945	127.299	82.380	82.795	100.186	154.298	214.087	253.050	380.505	
Mutaties Voorjaarsnota 2025		- 27.500	- 55.632	- 49.799	23.366	5.559	- 53.495	- 39.916	- 48.869	- 46.884	- 67.775	121.886	181.675	241.475	369.918	
Stand eerste suppletioire wet 2024 artikelonderdeel 5.03 Investeringsruimte		27.900	43.128	76.458	68.279	47.059	63.450	87.383	33.511	35.911	32.411	32.412	32.412	11.575	10.587	
Budgetoverheveling Blauwe economie	300	300														
Budgetoverheveling Reserv. Ijsseldelta	- 17.500	- 17.500														
Budgetoverheveling voor Groene rivier Well	- 5.000	- 5.000														
Extrapolatie 2039	318.229															318.229
Kasschuif artikel netwerkgebonden en overige uitgaven	0	16.729	19.814	23.428	12.905	10.655	1.708	1.558	7.658	6.270	- 3.666	- 6.150	- 6.985	- 6.950	- 7.369	- 69.605
Loon- en prijsbijstelling 2025	- 46.902	- 16.388	- 14.000	- 22.545	- 12.206	- 9.912	- 1.097	- 947	- 7.047	- 5.659	4.277	6.761	7.596	7.561	7.980	8.724
Overheveling salariskosten DC	- 3.000	- 200	- 200	- 200	- 200	- 200	- 200	- 200	- 200	- 200	- 200	- 200	- 200	- 200	- 200	- 200
Taakstelling EUMETSAT	- 6.590	- 141	- 614	- 683	- 499	- 543	- 411	- 411	- 411	- 411	- 411	- 411	- 411	- 411	- 411	- 411
Mutaties Miljoenennota 2026	- 17.200	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	256.737

3 Exploitatie, onderhoud en vernieuwing	Totaal mutatie	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036	2037	2038	2039
Stand Ontwerpbegroting 2026 artikelonderdeel 5.03 Investeringsruimte		10.700	43.128	76.458	68.279	47.059	63.450	87.383	33.511	35.911	32.411	32.412	32.412	11.575	10.587	256.737
Ontwerpbegroting 2025 artikelonderdeel 5.04 Reserveringen		4.875	11.684	11.300	73.890	98.833	161.160	197.450	121.950	359.716	477.516	474.516	472.516	472.512	479.333	
Mutaties Voorjaarsnota 2025		- 4.875	- 2.442	484	6.460	- 9.925	- 2.300	164.667	164.667	- 97.599	- 97.599	- 97.600	- 97.600	264.262	271.083	-
Stand eerste supplettoire wet 2024 artikelonderdeel 5.04 Reserveringen		0	9.242	11.784	80.350	88.908	158.860	362.117	286.617	262.117	379.917	376.916	374.916	208.250	208.250	208.250
Extrapolatie 2039		208.250														
Prijsbijstelling 2025		-		- 251	- 100	- 3.425	- 3.527	- 8.511	- 11.484	- 7.800	- 6.985	- 16.129	- 16.129	- 16.129	- 16.129	- 16.129
Mutaties Miljoenennota 2026		0	- 251	- 100	- 3.425	- 3.527	- 8.511	- 11.484	- 7.800	- 6.985	- 16.129	- 16.129	- 16.129	- 16.129	- 16.129	192.121
Stand Ontwerpbegroting 2026 artikelonderdeel 5.04 Reserveringen		0	8.991	11.684	76.925	85.381	150.349	350.633	278.817	255.132	363.788	360.787	358.787	192.121	192.121	192.121
Totaal Uitgaven Stand Ontwerpbegroting 2025 Netwerkgebonden kosten en overige uitgaven		449.652	563.793	605.614	579.845	599.119	735.338	813.473	687.021	813.138	948.329	999.441	1.057.230	1.096.943	1.230.202	
Totaal Uitgaven Stand eerste supplettoire wet 2025 Netwerkgebonden kosten en overige uitgaven		418.562	405.491	431.740	485.760	471.599	553.388	769.568	637.596	607.799	722.099	719.099	716.945	530.196	528.191	
Totaal Uitgaven Stand Ontwerpbegroting 2026 Netwerkgebonden kosten en overige uitgaven		414.291	421.434	446.095	496.591	482.054	558.703	771.885	643.492	614.195	719.351	716.351	714.192	527.475	525.430	771.622
Ontwerpbegroting 2025 artikelonderdeel 5.10 Saldo afgesloten rekeningen																
Mutaties Voorjaarsnota 2025	27.797															
Stand eerste supplettoire wet 2024 artikelonderdeel 5.10 Saldo afgesloten rekeningen	27.797	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Mutaties Miljoenennota 2026																
Stand Ontwerpbegroting 2026 artikelonderdeel 5.10 Saldo afgesloten rekeningen	27.797	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal Ontvangsten Stand Ontwerpbegroting 2025 Netwerkgebonden kosten en overige uitgaven		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

3 Exploitatie, onderhoud en vernieuwing	Totaal mutatie	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036	2037	2038	2039
Totaal Ontvangsten Stand eerste supplettoire wet 2025																
Netwerkgebonden kosten en overige uitgaven		27.797	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal Ontvangsten Stand Ontwerpbegroting 2026																
Netwerkgebonden kosten en overige uitgaven		27.797	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6 Bijdragen andere begrotingen Rijk	Totaal mutatie	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036	2037	2038	2039
Ontwerpbegroting 2025 artikelonderdeel 6.09 Ten laste van begroting lenW		1.555.433	1.981.579	1.950.280	1.672.567	1.543.840	1.641.115	1.617.756	1.631.763	1.673.549	1.648.966	1.742.174	1.791.056	1.785.702	1.776.984	
Mutaties Voorjaarsnota 2025		586	259.408	87.464	45.231	-4.965	-64.795	65.205	50.205	10.205	10.305	-4.695	-4.695	-4.695	-4.695	
Stand eerste supplettoire wet 2024																
artikelonderdeel 6.09 Ten laste van begroting lenW		1.556.019	1.722.171	2.037.744	1.717.798	1.538.875	1.576.320	1.682.961	1.681.968	1.683.754	1.659.271	1.737.479	1.786.361	1.781.007	1.772.289	1.736.684
Bijdrage OCW																
Platform IJsselmeergeb.	100	25	25	25	25											
Bijdrage SPUK-aanvraag BTW	-14	-14														
Dekking taakstelling CN – 2026	-948	-948														
EZ: Bijdrage Marin																
Natte Kunstwerken	-25	-25														
Herschikking opdrachten																
Waterkwaliteit KRW	8	8														
Herschikking RWS BOA Lab analyse en ABM	-350	-350														
Herschikking Subsidie Brakke wateren	-50	-50														
Herschikking Subsidie ZW WiCE	-125	-125														
HXL: Bijdrage detachering DCO	-122	-122														
HXL: Bijdrage digitalisering Deltares	1.000	1.000														
HXL: Herschikking BOA Waterkwaliteit	-477	-477														
HXL: Overboeking programmageld Wateroverlast	-148	-129	-19													
HXL: Subsidies Klimaat Adaptatie naar DF	-4.020	-420	-1.005	-1.005	-990	-600										
JenV: NIS2 sectorale CSIRT taken 2025	-488	-488														
Taakstelling inhuur Kent	-673		-673													

3 Exploitatie, onderhoud en vernieuwing	Totaal mutatie	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036	2037	2038	2039
KGK: Net op zee																
beheertaken terugbetaling		- 2.800	- 2.800													
Loon- en prijsbijstelling 2025		499.963	30.590	37.714	37.062	32.754	30.877	32.214	31.848	31.832	32.522	32.117	33.656	34.463	34.228	33.692
LVVN: adviseringskosten EEZ zones		127	127													
LVVN: Bijdrage aan LVVN Nutrienten		- 90	- 90													
LVVN: Bijdrage aan WR-project																
Update van de Nationale Milieu		- 199	- 142	- 57												
LVVN: Bijdrage																
Beheerautoriteit Wadden		275	275													
LVVN: Overboeking ministeries																
Huurders op groen		- 15	- 15													
LVVN: Overboeking ministeries																
PPS/Topsectoren-projecten		- 189	- 77	- 42	- 43	- 27										
Opheffen voedingsartikelen		24.573.220														
Subsidie milieu centraal		- 65	- 65													
Taakstelling EUMETSAT		- 6.590	- 141	- 614	- 683	- 499	- 543	- 411	- 411	- 411	- 411	- 411	- 411	- 411	- 411	- 411
Terugboeking index. aanv. RIVM opdrachten		- 340	- 340													
VRO: Overboeking ministeries																
VRO Cra		- 50	- 50													
VWS: Bijdrage aan VWS ZonMW via DGMI		- 1.312	- 1.312													
VWS: Bijdrage van VWS gezondheidsonderz. PFAS		250	250													
Mutaties Miljoenennota 2026		24.095.172.171	2.037.744.1.717.798	1.538.875.1.576.320	1.682.961.1.681.968	1.683.754.1.659.271	1.737.479.1.786.361	1.781.007.1.772.289	1.736.684							
Stand Ontwerpbegroting 2026																
artikelonderdeel 6.09 Ten laste van begroting IenW		1.580.114	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal Ontvangsten Stand Ontwerpbegroting 2025 Bijdragen andere begrotingen Rijk		1.555.433.1.981.579	1.950.280.1.672.567	1.543.840.1.641.115	1.617.756.1.631.763	1.673.549.1.648.966	1.742.174.1.791.056	1.785.702.1.776.984								
Totaal Ontvangsten Stand eerste supplettoire wet 2025 Bijdragen andere begrotingen Rijk		1.556.019.1.722.171	2.037.744.1.717.798	1.538.875.1.576.320	1.682.961.1.681.968	1.683.754.1.659.271	1.737.479.1.786.361	1.781.007.1.772.289								
Totaal Ontvangsten Stand Ontwerpbegroting 2026 Bijdragen andere begrotingen Rijk		1.580.114	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Artikel 3 Exploitatie, onderhoud en vernieuwing

Extrapolatie 2039

Bij de begroting 2026 wordt de looptijd van het Deltafonds met een jaar verlengd tot en met 2039. Het niveau van extrapolatie is gelijk aan het jaar 2038 stand begroting 2025 na verwerking van structurele begrotingsmutaties. Daarnaast zijn de structurele bijdragen van derden doorgetrokken.

Loon- en prijsbijstelling 2025

Dit betreft de toegekende loon- en prijsbijstelling tranch 2025 die vanuit de begroting Hoofdstuk XII wordt overgeheveld naar de investeringsruimte van het Deltafonds. Vanuit de investeringsruimte worden de artikelonderdelen verhoogd met de loon- en prijsbijstelling.

Taakstelling Schoof I Verambtelijking

Om invulling te geven aan de apparaatstaakstelling van Kabinet Schoof I. ziet RWS, in lijn met de Kamerbrief Uitvoeringambities regeerprogramma taakstelling Rijksoverheid (Kamerstuk dd 14-03-2025), verambtelijking als besparingsmogelijkheid. Door het omzetten van externe inhuur naar eigen personeel wordt niet alleen een financiële besparing gerealiseerd maar ook zorgt dit voor een verlaging van het inhuurpercentage.

Tabel 45 Artikel 4 Experimenteren cf. art. III Deltawet (bedragen x € 1.000)

Totaal	4 Experimenteren cf. art. III Deltawet															
mutatie	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036	2037	2038	2039	
Ontwerpbegroting 2025																
artikelonderdeel 4.02 GIV/PPS	96.590	91.586	62.915	62.699	62.894	62.432	59.219	59.069	61.816	61.830	58.953	58.474	55.429	59.328		
Mutaties Voorjaarsnota 2025	19.843	- 2.818	22.243	- 2.389	- 2.374	- 2.369	- 306	- 274	- 135	- 94	- 26	- 32	36	- 24.781		
Stand eerste suppletoire wet 2024																
artikelonderdeel 4.02 GIV/PPS	116.433	88.768	85.158	60.310	60.520	60.063	58.913	58.795	61.681	61.736	58.927	58.442	55.465	34.547		
Extrapolatie 2039	52.250															
Prijsbijstelling 2025	16.136	1.933	1.474	1.414	1.001	1.005	997	978	976	1.024	1.025	978	970	921	867	
Mutaties Miljoenennota 2026	1.933	1.474	1.414	1.001	1.005	997	978	976	1.024	1.025	978	970	921	573	53.117	
Stand Ontwerpbegroting 2026																
artikelonderdeel 4.02 GIV/PPS	118.366	90.242	86.572	61.311	61.525	61.060	59.891	59.771	62.705	62.761	59.905	59.412	56.386	35.120	53.117	
Totaal Uitgaven Stand																
Ontwerpbegroting 2025																
Experimenteren cf. art. III Deltawet	96.590	91.586	62.915	62.699	62.894	62.432	59.219	59.069	61.816	61.830	58.953	58.474	55.429	59.328		
Totaal Uitgaven Stand eerste																
suppletoire wet 2025 Experimenteren																
cf. art. III Deltawet	116.433	88.768	85.158	60.310	60.520	60.063	58.913	58.795	61.681	61.736	58.927	58.442	55.465	34.547		
Totaal Uitgaven Stand																
Ontwerpbegroting 2026																
Experimenteren cf. art. III Deltawet	118.366	90.242	86.572	61.311	61.525	61.060	59.891	59.771	62.705	62.761	59.905	59.412	56.386	35.120	53.117	

Artikel 4 Experimenteren cf. art. III Deltawet

Extrapolatie 2039

Bij de begroting 2026 wordt de looptijd van het Deltafonds met een jaar verlengd tot en met 2039. Het niveau van extrapolatie is gelijk aan het jaar 2038 stand begroting 2025 na verwerking van structurele begrotingsmutaties. Daarnaast zijn de structurele bijdragen van derden doorgetrokken.

Loon- en prijsbijstelling 2025

Dit betreft de toegekende loon- en prijsbijstelling tranche 2025 die vanuit de begroting Hoofdstuk XII wordt overgeheveld naar de investeringsruimte van het Deltafonds. Vanuit de investeringsruimte worden de artikelonderdelen verhoogd met de loon- en prijsbijstelling.

Artikel 5 Netwerkgebonden kosten en overige uitgaven

Tabel 46 Artikel 5 Netwerkgebonden kosten en overige uitgaven (bedragen x € 1.000)																
5 Netwerkgebonden kosten en overige uitgaven	Totaal mutatie	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036	2037	2038	2039
Ontwerpbegroting 2025																
artikelonderdeel 5.01 Apparaat		312.729	321.914	314.853	309.703	309.952	305.453	303.740	293.490	293.490	293.490	293.490	293.490	294.244	293.334	
Mutaties Voorjaarsnota 2025		3.120	681	- 400	- 1.499	- 3.246	- 3.301	- 4.175	3.475	- 4.175	- 4.175	- 4.175	- 4.329	- 4.329	- 4.329	
Stand eerste supplettoire wet 2024																
artikelonderdeel 5.01 Apparaat		315.849	322.595	314.453	308.204	306.706	302.152	299.565	296.965	289.315	289.315	289.315	289.161	289.915	289.005	
Budgetoverheveling RvdR2.0 Gelderse Poort	1.229	384	845													
Budgetoverheveling BOI 2035	1.767	1.014	753													
Extrapolatie 2039	289.046															289.046
HXII: Bijdrage detachering DCO	- 122	- 122														
Taakstelling inhuur Kent	- 229	- 229														
KGG: Net op zee beheertaken terugbetaling	- 2.800	- 2.800														
Loon- en prijsbijstelling 2025	183.659	12.923	13.203	12.857	12.602	12.541	12.356	12.246	12.141	11.827	11.827	11.827	11.822	11.854	11.816	11.817
LNVN: adviseringskosten EEZ zones	127	127														
MONS Correctie verdeling programmagelden	- 711	- 97	- 97	- 40	- 253	- 224										
Overheveling salariskosten DC	3.000	200	200	200	200	200	200	200	200	200	200	200	200	200	200	200
Taakstelling Schoof. Verambtelijking	14.800	520	1.020	1.020	1.020	1.020	1.020	1.020	1.020	1.020	1.020	1.020	1.020	1.020	1.020	1.020
Mutaties Miljoenennota 2026		12.246	15.695	13.980	13.782	13.508	13.352	13.466	13.361	13.047	13.047	13.047	13.042	13.074	13.036	302.083
Stand Ontwerpbegroting 2026		328.095	338.290	328.433	321.986	320.214	315.504	313.031	310.326	302.362	302.362	302.362	302.203	302.989	302.041	302.083
artikelonderdeel 5.01 Apparaat																
Ontwerpbegroting 2025																
artikelonderdeel 5.02																
Overige uitgaven		76.648	131.435	153.204	151.339	148.834	151.780	184.984	189.201	77.137	77.137	77.137	77.137	77.137	77.030	
Mutaties Voorjaarsnota 2025		- 1.835	100.909	124.159	122.412	119.908	122.854	164.481	168.698	- 56.681	- 56.681	- 56.681	- 56.681	- 56.681	- 56.681	
Stand eerste supplettoire wet 2024																
artikelonderdeel 5.02																
Overige uitgaven		74.813	30.526	29.045	28.927	28.926	28.926	20.503	20.503	20.456	20.456	20.456	20.456	20.456	20.349	
Extrapolatie 2039	20.349															20.349
EZ: Bijdrage Marin Natte Kunstwerken	- 25	- 25														
Prijsbijstelling 2025	6.628	1.228	499	475	474	474	474	474	335	334	334	334	334	334	332	332
Taakstelling Schoof. Verambtelijking	- 520	- 520														
Mutaties Miljoenennota 2026		683	499	475	474	474	474	474	335	334	334	334	334	334	332	20.681
Stand Ontwerpbegroting																
2026 artikelonderdeel 5.02																
Overige uitgaven		75.496	31.025	29.520	29.401	29.400	29.400	20.838	20.838	20.790	20.790	20.790	20.790	20.790	20.681	20.681

5 Netwerkgebonden kosten en overige uitgaven	Totaal mutatie	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036	2037	2038	2039
Ontwerpbegroting 2025 artikelonderdeel 5.03 Investeringsruimte		55.400	98.760	126.257	44.913	41.500	116.945	127.299	82.380	82.795	100.186	154.298	214.087	253.050	380.505	
Mutaties Voorjaarsnota 2025		- 27.500	- 55.632	- 49.799	23.366	5.559	- 53.495	- 39.916	- 48.869	- 46.884	- 67.775	121.886	181.675	241.475	369.918	-
Stand eerste supplettoire wet 2024 artikelonderdeel 5.03 Investeringsruimte		27.900	43.128	76.458	68.279	47.059	63.450	87.383	33.511	35.911	32.411	32.412	32.412	11.575	10.587	
Budgetoverheveling Blauwe economie	300	300														
Budgetoverheveling Reserv. IJsseldelta	- 17.500	- 17.500														
Budgetoverheveling voor Groene rivier Well	- 5.000	- 5.000														
Extrapolatie 2039	318.229															318.229
Kasschuif artikel netwerkgebonden en overige uitgaven	0	16.729	19.814	23.428	12.905	10.655	1.708	1.558	7.658	6.270	- 3.666	- 6.150	- 6.985	- 6.950	- 7.369	- 69.605
Loon- en prijsbijstelling 2025	- 46.902	- 16.388	- 14.000	- 22.545	- 12.206	- 9.912	- 1.097	- 947	- 7.047	- 5.659	4.277	6.761	7.596	7.561	7.980	8.724
Overheveling salariskosten DC	- 3.000	- 200	- 200	- 200	- 200	- 200	- 200	- 200	- 200	- 200	- 200	- 200	- 200	- 200	- 200	- 200
Taakstelling EUMETSAT	- 6.590	- 141	- 614	- 683	- 499	- 543	- 411	- 411	- 411	- 411	- 411	- 411	- 411	- 411	- 411	- 411
Mutaties Miljoenennota 2026		- 17.200	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Stand Ontwerpbegroting 2026 artikelonderdeel 5.03 Investeringsruimte		10.700	43.128	76.458	68.279	47.059	63.450	87.383	33.511	35.911	32.411	32.412	32.412	11.575	10.587	256.737
Ontwerpbegroting 2025 artikelonderdeel 5.04 Reserveringen		4.875	11.684	11.300	73.890	98.833	161.160	197.450	121.950	359.716	477.516	474.516	472.516	472.512	479.333	
Mutaties Voorjaarsnota 2025		- 4.875	- 2.442	484	6.460	- 9.925	- 2.300	164.667	164.667	- 97.599	- 97.599	- 97.600	- 97.600	264.262	271.083	-
Stand eerste supplettoire wet 2024 artikelonderdeel 5.04 Reserveringen		0	9.242	11.784	80.350	88.908	158.860	362.117	286.617	262.117	379.917	376.916	374.916	208.250	208.250	
Extrapolatie 2039	208.250															208.250
Prijsbijstelling 2025	-		- 251	- 100	- 3.425	- 3.527	- 8.511	- 11.484	- 7.800	- 6.985	- 16.129	- 16.129	- 16.129	- 16.129	- 16.129	- 16.129
Mutaties Miljoenennota 2026		0	- 251	- 100	- 3.425	- 3.527	- 8.511	- 11.484	- 7.800	- 6.985	- 16.129	- 16.129	- 16.129	- 16.129	- 16.129	192.121
Stand Ontwerpbegroting 2026 artikelonderdeel 5.04 Reserveringen		0	8.991	11.684	76.925	85.381	150.349	350.633	278.817	255.132	363.788	360.787	358.787	192.121	192.121	192.121
Totaal Uitgaven Stand Ontwerpbegroting 2025																
Netwerkgebonden kosten en overige uitgaven		449.652	563.793	605.614	579.845	599.119	735.338	813.473	687.021	813.138	948.329	999.441	1.057.230	1.096.943	1.230.202	
Totaal Uitgaven Stand eerste supplettoire wet 2025																
Netwerkgebonden kosten en overige uitgaven		418.562	405.491	431.740	485.760	471.599	553.388	769.568	637.596	607.799	722.099	719.099	716.945	530.196	528.191	

5 Netwerkgebonden kosten en overige uitgaven	Totaal mutatie	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036	2037	2038	2039
Totaal Uitgaven Stand Ontwerpbegroting 2026																
Netwerkgebonden kosten en overige uitgaven		414.291	421.434	446.095	496.591	482.054	558.703	771.885	643.492	614.195	719.351	716.351	714.192	527.475	525.430	771.622
Ontwerpbegroting 2025																
artikelonderdeel 5.10 Saldo afgesloten rekeningen																
Mutaties Voorjaarsnota 2025		27.797														
Stand eerste suppletoire wet 2024 artikelonderdeel 5.10 Saldo afgesloten rekeningen		27.797	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Mutaties Miljoenennota 2026																
Stand Ontwerpbegroting 2026 artikelonderdeel 5.10 Saldo afgesloten rekeningen		27.797	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal Ontvangsten Stand																
Ontwerpbegroting 2025																
Netwerkgebonden kosten en overige uitgaven		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal Ontvangsten Stand eerste suppletoire wet 2025																
Netwerkgebonden kosten en overige uitgaven		27.797	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal Ontvangsten Stand Ontwerpbegroting 2026																
Netwerkgebonden kosten en overige uitgaven		27.797	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Artikel 5 Netwerkgebonden kosten en overige uitgaven

Budgetoverheveling reservering IJsseldelta

De verhoging van het projectbudget IJsseldelta fase 2 vanuit risicoreservering betreft de afkoopsom van de Roggebotbrug. Binnen het programma IJsseldelta fase 2 is met de provincie Flevoland overeengekomen dat de binnen het programma gerealiseerde nieuwe brug in de N307 (de Roggebotbrug) na oplevering overgaat van het rijk naar de provincie Flevoland wat betreft beheer, onderhoud en exploitatie. Het rijk betaalt hiervoor een eeuwigdurende afkoopsom van € 17,5 miljoen.

Budgetoverheveling voor Groene rivier Well

Het betreft een budgetoverheveling naar Rivierverruiming Maas. De aanbesteding van het project Groene rivier Well gaat starten. Vanwege gestegen realisatiekosten is € 5 miljoen meer nodig. Dit bedrag wordt vanuit de investeringsruimte toegevoegd aan het uitvoeringsbudget.

Extrapolatie 2039

Bij de begroting 2026 wordt de looptijd van het Deltafonds met een jaar verlengd tot en met 2039. Het niveau van extrapolatie is gelijk aan het jaar 2038 stand begroting 2025 na verwerking van structurele begrotingsmutaties. Daarnaast zijn de structurele bijdragen van derden doorgetrokken.

Kasschuiven artikel Netwerkgebonden kosten en overige uitgaven

Om binnen het Deltafonds tot een sluitende programmering te komen, zijn budgettair neutrale kasschuiven over de diverse jaren noodzakelijk. Door middel van een kasschuif via artikel 01.02 Ontwikkeling waterveiligheid onderdeel over/onderprogrammering worden de bedragen in de juiste jaren geplaatst. Op dit artikel betreft de kasschuif met name de investeringsruimte, waarbij gelden uit 2039 naar voren worden gehaald.

Loon- en prijsbijstelling 2025

Dit betreft de toegekende loon- en prijsbijstelling tranche 2025 die vanuit de begroting Hoofdstuk XII wordt overgeheveld naar de investeringsruimte van het Deltafonds. Vanuit de investeringsruimte worden de artikelonderdelen verhoogd met de loon- en prijsbijstelling.

Taakstelling EUMETSAT

Vanuit het beleidsartikel 23 HXII ontvangt het KNMI middelen om aan de contributies aan EUMETSAT te voldoen. De begrote contributies worden jaarlijks door EUMETSAT geactualiseerd voor de komende 15 jaar. Vanaf 2025 wordt een nieuw programma uitgevoerd (Sterna) waarvoor er tot en met 2042 € 39,2 miljoen extra nodig is. Het Deltafonds draagt € 11,1 miljoen bij in deze kosten, waarvan 6,6 miljoen in de periode t/m 2039.

Taakstelling Schoof I Verambtelijking

Om invulling te geven aan de apparaatstaakstelling van Kabinet Schoof I. ziet RWS, in lijn met de Kamerbrief Uitvoeringambities regeerprogramma taakstelling Rijksoverheid (Kamerstuk dd 14-03-2025), verambtelijking als besparingsmogelijkheid. Door het omzetten van externe inhuur naar eigen personeel wordt niet alleen een financiële besparing gerealiseerd maar ook zorgt dit voor een verlaging van het inhuurpercentage.

Artikel 6 Bijdragen andere begrotingen Rijk

Tabel 47 Artikel 6 Bijdragen andere begrotingen Rijk (bedragen x € 1.000)

6 Bijdragen andere begrotingen Rijk	Totaal mutatie	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036	2037	2038	2039
Ontwerpbegroting 2025 artikelonderdeel 6.09 Ten laste van begroting lenW	1.555.433	981.579	950.280	672.567	543.840	641.115	617.756	631.763	673.549	648.965	742.174	791.056	785.702	776.984		
Mutaties Voorjaarsnota 2025	586	259.408	87.464	45.231	4.965	64.795	65.205	50.205	10.205	10.305	4.695	4.695	4.695	4.695		
Stand eerste suppletoire wet 2024 artikelonderdeel 6.09 Ten laste van begroting lenW	1.556.019	722.172	1.037.744	717.798	538.875	576.320	682.961	681.968	683.754	659.271	737.479	786.361	781.007	772.289	736.684	
Bijdrage OCW Platform IJsselmeergeb.	100	25	25	25	25											
Bijdrage SPUK-aanvraag BTW	- 14	- 14														
Dekking taakstelling CN – 2026	- 948	- 948														
EZ: Bijdrage Marin Natte Kunstwerken	- 25	- 25														
Herschikking opdrachten Waterkwaliteit KRW	8	8														
Herschikking RWS BOA Lab analyse en ABM	- 350	- 350														
Herschikking Subsidie Brakke wateren	- 50	- 50														
Herschikking Subsidie ZW WiCE	- 125	- 125														
HXII: Bijdrage detachering DCO	- 122	- 122														
HXII: Bijdrage digitalisering Deltares	1.000	1.000														
HXII: Herschikking BOA Waterkwaliteit	- 477	- 477														
HXII: Overboeking programmageld Wateroverlast	- 148	- 129	- 19													
HXII: Subsidies Klimaat Adaptatie naar DF	4.020	- 420	1.005	1.005	- 990	- 600										
JenV: NIS2 sectorale CSIRT taken 2025	- 488	- 488														
Taakstelling inhuur Kent	- 673		- 673													
KGG: Net op zee beheertaken terugbetaling	2.800	2.800														
Loon- en prijsbijstelling 2025	499.963	30.590	37.714	37.062	32.754	30.877	32.214	31.848	31.832	32.522	32.117	33.656	34.463	34.394	34.228	33.692
LVVN: adviseringskosten EEZ zones	127	127														
LVVN: Bijdrage aan LVVN Nutrienten	- 90	- 90														
LVVN: Bijdrage aan WR-project Update van de Nationale Milieu	- 199	- 142	- 57													
LVVN: Bijdrage Beheerautoriteit Wadden	275	275														
LVVN: Overboeking ministeries Huurders op groen	- 15	- 15														
LVVN: Overboeking ministeries PPS/Topsectoren-projecten	- 189	- 77	- 42	- 43	- 27											
Opheffen voedingsartikelen	24.573.220	1.757.500	73.100	749.061	568.609	608.123	714.398	713.389	715.866	690.977	770.724	820.411	814.990	806.106	769.965	
Subsidie milieu centraal	- 65	- 65														

6 Bijdragen andere begrotingen Rijk	Totaal mutatie	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036	2037	2038	2039
	–															
Taakstelling EUMETSAT	6.590	– 141	– 614	– 683	– 499	– 543	– 411	– 411	– 411	– 411	– 411	– 411	– 411	– 411	– 411	– 411
Terugboeking index. aanv. RIVM opdrachten	– 340	– 340														
VRO: Overboeking ministeries VRO Cra	– 50	– 50														
VWS: Bijdrage aan VWS ZonMW via DGMI	–	–														
	1.312	1.312														
VWS: Bijdrage van VWS gezondheidsonderz. PFAS	250	250														
Mutaties Miljoenennota 2026	24.095	722.172	1.037.744	1.177.793	538.875	576.320	682.961	681.968	683.754	659.271	737.479	786.361	781.007	772.289	736.684	–
Stand Ontwerpbegroting 2026 artikelonderdeel 6.09																
Ten laste van begroting lenW	1.580.114	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal Ontvangsten Stand Ontwerpbegroting 2025 Bijdragen andere begrotingen Rijk	1.555.438	981.579	950.280	672.567	543.840	641.115	617.756	631.763	673.549	648.966	742.174	791.096	785.702	776.984		
Totaal Ontvangsten Stand eerste suppletoire wet 2025 Bijdragen andere begrotingen Rijk	1.556.019	722.172	1.037.744	1.177.793	538.875	576.320	682.961	681.968	683.754	659.271	737.479	786.361	781.007	772.289		
Totaal Ontvangsten Stand Ontwerpbegroting 2026 Bijdragen andere begrotingen Rijk	1.580.114	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Tabel 48 Artikel 7 Investeren in waterkwaliteit (bedragen x € 1.000)

Totaal		2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036	2037	2038	2039
7 Investeren in waterkwaliteit		mutatie2025														
Ontwerpbegroting 2025 artikelonderdeel																
701 Ontwikkeling																
Kaderichtlijn Water		83.314	180.031	182.789	3.508	0										
Mutaties Voorjaarsnota 2025																
Stand eerste suppletoire wet 2024 artikelonderdeel		3.294	41.450	160.683	93.679	2.659										
701 Ontwikkeling																
Kaderichtlijn Water		80.020	138.581	134.472	97.187	2.659										
Prijstijelling 2025		21.863	2.643	4.577	11.345	3.210	88									
Mutaties Miljoenennota 2026		2.643	4.577	11.345	3.210	88	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Stand Ontwerpbegroting 2026 artikelonderdeel																
701 Ontwikkeling																
Kaderichtlijn Water		82.663	143.158	354.817	100.397	2.747	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ontwerpbegroting 2025 artikelonderdeel 702																
Ontwikkeling waterkwaliteit		55.245	76.874	115.423	57.467	48.759	55.976	93.218	115.381	88.493	16.497	103	103	103	103	
Mutaties Voorjaarsnota 2025		2.349	12.418	43.120	35.085	30.100	16.031	40.480	50.100	35.100	2.322					
Stand eerste suppletoire wet 2024 artikelonderdeel 702																
Ontwikkeling waterkwaliteit		57.594	89.292	158.543	92.552	78.859	72.007	52.738	65.281	53.393	14.175	103	103	103	103	
Budgetoverheveling tbv pilot Buitendijkse Sifbsedimentatie Eems-Dollard		- 850	0	- 85	- 85	- 85	- 85	- 85	- 85	- 85	- 85	- 85	- 85	- 85	- 85	
Herschikking DAW-middelen		3.230	830	500	1.900											
Kasschuif artikel Investeren in waterkwaliteit		0	29.580	6.785	62.986	24.475	99.508	24.318		- 322		322				
Budgetoverheveling Vis- en verziltingsmaatregelen		26.361	324	289	403	754	16.921	7.670								
Loon- en prijsbijstelling 2025		22.593	1.884	2.643	4.433	2.647	2.459	2.381	1.744	2.159	1.766	468	3	3	3	
Mutaties Miljoenennota 2026		26.542	3.438	56.335	21.159	118.803	34.284	1.659	2.074	1.359	383	240	3	3	0	
Stand Ontwerpbegroting 2026 artikelonderdeel 702																
Ontwikkeling waterkwaliteit		31.052	85.854	102.208	71.393	197.662	106.291	54.397	67.355	54.752	14.558	343	106	106	0	
Ontwerpbegroting 2025 artikelonderdeel 703																
Studiekosten waterkwaliteit		21.227	14.072	5.825	1.089	920	1.104	265	265	265	265	265	265	265	265	
Mutaties Voorjaarsnota 2025		8.875	11.930	9.291	9.711	10.109	136	175	175	175	175	175	175	175	175	

Artikel 6 Bijdragen andere begrotingen Rijk

Opheffen voedingsartikelen

Het gebruik van artikel 6 van het Deltafonds opgeheven. Het Deltafonds werd tot dusverre gevoed via de begroting van Infrastructuur en Waterstaat. Vanaf 2026 wordt het Deltafonds direct gefinancierd vanuit de schatkist en worden overhevelingen van andere departementen rechtstreeks aan de betreffende artikelen op het Deltafonds toegevoegd. Hierdoor wordt de administratieve last verminderd en wordt de verdeling van middelen tussen de begroting van lenW en het Deltafonds beter inzichtelijk gemaakt. Met deze mutatie wordt het artikel administratief opgeheven.

Artikel 7 Investeren in waterkwaliteit

	Totaal	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036	2037	2038	2039
7 Investeren in waterkwaliteit	mutatie	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036	2037	2038	2039
Stand eerste supplettoire wet 2024 artikelonderdeel 7.03																
Studiekosten waterkwaliteit		30.102	26.002	15.116	10.800	11.029	1.240	440	440	440	440	440	440	440	440	440
Budgetoverheveling Blauwe economie		- 300	- 300													
Budgetoverheveling Deltaplan Zoetwater		- 973	- 614	- 176	- 183											
Dekking taakstelling CN – 2026		- 948	- 948													
Extrapolatie 2039		440														440
Herschikking DAW-middelen		3.230	- 830	- 500	1.900											
Herschikking kasbudget watermodel		276	276													
Herschikking opdrachten Waterkwaliteit KRW		8	8													
Herschikking RWS BOA Lab analyse en ABM		- 350	- 350													
Herschikking Subsidie Brakke wateren		- 50	- 50													
HXII: Herschikking BOA Waterkwaliteit		- 477	- 477													
Kasschuif artikel Investeren in waterkwaliteit		0	2.287	- 1.192	1.357	1.431	301	390								
LVVN: Bijdrage aan LVVN Nutrienten		- 90	- 90													
LVVN: Bijdrage aan WR-project Update van de Nationale Milieu		- 199	- 142	- 57												
MONS Correctie verdeling programmagelden		711	97	97	40	253	224									
Prijsbijstelling 2025		1.370	386	378	220	156	159	17	6	6	6	6	6	6	6	6
Terugboekings index. aanv. RIVM opdrachten		- 340	- 340													
VWS: Bijdrage aan VWS ZonMW via DGMI		- 1.312	- 1.312													
VWS: Bijdrage van VWS gezondheidsonderz. PFAS		250	250													
Mutaties Miljoenennota 2026		6.820	1.450	- 226	1.444	713	631	6	6	6	6	6	6	6	6	446
Stand Ontwerpbegroting 2026 artikelonderdeel 7.03																
Studiekosten waterkwaliteit		23.282	24.552	14.890	12.244	11.742	1.871	446	446	446	446	446	446	446	446	446
Totaal Uitgaven Stand Ontwerpbegroting 2025																
Investeren in waterkwaliteit		159.786270.977304.037	62.064	49.679	57.080	93.483115.646	88.758	16.762	368	368	368	368	368	368	368	265

Totaal		2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036	2037	2038	2039
7 Investeren in waterkwaliteit		mutatie														
Totaal Uitgaven Stand																
eerste suppletoire wet 2025																
Investeren in waterkwaliteit			167.716	253.875	517.131	200.539	92.547	73.247	53.178	65.721	53.833	14.615	543	543	543	440
Totaal Uitgaven Stand																
Ontwerpbegroting 2026																
Investeren in waterkwaliteit			136.997	253.564	471.915	184.034	212.151	108.162	54.843	67.801	55.198	15.004	789	552	552	446
Ontwerpbegroting 2025																
artikelonderdeel 709																
Ontvangsten investeringen in waterkwaliteit			0	0												
Mutaties Voorjaarsnota 2025			988	225												
Stand eerste suppletoire wet 2024 artikelonderdeel 709																
Ontvangsten investeringen in waterkwaliteit			988	225			0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Mutaties Miljoenennota 2026																
Stand Ontwerpbegroting 2026 artikelonderdeel 709																
Ontvangsten investeringen in waterkwaliteit			988	225	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal Ontvangsten Stand																
Ontwerpbegroting 2025																
Investeren in waterkwaliteit			0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal Ontvangsten Stand																
eerste suppletoire wet 2025																
Investeren in waterkwaliteit			988	225	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal Ontvangsten Stand																
Ontwerpbegroting 2026																
Investeren in waterkwaliteit			988	225	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Artikel 7 Investeren in waterkwaliteit

Extrapolatie 2039

Bij de begroting 2026 wordt de looptijd van het Deltafonds met een jaar verlengd tot en met 2039. Het niveau van extrapolatie is gelijk aan het jaar 2038 stand begroting 2025 na verwerking van structurele begrotingsmutaties. Daarnaast zijn de structurele bijdragen van derden doorgetrokken.

Herschikking DAW-middelen

Het betreft het beschikbaar maken van middelen ten behoeve van Deltaplan Agrarisch Waterbeheer. Deze middelen waren voor onderzoek nutriënten beschikbaar voor de DAW-activiteiten en worden daarom toegevoegd aan het Beoordelings- en Ontwerpinstrumentarium 2035.

Kasschuiven artikel Investeren in waterkwaliteit

Om binnen het Deltafonds tot een sluitende programmering te komen, zijn budgettair neutrale kasschuiven over de diverse jaren noodzakelijk. Door middel van een kasschuif via artikel 01.02 Ontwikkeling waterveiligheid onderdeel over/onderprogrammering worden de bedragen in de juiste jaren geplaatst. Op dit artikel betreft de kasschuif met name het project Grevelingen, de subsidieregeling Medicijnresten, DAW en PAGW.

Budgetoverheveling Vis- en verziltingsmaatregelen

Voor het uitvoeren van een gecombineerde plan van aanpak voor Vis- en verziltingsmaatregelen bij den Oever wordt € 26,4 miljoen overgeboekt vanuit artikel 2 Deltaplan Zoetwater Fase 2.

Loon- en prijsbijstelling 2025

Dit betreft de toegekende loon- en prijsbijstelling tranch 2025 die vanuit de begroting Hoofdstuk XII wordt overgeheveld naar de investeringsruimte van het Deltafonds. Vanuit de investeringsruimte worden de artikelonderdelen verhoogd met de loon- en prijsbijstelling.

Bijlage 2: Overzicht Hoogwaterbeschermingsprogramma

Tabel 49 Overzicht Hoogwaterbeschermingsprogramma										
Oorspronkelijke financiering										
Bijdragen		Totaal	t/m 2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031-2039
Waterschappen	Totaal	251	251	0	0	0	0	0	0	0
<i>Spoedwet</i>	<i>HWBP-2</i>	239	239							0
	<i>HWBP</i>	4	4							0
<i>Overige bijdrage</i>	<i>HWBP-2</i>	8	8							0
Rijk	Totaal	1.055	1.015	40	0	0	0	0	0	0
<i>Oorspronkelijke financiering</i>	<i>HWBP-2</i>	1.007	967	40						0
	<i>HWBP</i>	49	49							0
Totaal bijdragen oorspronkelijke financiering		1.307	1.267	40	0	0	0	0	0	0
Bestuursakkoord Water										
Bijdragen		Totaal	t/m 2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031-2039
Waterschappen	Totaal (50%)	5.761	1.715	225	232	239	239	239	239	239
	<i>HWBP-2</i>	799	799							0
	<i>HWBP</i>	4.021	764	181	182	182	166	145	182	196
	Projectgebonden aandeel (10%)	940	152	44	49	58	73	94	57	44
Rijk	Totaal (50%)	5.761	1.259	249	340	479	500	703	511	210
	<i>HWBP-2</i>	836	473	28	55	109	9		162	0
	<i>HWBP</i>	4.925	786	221	284	371	491	703	349	210
Rijksbijdrage										
Rijkskeringen HWBP		780	33	10	29	22	55	37	104	0
Totaal bijdragen Bestuursakkoord Water		12.301	3.007	483	600	740	795	979	855	450
Totaal bijdragen		13.608	4.274	523	600	740	795	979	855	450
Gezamenlijke uitgaven Rijk en Waterschappen										
Uitgaven		Totaal	t/m 2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031-2039
HWBP-2	Totaal	2.646	2.260	67	54	107	8	0	150	0
	<i>Waterschapsprojecten</i>	2.646	2.260	67	54	107	8		150	0
HWBP	Totaal (100%)	9.866	1.733	443	513	606	728	939	585	447
	<i>Waterschapsprojecten</i>	8.313	1.352	378	444	514	601	800	503	393
	<i>Budgetoverheveling rivierverruiming</i>	75	14			3	30	24	5	0
	<i>Programmabureau</i>	196	46	6	9	9	9	9	9	9
	<i>Innovatie</i>	311	160	15	9	19	12	10	10	0
	<i>HWBP: opleidingen nieuwe normering en MIRT bijdrage</i>	32	9	2	2	4	2	2	1	1
	<i>Projectgebonden aandeel (10%)</i>	939	152	42	49	58	73	94	57	44
Totaal gezamenlijke uitgaven Rijk en Waterschappen		12.512	3.993	510	567	713	736	939	735	447
Uitgaven Rijk										
Uitgaven		Totaal	t/m 2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031-2039
HWBP-2	Totaal	244	227	1	1	2	0	0	13	0
	<i>Rijksprojecten</i>	170	167		1	2				0
	<i>Interne kosten</i>	24	24							0
	<i>Programmabureau</i>	50	36						13	0

Oorspronkelijke financiering										
HWBP	Totaal	852	54	13	32	25	58	40	107	3
	Rijksprojecten	780	33	10	29	22	55	37	104	0
	Interne kosten	73	21	3	3	3	3	3	3	3
Totaal uitgaven Rijk		1.096	281	13	33	27	59	40	120	3
Totaal uitgaven		13.608	4.274	523	600	740	795	979	855	450

Toelichting bij het extracomptabele overzicht voor het Hoogwaterbeschermingsprogramma

Conform het wetsvoorstel doelmatigheid en bekostiging Hoogwaterbescherming wordt in de jaarlijkse begroting en verantwoording van het Deltafonds een extra-comptabel overzicht opgenomen waarin inzichtelijk wordt gemaakt hoe de bijdragen van het Rijk en waterschappen zich verhouden tot de uitgaven van het Hoogwaterbeschermingsprogramma. Voor een nadere toelichting op de bekostigingssystematiek van het Hoogwaterbeschermingsprogramma wordt verwezen naar de memorie van toelichting van het voornoemde wetsvoorstel. Het extracomptabele overzicht is als volgt opgebouwd:

De ontvangsten en bijdragen van de waterschappen respectievelijk het Rijk.

1. De bijdrage van de waterschappen bestaat uit de volgende drie elementen.

- De jaarlijkse bijdragen van de waterschappen in de periode 2011–2013 aan het Hoogwaterbeschermingsprogramma die voortvloeien uit de Spoedwet.
- De bijdragen die voortvloeien uit het Bestuursakkoord Water: totaal € 131 miljoen in 2014 en jaarlijks € 181 miljoen vanaf 2015. Vanaf 2016 worden deze bedragen geïndexeerd op basis van de IBOI, zoals gehanteerd door het Ministerie van Financiën. De bijdragen van de waterschappen bestaan uit een projectgebonden aandeel voor het HWBP dat door de betreffende beheerder direct wordt betaald en een solidariteitsdeel dat via het Deltafonds wordt verevend. Het projectgebonden aandeel bedraagt 10% van de (bruto) begrote uitgaven voor waterschapsprojecten binnen het HWBP.
- Incidentele ontvangsten bijvoorbeeld in het kader van de eindafrekening van projecten.

2. De bijdrage van het Rijk bestaat uit de volgende drie elementen:

- De bijdrage van het Rijk zoals vastgelegd in de bijlage van het Bestuursakkoord Water (nadere toelichting op het onderdeel «Financiering van een beheersbaar programma voor de waterkeringen» van het Bestuursakkoord Water), uitgaande van het toen beschikbare budget binnen de Rijksbegroting voor het Hoogwaterschermingsprogramma.
- De bijdragen die voortvloeien uit het Bestuursakkoord Water: € 131 miljoen in 2014 en € 181 miljoen vanaf 2015. Vanaf 2016 worden deze bedragen geïndexeerd op basis van de IBOI, zoals gehanteerd door het Ministerie van Financiën, geïndexeerd met terugwerkende kracht ten opzichte van het prijspeil 2011. Het jaarbedrag prijspeil 2025 bedraagt € 239 miljoen (inclusief project gebonden aandeel).
- De bijdrage van het Rijk aan de maatregelen voor rijkskeringen.

De uitgaven voor het Hoogwaterbeschermingsprogramma en het tweede Hoogwaterbeschermingsprogramma

De uitgaven ten behoeve van hoogwaterbeschermingsmaatregelen bestaan uit:

- Waterschapsprojecten: de subsidies (Lees: bij HWBP 100 respectievelijk 90% van de kosten van een sober en doelmatig ontwerp) voor versterkingen van primaire keringen in beheer van de waterschappen.
- Rijksprojecten: de kosten van versterkingen van primaire keringen in beheer van het Rijk. Deze uitgaven komen voor wat betreft het HWBP volledig ten laste van het Rijk
- Programmabureau: de kosten van het programmabureau.
- Het projectgebonden aandeel van 10%: wordt door de betreffende beheerder zelf direct betaald.
- De interne kosten hebben betrekking op de kosten van de inzet van Rijkswaterstaat-medewerkers binnen de programmabureaus en maken voor de bekostigingssystematiek geen deel uit van de programmabudgetten. Deze kosten vallen onder de 50/50 verdeling en zijn daarom afzonderlijk weergegeven.
- Innovatie: Betreft innovaties waaronder de projectoverstijgende verkenningen. Deze kosten vallen onder de 50/50 verdeling. De subsidie beschikking betreft hier 100% bijdrage.

De uitgaven die vallen onder a), c) en f) worden door Rijk en waterschappen voor ieder de helft bekostigd.

De kasschuiven die voortvloeien uit de verschillen tussen de geraamde en begrote uitgaven.

De ontvangsten van de waterschappen vormen een deel van de uitgaven voor het HWBP. Het andere deel wordt bekostigd door het Rijk. De uitgaven van het HWBP in de begroting wordt in een bepaald uitgaventempo geraamd. Deze kasplanning komt tot stand op basis van de planningen van de diverse projecten, ingediend door de waterschappen (en RWS). Indien de daadwerkelijke uitgaven afwijken van de geraamde uitgaven of planningen van projecten wijzigen worden de uitgavenbudgetten aangepast door middel van kasschuiven binnen de kaders van de lenW-begroting.

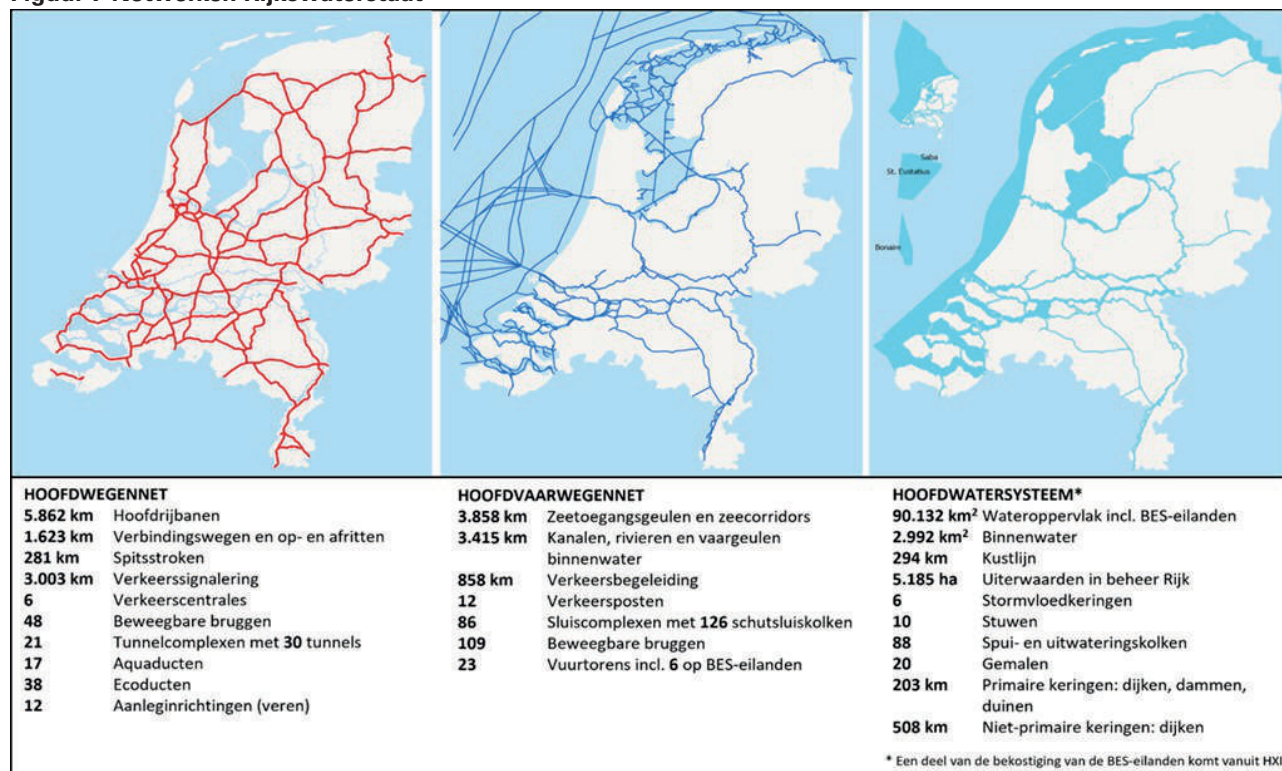
Bijlage 3: Instandhouding

Het Ministerie van IenW is verantwoordelijk voor de ontwikkeling en instandhouding van het hoofdwegenet, hoofdvaarwegennet, hoofdspoorweginfrastructuur en het hoofdwatersysteem. De netwerken beschermen ons tegen het water, dragen bij aan de economische ontwikkeling van ons land en zorgen ervoor dat mensen elkaar kunnen ontmoeten, goederen en diensten kunnen worden vervoerd en dat Nederland in verbinding staat met de rest van de wereld. In deze bijlage wordt voor zowel Rijkswaterstaat als ProRail ingegaan op de werkwijze voor instandhouding en welke prestatieafspraken en beschikbare middelen tot en met 2039 hieraan gekoppeld zijn.

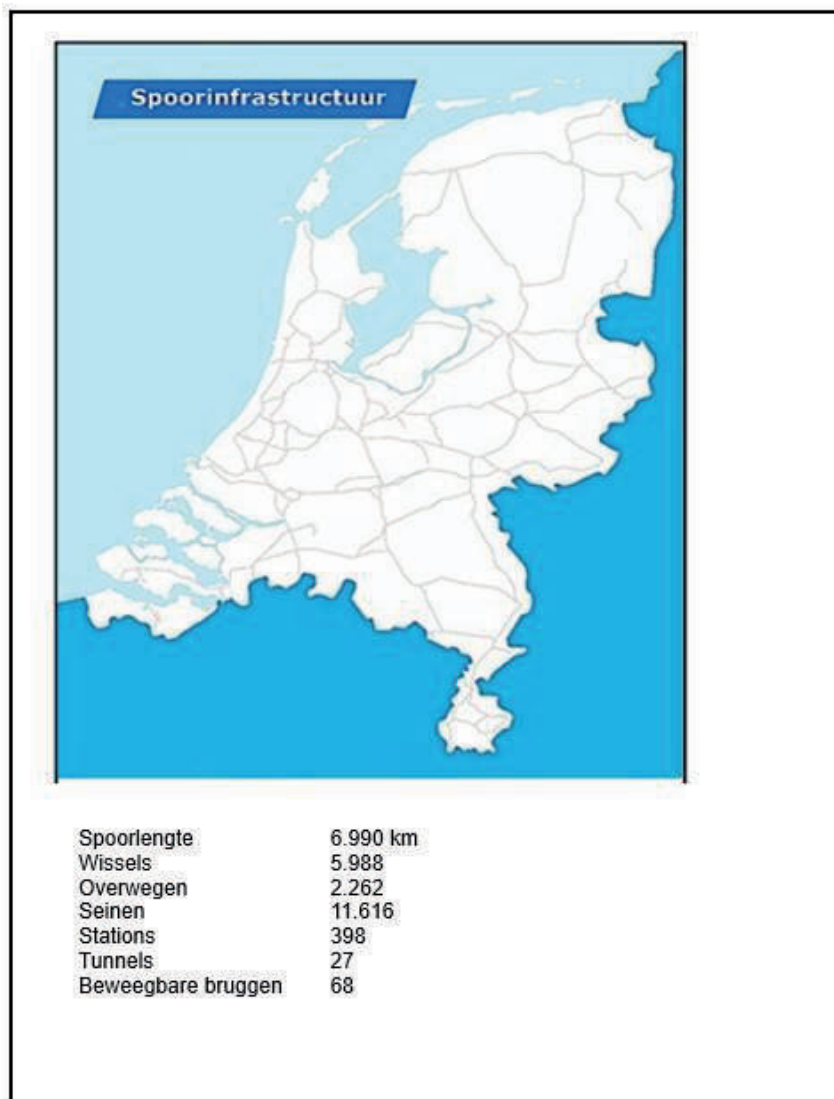
Instandhouding van de netwerken

Een goede instandhouding van de netwerken is een randvoorwaarde voor de veiligheid, bereikbaarheid en leefbaarheid van Nederland. Om dit zo te houden, borgen het kerndepartement en de uitvoeringsorganisaties Rijkswaterstaat (RWS) en ProRail systematisch de instandhouding van de netwerken over de gehele levenscyclus. De netwerken worden, naast het intensieve gebruik, gekenmerkt door inpassing in een sterk verstedelijkte delta. Daardoor omvatten de netwerken voorzieningen als beweegbare bruggen, tunnels, op- en afritten, geluidschermen, sluizen en stormvloedkeringen. Deze elementen zorgen voor netwerken met een hoog service-niveau, maar ook voor een grote instandhoudingsopgave. Figuren 7 en 8 illustreren de omvang van netwerken.

Figuur 7 Netwerken Rijkswaterstaat

Figuur 8 Netwerk ProRail

Scope van instandhouding

Bij instandhouding gaat het om het behouden van de huidige functie van de infrastructuur. De begrippen die hierbij in het Mobiliteitsfonds en Deltafonds worden gehanteerd zijn: *exploitatie*, *onderhoud* en *vernieuwing* infrastructuur:

- Tot het domein van de *exploitatie* behoren activiteiten (voorheen ‘beheer’) die gericht zijn op het reguleren van het gebruik: verkeersleiding en capaciteitsmanagement, verkeersmanagement en watermanagement;
- *Onderhoud* betreft de activiteiten die erop zijn gericht de beoogde (ontwerp)levensduur van de infrastructuur te realiseren;
- *Vernieuwing* (voorheen ‘vervanging en/of renovatie’) is gericht op het begin van een nieuwe levenscyclus van een nieuw object of het verlengen van de levensduur van het bestaande object. Het gaat bij vernieuwing expliciet niet om activiteiten die gericht zijn op toevoeging van functies of om aanleg van nieuwe of uitbreiding van bestaande infrastructuur (ontwikkeling).

Netwerken Rijkswaterstaat

Prestaties en basiskwaliteitsniveau

Bij de instandhouding van de RWS-netwerken staan de prestaties die deze netwerken moeten leveren en de doelmatigheid van instandhoudingswerkzaamheden centraal. Het zijn de prestaties – de beschikbaarheid, betrouwbaarheid, duurzaamheid en veiligheid van de infrastructuur – die de gebruikers direct ervaren. Over de te leveren prestaties en de bijhorende budgetten maakt het kerndepartement van IenW afspraken met RWS. Deze afspraken vormen de basis van de instandhoudingswerkzaamheden die door RWS jaarlijks wordt uitgevoerd.

De prestaties van de infrastructuur worden gemeten en uitgedrukt in indicatoren. Over de indicatoren met bijbehorende (streef)waarden worden prestatieafspraken gemaakt met RWS en hiervoor worden budgetten beschikbaar gesteld.

Met ingang van 2024 werkt RWS met een meerjarige instandhoudingsopdracht met een basiskwaliteitsniveau (BKN) als uitgangspunt. In het BKN is voor de netwerken van RWS uitgewerkt waar een weg, vaarweg, of waterwerk in de basis aan moet voldoen om de gebruikers en belanghebbenden goed te kunnen blijven bedienen. Een robuust mobiliteitssysteem met basale voorzieningen passend bij de functie van de verschillende netwerken. Zo bieden we in het hele land een toekomstvast fundament dat zekerheid geeft aan gebruikers en marktpartijen die betrokken zijn bij instandhouding en aanleg. De betrouwbaarheid uit zich door te groeien naar een beter voorspelbare situatie m.b.t. storingen en een vermindering van het aantal ongeplande storingen. De maakbaarheid van de opgaven - samen met de ontwikkelsnelheid van nieuwe technologieën - bepaalt de snelheid waarmee het BKN kan worden bereikt. Het BKN kent daarmee een ingroeitraject.

Voor de netwerken in beheer van RWS moeten de afspraken over het basiskwaliteitsniveau (BKN) worden vertaald naar nieuwe indicatoren en streefwaarden. Voor het vegetatiebeheer in de uiterwaarden wordt in 2026 de prestatieafpraak 'voldoen aan de vegetatielegger uiterwaardengebied' toegevoegd². De overige prestatieafspraken worden nog verder in lijn gebracht met het BKN. Tot die tijd zijn de huidige prestatieafspraken uit tabel 50 van toepassing. Toelichting op de indicatoren en de gerealiseerde prestaties zijn te vinden in de Instandhoudingsbijlage bij het Jaarverslag.

---

² De prestatie-indicator is gedefinieerd als het percentage van het areaal in het rivierengebied waar de actuele vegetatie de norm in de Vegetatielegger niet overschrijdt.

Tabel 50 Indicatoren netwerken RWS

Indicator	Streefwaarde 2022-2026 ¹	Realisatie 2021	Realisatie 2022	Realisatie 2023	Realisatie 2024
Hoofdwegenet					
Beschikbaarheid					
Technische beschikbaarheid van de weg	90%	99%	98%	99%	99%
Files door Werk in Uitvoering als gevolg van aanleg en gepland onderhoud	10%	7%	3%	4%	7%
Levering verkeersgegevens					
Beschikbaarheid data voor derden	90%	94%	93%	91%	91%
Veiligheid					
Voldoen aan norm voor verhardingen	99,7%	99,8%	99,7%	99,6%	99,4%
Voldoen aan norm voor gladheidbestrijding	95%	99%	99%	99%	99%
Hoofdvaarwegennet					
Beschikbaarheid / Betrouwbaarheid					
Stremmingen gepland onderhoud	0,8%	2,0%	1,0%	0,6%	0,7%
Stremmingen ongepland onderhoud	0,2%	1,0%	2,4%	1,2%	1,2%
Tijdig melden ongeplande stremmingen	97%	98%	98%	97%	98%
Vaargeul op orde (% oppervlakte op orde)					
– Toegangseulen	99%	100%	100%	100%	100%
– Hoofdtransportassen	90%	92%	93%	93%	96%
– Hoofdvaarwegen	85%	80%	82%	84%	83%
– Overige vaarwegen	85%	83%	83%	95%	96%
Veiligheid					
Vaarwegmarkering op orde	95%	92%	88%	94%	96%
Hoofdwatersysteem					
Waterveiligheid					
Handhaving kustlijn	90%	90%	91%	93%	94%
Beschikbaarheid stormvloedkeringen	100%	83%	83%	100%	83%
Waterhuishouding op orde in alle peilgereguleerde gebieden	100%	100%	75%	100%	100%
Betrouwbaarheid informatievoorziening	95%	96%	100%	99%	96%
Voldoen aan de Vegetatielegger uiterwaardengebied ²	95%				

Bron: RWS

1 In afwachting van nieuwe indicatoren en streefwaarden wordt nog uitgegaan van de prestatieafspraken vanuit de Beheer en Onderhoud (BenO) overeenkomst 2022-2023.

2 Vanaf 2025 is een streefwaarde toegevoegd voor het voldoen aan de vegetatielegger.

Werkwijze instandhouding

Exploitatie en onderhoud

Rijkswaterstaat benadert de exploitatie- en onderhoudsopgaven door rekening te houden met de volledige levenscyclus van de infrastructuur. Als eenmaal wordt besloten tot de ontwikkeling van infrastructuur, is op basis van ervaring al bekend wat voor instandhoudingswerkzaamheden aan de diverse objecten gemiddeld per jaar nodig zijn. Dit is vastgelegd in de instandhoudingsregimes. De instandhoudingsregimes, die de jaarlijkse onderhoudsbehoefte per object vastleggen, vormen de basis voor de programmering van de werkzaamheden.

Middels een jaarlijkse programmeringscyclus werkt RWS de instandhoudingsopgave uit in een programmering en planning van de werkzaamheden voor de komende jaren. Dit betreft een voortrollende programmering. Elk jaar wordt de programmering geactualiseerd en een jaar verder uitgewerkt op basis van de meest actuele inzichten en ontwikkelingen

in de instandhoudingsopgave. Zo kan het voorkomen dat een bepaald schadebeeld of een ongeplande gebeurtenis vraagt om tussentijds ingrijpen (bijvoorbeeld de overstromingen in Limburg in 2021 of de versterkingsmaatregelen aan het vaste deel van de Haringvlietbrug in 2023). Tussentijdse maatregelen die niet in de totale programmering kunnen worden ingepast, krijgen dan prioriteit boven reeds geprogrammeerde maatregelen. Het onderhoud dat als gevolg daarvan wordt uitgesteld, dient vervolgens opnieuw een plek te krijgen in de instandhoudingsprogrammering.

Afstemming van de programmering met de medeoverheden en ProRail om hinder te beperken en meekoppelkansen te identificeren, is een integraal onderdeel van de programmeringscyclus. Door toepassing van Life Cycle Costing (LCC) streeft Rijkswaterstaat naar de laagst mogelijke kosten over de gehele levenscyclus van de infrastructuur, met zo min mogelijk verstoringen en hinder voor de gebruikers.

Tot slot is het zo dat de keuzes die worden gemaakt tijdens de ontwikkeling van nieuw areaal het meest bepalend zijn voor de benodigde budgetten en capaciteit op de lange termijn — zowel voor de aanlegkosten als voor de structurele instandhoudingskosten in de daaropvolgende decennia.

Vernieuwing

De objecten en onderdelen zoals sluizen, bruggen en tunnels, hebben een beperkte levensduur en dienen aan het eind hiervan te worden vernieuwd. Door grootschalige aanleg, met name vanaf de jaren 50 van de vorige eeuw, en het intensievere gebruik is er sprake van een flinke vernieuwingsopgave.

Om de veiligheid en de beschikbaarheid van de netwerken in stand te houden, wordt voor alle netwerken en onderdelen daarvan de opgave in kaart gebracht. Allereerst wordt op basis van het ontwerp ingeschat wanneer vernieuwing aan de orde zal zijn. Daarnaast worden de objecten onderworpen aan inspecties en berekeningen. Dit leidt tot het inzicht in, en een prognose van, een termijn van vijf tot vijftien jaar waarin vernieuwing nodig is. Zo worden, steeds vooruitkijkend, objecten en onderdelen geïdentificeerd waarvoor een planfase wordt gestart. In de planfase wordt de uiteindelijke opgave vastgesteld en daarna volgt een definitief besluit over de aanpak van het betreffende object. Het vernieuwingsprogramma (voorheen: Vervanging en Renovatie) kent een technische aanleiding, namelijk het einde van de technische levensduur van onderdelen en objecten in het hoofdwegennet, hoofdvaarwegennet en het hoofdwatersysteem. Vanuit dit perspectief hoeven geen aanvullende wensen of functionaliteiten te worden toegevoegd. Een-op-een vernieuwing is het uitgangspunt. Omdat het echter om relatief grote ingrepen in het netwerk gaat, wordt waar nodig en mogelijk ook gekeken naar verstandige aanvullende investeringen in het kader van beleidsdoelstellingen zoals bereikbaarheid, duurzaamheid en klimaatadaptatie. Het primaire doel blijft het borgen van de beschikbaarheid en veiligheid van de Rijksnetwerken. Door het vernieuwen van objecten en onderdelen worden de beschikbaarheid en veiligheid van de netwerken op lange termijn geborgd.

Vergroten productievermogen

Meerjarenafspraak instandhouding

Met de Kamerbrief van 17 juni 2024 is de Kamer geïnformeerd over de aanpak van lenW om het productievermogen op instandhouding te vergroten³. Zo is onder meer de sturing verder geoptimaliseerd. In de nieuwe aansturing is er sprake van een meerjarige opdracht tot en met 2030 voor alle instandhoudingswerkzaamheden van RWS. Een meerjarige opdracht in combinatie met verdere optimalisatie van de agentschapssturing, maakt het mogelijk om efficiëntievoordelen te realiseren. RWS is hierdoor beter in staat om kosten efficiënt over de gehele levenscyclus (LCC) voordelen te behalen, slim werk-met-werk te maken en effectievere contractvormen in de markt te zetten. Hierin moeten ook de effecten van reeds ingezette verbetermaatregelen zichtbaar worden.

Meerjarenplan Instandhouding Rijkswaterstaat-Netwerken 2025-2030

Het meerjarenplan instandhouding⁴ geeft inzicht in de maatschappelijke impact van achterstanden op instandhouding. Ook zet meerjarenplan uiteen hoe Rijkswaterstaat de productie op instandhouding verhoogt naar ruim 3 miljard euro per jaar in de periode tot en met 2030, in lijn met de groeiende budgetten. Daarbij roept het plan op tot een productieverhoging in de gehele keten. In de kern komt de aanpak neer op een omslag van projectmatig naar programmatisch werken. De aanpak houdt daarbij rekening met de hoeveelheid beschikbare arbeidskrachten en de capaciteit in de markt. Dit sluit aan op de adviezen uit het rapport Instandhouding voorop! van de Adviesgroep ontwikkeling en instandhouding van infrastructuur in beheer bij lenW. Het werk wordt integraal geprogrammeerd, er wordt langjarig en efficiënt samengewerkt met de markt, er gaat meer capaciteit naar het primaire productieproces en er wordt geïnvesteerd in vakmanschap en innovatie. De schaal- en efficiëntievoordelen die door deze aanpak ontstaan, maken het mogelijk om meer werk te verzetten.

Ontwikkelplan Assetmanagement

In 2020 is de instandhoudingsbehoefte gevalideerd⁵. Dat heeft ertoe geleid dat naast financiële maatregelen, er ook maatregelen genomen worden om het assetmanagement voor het hoofdwegennet, het hoofdvaarwegennet en het hoofdwatersysteem te verbeteren. Daartoe is het Ontwikkelplan Assetmanagement lenW opgesteld. De Tweede Kamer is in december 2020 hierover geïnformeerd⁶.

Het assetmanagement wordt zodanig ingericht dat RWS op ieder moment in samenhang inzicht kan bieden in de staat en het presteren van de netwerken, de risico's en kosten en op een veilige, betrouwbare en voorspelbare wijze diensten aan de maatschappij kan blijven verlenen.

Met het Ontwikkelplan Assetmanagement professionaliseert lenW op alle stappen zijn assetmanagement om de netwerken in lijn te brengen en te houden met het kwaliteitsniveau zoals afgesproken met de Kamer voor een veilig, leefbaar en bereikbaar Nederland. De ambitie is dat RWS in lijn met de internationale standaard, de ISO-55000 norm, gaat werken. In lijn betekent op niveau van certificeerbaarheid. Dat is geen 10, maar goed genoeg en klaar voor continue verbetering.

³ Kamerstukken II 2023-2024, [29 385, nr. 139](#)

⁴ Kamerstukken II 2024-2025, [29 385, nr. 143](#)

⁵ Kamerstukken II 2019-2020, [35 300 A, nr. 94](#) en Kamerstukken II 2020-2021, [35 570 A, nr. 46](#)

⁶ Kamerstukken II 2020-2021, [35 570 A, nr. 46](#), bijlage 964099

In 2024 heeft Rijkswaterstaat externen ingeschakeld om de voortgang richting ISO-certificering te beoordelen, met als uitgangspunt dat het in staat is om een achtjarige onderhoudsprognose op te stellen langs een gestructureerd, beschreven en beheerd proces. De beoordeling heeft aangetoond dat in 2024 nagenoeg alle geplande activiteiten zijn uitgevoerd, maar dat naast de al ingezette verbeteracties aanvullende maatregelen nodig zijn om aan de ISO-certificering te voldoen. Gesprekken met andere organisaties die een vergelijkbaar traject hebben doorlopen, hebben waardevolle inzichten opgeleverd over wat er nodig is om de verbeteringen duurzaam te implementeren en in samenhang te laten werken. De planning richting ISO-certificeerbaarheid wordt daarom momenteel herijkt en zal eind 2025, samen met de Staat van de Infra rapportage, aan de Tweede Kamer worden gepresenteerd⁷.

Budgettair beeld netwerken RWS

In de periode tot en met 2039 zijn de volgende budgetten op de fondsen beschikbaar voor instandhouding van de RWS-netwerken. In de tabellen 51 en 52 zijn de budgetten (exclusief inzet deel balanspost Saldo op Ontvangen Bijdragen exploitatie en onderhoud en ontvangsten) op de fondsen weergegeven. Tabel 53 geeft de gereserveerde budgetten voor instandhouding weer.

---

⁷ Kamerstukken II 2024-2025, [29 385](#), nr. 142

Tabel 51 Budgetten Exploitatie, Onderhoud en Watermanagement netwerken RWS (bedragen x € 1.000)																			
Artikelonderdeel	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036	2037	2038	2039	2040	2041	2042	2043
Hoofdwegen																			
MF 12.01	Exploitatie	8.022	12.750	13.284	13.488	9.143	8.603	7.964	7.908	8.108	7.884	7.765	7.517	7.395	7.271	7.145	7.019	6.893	6.767
MF 12.02.01	Onderhoud	126.977	1.156.035	1.189.546	1.161.697	1.155.440	1.099.391	1.104.101	1.105.686	1.138.050	1.137.616	1.136.682	1.124.589	1.141.000	1.140.556	1.140.556	1.140.556	1.140.556	1.140.556
	Overige netwerkgebonden kosten		58.754	56.296	56.296	51.816	51.816	27.767	26.606	26.606	26.606	26.606	26.606	26.606	26.606	26.606	26.606	26.606	26.606
MF 12.06.02																			
Totaal budget Exploitatie en Onderhoud Hoofdwegen		1.272.087	1.227.539	1.259.126	1.231.481	1.216.399	1.159.810	1.139.832	1.140.200	1.172.764	1.172.106	1.170.805	1.158.590	1.174.877	1.174.877	1.174.877	1.174.877	1.174.877	1.174.877
Hoofdvaarwegen																			
MF 15.01	Exploitatie	8.902	25.673	28.033	24.256	22.558	22.456	25.694	25.454	25.257	23.230	23.167	23.167	23.167	23.171	23.171	23.171	23.171	23.171
MF 15.02.01 ¹	Onderhoud	52.095	627.736	532.110	531.632	525.861	520.754	561.347	562.401	563.215	565.242	565.305	564.138	566.106	558.027	558.027	558.027	558.027	558.027
	Overige netwerkgebonden kosten	34.710	16.720	16.831	16.788	15.851	16.085	13.587	12.772	12.947	12.947	12.947	12.947	12.947	12.947	12.947	12.947	12.947	12.947
MF 15.06.02																			
Totaal budget Exploitatie en Onderhoud Hoofdvaarwegen		595.707	670.129	576.973	572.676	564.269	559.294	600.628	600.627	601.419	601.419	600.252	602.220	594.145	594.145	594.145	594.145	594.145	594.145
Hoofdwatersysteem																			
DF 3.01.01	Watermanagementsysteem	14.649	17.663	17.400	17.193	17.538	20.049	20.543	20.543	20.250	18.856	18.878	18.157	18.157	18.271	18.271	18.271	18.271	18.271
DF 3.02.01	Onderhoud	318.095	275.033	277.095	279.441	275.182	293.872	289.836	289.997	307.927	310.517	298.602	299.635	301.467	301.467	301.467	301.467	301.467	301.467
DF 3.02.02	Zoetwatersysteem	15.193	106.926	106.258	103.993	104.530	127.358	130.900	131.901	122.412	122.051	134.284	134.284	132.336	132.336	132.325	132.325	132.325	132.325
	Overige netwerkgebonden kosten	72.335	28.909	27.395	27.396	27.395	27.395	18.833	18.833	18.833	18.833	18.833	18.833	18.833	18.833	18.833	18.833	18.833	18.833
DF 5.02.01																			
Totaal budget Watermanagement en Onderhoud Hoofdwatersysteem		470.055	476.846	427.017	428.149	428.022	424.645	460.112	460.112	460.981	468.028	470.279	469.876	470.909	470.907	470.896	470.896	470.896	470.896
Totaal budget Exploitatie, Onderhoud en Watermanagement netwerken RWS		2.337.849	2.374.514	2.263.116	2.232.306	2.208.690	2.143.749	2.200.572	2.200.939	2.235.164	2.241.553	2.243.804	2.240.933	2.231.719	2.239.929	2.239.918	2.239.918	2.239.918	2.239.918

1 Dit budget is exclusief Overdracht Broek-nat en reservering Kustwacht (luchtsurveillance).

Tabel 52 Budgetten Vernieuwing netwerken RWS (bedragen x € 1.000)															
Artikelderdeel	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036	2037	2038	2039-2025-2039
Hoofdwegen															
MF 12.02.04	290.838	427.068	547.254	570.173	717.167	621.873	704.928	708.561	505.423	524.659	318.081	277.801	315.754	316.548	587.184 7.433.312
Hoofdvaarwegen															
MF 15.02.04	194.042	276.771	381.630	294.099	286.578	261.228	259.091	218.290	218.488	217.582	218.131	217.684	216.316	246.176	316.176 3.822.282
Hoofdwatersysteem															
DF 3.02.03	25.570	38.991	73.233	112.544	119.383	60.207	129.439	226.622	199.817	217.216	222.668	223.577	227.712	227.712	178.448 2.283.139
Totaal budget Vernieuwing netwerken RWS															
	510.450	742.830	1.002.117	976.816	1.123.128	943.308	1.093.458	1.153.473	923.728	959.457	758.880	719.062	759.782	790.436	1.081.808 3.538.733

Tabel 53 Gereserveerde budgetten instandhouding (bedragen x € 1.000)																
Artikelonderdeel	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036	2037	2038	2039/2025-2039	
Mobiliteitsfonds																
Reservering areaalgroei hoofdwegen	0	6.751	8.080	26.304	32.314	32.347	32.531	40.269	42.051	42.700	50.200	49.933	52.406	44.935	45.806	506.627
	Reservering areaalgroei hoofdvaa	0														
MF 15.03.02	0	20.001	38.302	38.302	38.302	38.302	38.302	38.302	38.302	38.302	38.302	38.302	38.302	34.181	34.181	471.383
Reservering instandhouding	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	31.529	30.043	0	162.260	223.832
Totaal reserveringen Mobiliteitsfonds	0	6.751	28.081	64.606	70.616	70.649	70.833	78.571	80.353	81.002	88.502	119.764	120.751	79.116	242.247	1.201.842
Deltafonds																
Reservering areaalgroei hoofdwaters	1.770	1.770	1.770	1.770	1.770	1.770	1.771	1.771	1.771	1.771	1.771	1.771	1.771	1.771	1.771	28.329
	Reservering instandhouding	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal reserveringen Deltafonds	3.540	1.770	1.770	1.770	1.770	1.770	1.771	1.771	1.771	1.771	1.771	1.771	1.771	1.771	1.771	28.329
Totaal reserveringen	3.540	8.521	29.851	66.376	72.386	72.419	72.604	80.342	82.124	82.773	90.273	121.535	122.522	80.887	244.018	1.230.171

1 De reservering Instandhouding op MF artikel 11 is bestemd voor zowel de netwerken van Rijkswaterstaat als het netwerk van ProRail.

Het instandhoudingsbudget (exclusief reserveringen) van ongeveer € 2,8 miljard in 2025 groeit naar gemiddeld ongeveer € 3,1 miljard per jaar. De budgetten voor exploitatie en onderhoud bedragen gemiddeld ongeveer € 2,2 miljard per jaar. De toename in instandhoudingsbudgetten richt zich met name op vernieuwing, waarbij we toegroeien naar gemiddeld ongeveer € 0,9 miljard per jaar. In dit kader geven we in 2026 onder andere uitvoering aan de vernieuwingsprojecten Papendrechtsebrug, het Krammersluizencomplex en Tilburg 3.

Bij de Voorjaarsbesluitvorming 2025 is besloten om het budgettair niveau van 2032 structureel door te trekken, zodat RWS de ruimte en continuïteit krijgt om de instandhoudingsopgave langjarig samen met de markt en regionale overheden te organiseren. Zo kan RWS werk slimmer en efficiënter vormgeven waarmee de productie kan worden verhoogd. Een voorbeeld hiervan is een portfolio-aanpak waarbij RWS langjarige raamovereenkomsten met de markt aangaat. Met deze aanpak probeert RWS gehoor te geven aan de aanbevelingen uit het rapport *«Instandhouding voorop!»*, dat in juni 2024 aan de Kamer is aangeboden⁸.

Daarnaast verhogen we vanaf 2039 de budgetten voor Vernieuwing met € 200 miljoen zodat we meer vernieuwingsprojecten kunnen uitvoeren. De vernieuwingsopgave is namelijk groter dan oorspronkelijk gebudgetteerd. Niet alleen nadert veel infrastructuur het einde van de technische levensduur, ook de acute problematiek met de tand-nokconstructies van bruggen en viaducten, evenals waterstofverbrossing, vergroot de vernieuwingsbehoefte. Een verdere productievergroting blijft dus noodzakelijk om de vernieuwingsopgave de komende jaren beheersbaar te houden. Daarom blijft de focus liggen op het vergroten van de maakbaarheid en productie, zodat het beschikbare budget optimaal kan worden ingezet ten behoeve van de instandhoudingsopgave.

Tot slot is er bij de Voorjaarsbesluitvorming 2025 structureel budget vrijgemaakt voor de inzet van extra weginsecteurs (38 fte). De weginsecteur treft veiligheidsmaatregelen bij incidenten en coördineert een veilige en vlotte afhandeling ervan. Het toenemend aantal incidenten heeft als effect dat het langer duurt voordat de weginsecteur ter plaatse is of, bij drukte, niet meer ter plaatse kan komen. Hierdoor neemt het risico op aanrijdingen toe, net als de filedruk. Door inzet van extra weginsecteurs kan dit risico worden beheerst.

Netwerk ProRail

Prestaties en basiskwaliteitsniveau

BKN Spoor

Net als de RWS-netwerken wordt er voor het ProRail netwerk gewerkt met een stabiele langjarige programmering waarin een basiskwaliteitsniveau (BKN) is geborgd. In 2023 en 2024 heeft het ministerie samen met ProRail gewerkt aan een nieuw BKN voor de hoofdspoorweginfrastructuur (hswi). In het voorjaar van 2024 is de Kamer geïnformeerd over de denkrichtingen voor het BKN spoor⁹. In juni 2024 is het BKN Spoor inhoudelijk vastgeklit¹⁰. Hierbij resteerde nog een dekkingsopgave die bij de ontwerpbegroting 2025 is ingevuld en waarmee het BKN Spoor definitief is vastgesteld. De Kamer is hierover separaat met een brief geïnformeerd¹¹. Met het BKN Spoor is

⁸ Kamerstukken II 2023-2024, [29 385, nr. 139](#), bijlage 1148999

⁹ Kamerstukken II 2023-2024, [29 984, nr. 1184](#)

¹⁰ Kamerstukken II 2023-2024, [29 984, nr. 1202](#)

¹¹ Kamerstukken II 2024-2025, [29 984, nr. 1213](#)

een stabiel, langjarig en robuust onderhoudsniveau geborgd. Vanaf 2026 worden de instandhoudingsactiviteiten conform het in 2024 vastgestelde BKN uitgevoerd.

Het is van belang te beseffen dat veiligheid de belangrijkste randvoorwaarde is voor spoorvervoer. Het is daarom van belang dat de geldende eisen en protocollen worden nageleefd en onveilige situaties direct worden hersteld. Indien geconstateerd wordt dat de veiligheid voor de gebruikers, eigen medewerkers en opdrachtnemers in het geding is, dan worden er direct maatregelen genomen om het gebruik van de infrastructuur weer binnen de geldende kaders plaats te laten vinden. Voorbeelden van dergelijke maatregelen zijn (tijdelijke) snelheidsverlagingen ter plaatse, (tijdelijke) gebruiksbepkeringen of fysieke infrastructuurondersteunende maatregelen. Om de systematische werkwijze op een hoger niveau te brengen worden externe toetsingen ingezet. Deze leveren waardevolle inzichten op voor zowel de interne processen als het in beeld hebben van de opgave buiten.

Prestaties

De prestaties van de infrastructuur worden gemeten en uitgedrukt in indicatoren. Over de indicatoren met bijbehorende (streef)waarden worden prestatieafspraken gemaakt tussen lenW en ProRail, en hiervoor worden budgetten beschikbaar gesteld.

Deze prestatieafspraken zijn opgenomen in de beheerconcessie¹² en de (twee)jaarlijkse beheerplannen. In tabel 54 staat een overzicht van de prestatieafspraken opgenomen. Toelichting op de indicatoren en de gerealiseerde prestaties zijn te vinden in de Instandhoudingsbijlage bij het Jaarverslag.

Tabel 54 Indicatoren netwerk ProRail				
KPI	Bodemwaarde ¹	Streefwaarde	Realisatie 2023	Realisatie 2024
Klantoordeel reizigersvervoerders	6	7	6,9	6,8
Klantoordeel goederenvervoerders	6	7	4,9	5,8
Reizigerspunctualiteit HRN (5 min) (met NS)	88,9%	91,5%	89,7%	89,4%
Reizigerspunctualiteit HRN (15 min) (met NS)	96,7%	97,4%	97,0%	97,1%
Reizigerspunctualiteit HSL (5 min) (met NS)	82,1%	84,2%	73,6%	69,0%
Betrouwbaarheid regionale series (3 min)	90,7%	93,7%	88,6%	90,7%
Impactvolle verstoringen	520	450	475	507
Bron: ProRail				

1 Toelichting bodemwaarde: waarde voor het jaarlijks minimaal te realiseren prestatieniveau op een prestatie indicator. In het geval van de prestatie indicator 'Impactvolle storingen op de infra' geldt een maximum.

Budgettair beeld netwerk ProRail

Met het BKN Spoor zijn de budgetbehoefte en de beschikbare middelen langjarig tot en met 2037 met elkaar in evenwicht gebracht. Inmiddels is de dekking beleidsneutraal verlengd tot en met 2039. Sinds de vaststelling van het BKN hebben zich enkele exogene ontwikkelingen voorgedaan in wet- en regelgeving en zijn bepaalde risico's gematerialiseerd waar eerder geen rekening mee kon worden gehouden. Bij de voorjaarsbesluitvorming 2025 heeft dit geleid tot besluitvorming over aanvullende budgettaire kaders. Dit is toegelicht in de 1e suppletoire begroting 2025 van het Mobiliteitsfonds¹³.

¹² Kamerstukken II 2023-2024, [29 984, nr. 1205](#)

¹³ Kamerstukken II 2024-2025, [36 725 A, nr. 2](#)

Tabel 55 Budgetten Exploitatie, Onderhoud en Vernieuwing netwerk ProRail (bedragen x € 1.000)																	
Artikelonderdeel	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036	2037	2038	2039/2025-2039		
Hoofdspoorweginfrastructuur																	
MF 13.02	Exploitatie	389.600	419.859	407.427	356.149	356.381	334.278	324.415	328.531	323.443	335.638	343.630	328.043	313.895	316.812	311.607	5.189.708
MF 13.02	Onderhoud	19.391	871.068	812.619	807.325	840.883	825.128	851.189	839.330	821.361	846.983	850.224	879.861	877.444	859.961	880.403	12.783.169
MF 13.02	Vernieuwing	33.608	1.088.216	1.045.642	1.105.565	1.080.158	1.019.245	979.192	939.436	890.673	876.742	658.415	749.162	871.902	1.174.999	1.125.722	14.738.678
MF 13.02	Overige netwerkgebruikerskosten	629.261	709.885	609.399	608.392	611.509	597.912	602.663	620.554	619.993	619.759	599.086	607.111	598.783	613.931	9.338.762	
	Gebruiksheffing vervoerders	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
MF 13.02	Totaal budget Exploitatie, Onderhoud en Vernieuwing netwerk ProRail	2.678.004	2.513.149	2.481.024	2.383.821	2.391.188	2.295.474	2.257.911	2.216.007	2.162.046	2.185.371	1.978.436	2.062.560	2.176.760	2.456.964	2.438.071	34.676.786

Overig

DBFM

Een deel van de instandhouding van de netwerken gebeurt via DBFM-contracten (Design-Build-Finance-Maintain). Bij DBFM is de opdrachtnemer niet alleen verantwoordelijk voor het ontwerp en de bouw van het project, maar ook voor de financiering en het totale onderhoud. Het is dus een geïntegreerde contractvorm. Bij traditionele contracten koopt het Rijk een product in: bijvoorbeeld een rijksweg met 2x2 rijstroken. Bij een DBFM-contract neemt het Rijk echter een dienst af: een beschikbare rijksweg, sluis, dijk of spoorweg.

Het benodigde budget komt uit drie bronnen: (i) het ontwikkelingsbudget, (ii) het beschikbare exploitatie en onderhoudsbudget van reeds aanwezige infrastructuur en (iii) het budget voor areaalgroei voor dat deel van de infrastructuur dat nieuw wordt aangelegd. Ten behoeve van de aanbesteding van een DBFM-contract wordt een referentieraming opgesteld voor de te verwachten ontwikkel-, exploitatie- en onderhoudskosten bij traditionele uitvoering. Deze referentieraming wordt gebruikt om de plafondprijs (het acceptabele maximum) voor de bieding te bepalen. Deze ramingen worden op dezelfde wijze uitgevoerd als de ramingen die voor LCC worden uitgevoerd. De aanbesteding verloopt in een aantal stappen. Na de laatste stap vindt ook de budgettaire verwerking in de begroting plaats. De beschikbare middelen vanuit ontwikkeling en exploitatie en onderhoud (incl. areaalgroei) worden overgeboekt naar het GIV/PPS-artikel. De middelen worden met eenzelfde «netto contante waarde» omgezet in een langjarige reeks ter betaling van de beschikbaarheidsvergoedingen. Dit is de zogenaamde financiële inpassing of DBFM-conversie. Er wordt hiermee geen budget toegevoegd aan het project, de kasreeks wordt alleen aangepast aan de contractvorm. De prestatie-eisen en uitrustingsniveaus van de infrastructuur binnen het DBFM-contract zijn dezelfde als die aan RWS worden gesteld. Op het moment van aanbesteden wordt bij de M (maintain) van DBFM, een serviceniveau uitgevraagd dat past bij het onderhoudsregime wat op dat moment van toepassing was. Dat niveau geldt voor de looptijd van het contract en is daarmee niet budgettair flexibel.

Bij DBFM geldt dat voor een periode van 20–25 jaar het consortium verantwoordelijk is voor het onderhoud van infrastructuur. Na afloop van het DBFM-contract valt dit deel van het areaal weer binnen het reguliere exploitatie en onderhoud van RWS. De mutaties tussen het exploitatie-, onderhoud- en vernieuwingsartikel (voor wegen artikelonderdeel 12.02, vaarwegen artikelonderdeel 15.02, voor het hoofdwatersysteem artikel 3.02) en het DBFM-artikel (voor wegen artikelonderdeel 12.04, vaarwegen artikelonderdeel 15.04, voor het hoofdwatersysteem artikel 4.02) zijn zichtbaar in de begroting en worden toegelicht. Na afloop van een DBFM-contract wordt het exploitatie- en onderhoudsdeel weer aan de reguliere exploitatie- en onderhoudsbudgetten van RWS toegevoegd. In onderstaand overzicht is aangegeven voor welke projecten DBFM-contracten zijn afgesloten. Voor de financiering van deze projecten is het genoemde exploitatie- en onderhoudsbudget (per jaar) ingezet. Dit komt na afloop van het DBFM-contract weer beschikbaar tegen het dan geldende prijspeil.

In tabel 56 is een overzicht van de DBFM projecten weergegeven.

Tabel 56 Overzicht DBFM-projecten

Project	Areaalinformatie			Einde DBFM-contract	Uitgenomen BenO-budget/jaar
<i>Hoofdwegen</i>	<i>Baanlengte¹</i>	<i>Grote kunstwerken</i>	<i>Wegconfiguratie in M-fase</i>		
A12 Lunetten–Veenendaal	65 km		2x4, 2x3	2033	5,9 mln.
A10 Tweede Coentunnel	39 km	1ste en 2de Coentunnel	2x3+2x2, 2x4	2037	12,0 mln.
N33 Assen–Zuidbroek	105 km		2x2	2034	2,8 mln.
A15 Maasvlakte–Vaanplein	129 km	nieuwe Botlekbrug, Thomassentunnel, Botlektunnel	2x3+2x2, 2x3, 2x2	2035	31,7 mln.
A1/A6 Diemen–Almere Havendreef (SAA)	72 km	Aquaduct Muiden, verbrede Hollandse Brug	2x5+2, 2x4+2	2042	11,9 mln.
A12 Veenendaal–Ede–Grijsoord	50 km		2x3	2032	2,2 mln.
A9 Holendrecht–Diemen (Gaasperdammerweg, SAA)	41 km	Gaasperdammer-tunnel	2x5+1	2038	14,2 mln.
N18 Varsseveld Enschede	70 km		2x2+2x1	2043	1,8 mln.
A27/A1 Utrecht Noord - knpt. Eemnes - Bunschoten	53 km		2x3+2x4	2043	3,9 mln.
A6 Almere (SAA)	39 km		2x5	2039	3,3 mln.
A24 Blankenburgverbinding	35 km	Maasdeltatunnel, Hollandtunnel	2x3	2044	10,1 mln.
A16 Rotterdam	37 km	Rottemerentunnel	2x2+2x3	2044	7,2 mln.
A9 Badhoevedorp – Holendrecht (Amstelveen)	52 km	Verbrede Schipholbrug, tunnelbakken verdiepte ligging	2x4+1	2040	2,6 mln.
A15/A12 Ressen - Oudbroeken (ViA15)	87 km	Brug over het Pannerdensch kanaal	2x3 + 2x2	n.t.b.	n.t.b.
<i>Hoofdvaarwegen</i>	<i>Vaarweglengte</i>	<i>Grote kunstwerken</i>			
Keersluis Limmel		Nieuwe Keersluis Limmel, incl. verkeersbrug over sluis		2048	0,4 mln.
Beatrixsluis 3e Kolk	4 km	Complex Prinses Beatrixsluis incl. baggeren, onderhoud oevers en ligplaatsen langs Lekkanaal		2046	2,8 mln.
Zeetoegang IJmond		Nieuwe zeesluis en sluiseilanden		2045	2,5 mln.
Sluis Eefde		Nieuwe schutsluis inclusief onderhoud voorhavens (bestaande schutsluis tot 2021)		2047	1,0 mln.
<i>Hoofdwatersysteem</i>		<i>Grote kunstwerken</i>			
Afsluitdijk		Afsluitdijk, spuicomplexen en keringen Den Oever en Kornwerderzand		2047	9,3 mln.
<i>Hoofdspoorweginfrastructuur</i>	<i>Spoorweglengte</i>	<i>Grote kunstwerken</i>			
HSL	85 km	Tunnel Groene Hart, Doorgaand Spoorviaduct Bleiswijk, Tunnel Rotterdam Noord, Tunnel Oude Maas, Tunnel Dordtse Kil, Brug Hollands Diep		2031	N.v.t.

1 Baanlengte omvat: hoofdrijbanen, verbindingswegen en op- en afritten.

Bijlage 4: Lijst van afkortingen

Tabel 57 Afkortingenlijst

BAW	Bestuursakkoord Water
BenO	Beheer en Onderhoud
BOI	Beoordelings- en Ontwerpinstrumentarium
BOV	Beheer, Onderhoud en Vernieuwing
BPRW	Beheer- en Ontwikkelplan voor de Rijkswateren
CA	Coalitieakkoord
CER	Critical Entities Resilience directive
DAW	Delta-aanpak Agrarisch Waterbeheer
DBFM	Design, Build, Finance and Maintain
DF	Deltafonds
DP	Deltaprogramma
DPZW	Deltaprogramma Zoet Water
EHS	Ecologische Hoofdstructuur
HWBP	Hoogwaterbeschermingsprogramma
HWBP-2	Tweede Hoogwaterbeschermingsprogramma
IBO	Interdepartementaal beleidsonderzoek
IBOI	Index Bruto Overheidsinvesteringen
IenW	Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat
IRM	Integraal Rivier Management
IWCS	IenW Cybersecuritystrategie
JCAR-ATRACE	Joint Cooperation programme on Applied scientific Research Accelerate Transboundary Regional Adaptation to Climate Extremes
KIJK	Krachtige IJsseldijken Krimpenerwaard
KRW	Kaderrichtlijn Water
LNV	Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
LRT3	Derde Landelijke Rapportage Toetsing primaire waterkeringen
LTO	Land- en Tuinbouworganisatie
MER	MilieuEffectRapportage
MIRT	Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport
MKBA	Maatschappelijke Kosten-BatenAnalyse
MSNF	Maritieme Servicehaven Noordelijk Flevoland
MTIB	Missiegedreven topsectoren- en innovatiebeleid
NCSA	Nationale Cybersecuritystrategie Agenda
NCTV	Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid
NenS	Natuur en Stikstof
NGR	Nationale Grondwater Reserves
NIB	Netwerk- en Informatiebeveiligingsrichtlijn
NKWK	Nationaal Kennis- en innovatieprogramma Water en Klimaat
NLCS	Nederlandse Cybersecurity Strategie
NNN	Natuurnetwerk Nederland
NOVI	Nationale Omgevingsvisie
NURG	Nadere Uitwerking Rivieren Gebied
NUTW	Nog uit te voeren werkzaamheden
NWO	Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek
NWP	Nationaal Water Programma
OCW	Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
OI	Ontwerp Instrumentarium
OT	Operationele technologie
PAGW	Programmatiese Aanpak Grote Wateren
PBL	Planbureau voor de Leefomgeving
PFAS	Poly- en perfluoralkylstoffen
PKB	Planologische Kernbeslissing
PPS	Publiek-private samenwerking
RvdR	Ruimte voor de Rivier
RWS	Rijkswaterstaat
SCM	Strategische Capaciteitsmanagement
TTW	Toegepaste en Technische Wetenschappen
VenR	Vernieuwing en Renovatie
VNAC	Versterking van de Nationale aanpak Cybersecurity
WB21	Waterbeleid voor de 21e eeuw Tweede Kamer, vergaderjaar 2025–2026, 36 800 J, nr. 2
WBI	Wettelijk BeoordelingsInstrumentarium